

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 13 · 10. november
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 10. november 2021 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 13):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Fra representanten Anja Ninasdotter *Abusland* foreligger søknad om foreldrepermisjon i tiden fra og med 15. november 2021 til og med 18. april 2022.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Eivind *Drivenes*, innkalles for å møte i Stortinget i tiden fra og med 16. november til og med 7. april.

Sak nr. 1 [10:01:04]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsråd Hadia Tajik, utenriksminister Anniken Huitfeldt og statsråd Kjersti Toppe vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [10:01:33]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

Den forrige regjeringen og Fremskrittspartiet ble i februar i år enige om å innføre opptjening i offentlig tjenestepensjon fra første krone fra og med 1. januar 2023. Dette er et viktig grep fordi en elementær del av pensjonsreformen er at arbeid skal lønne seg, også når pensjonen beregnes.

Høyre har i utgangspunktet ment at dette var noe partene selv burde ha forhandlet om seg imellom, fordi det nettopp er en stor kostnad for en av partene: arbeidsgiversiden. Likevel så vi at dette var noe partene ikke klarte å finne løsninger på, og dermed gikk de fire ikke-sosialistiske partiene sammen om å innføre dette, men man tok noen ekstra hensyn til arbeidsgiverne, som trenger tid til å tilpasse seg reglene. Derfor sa det daværende stortingsflertallet også at man må vurdere midlertidige, kompenserende tiltak overfor arbeidsgiverne.

I valgkampen stilte LO spørsmål til alle partiene. Et av spørsmålene var om man ville innføre opptjening av tjenestepensjon fra første krone fra 1. januar 2022. Både

Arbeiderpartiet og Senterpartiet svarte ja på dette spørsmålet i undersøkelsen. Mandag kom altså regjeringens tilleggsproposisjon, hvor det varsles at dette kommer på plass senere.

På spørsmål fra pressen om hvorfor det ikke lå i tilleggsproposisjonen, svarte finansminister Slagvold Vedum at for så store endringer trenger man mer tid. Endringen har en relativt stor kostnad for arbeidsgiverne, men ikke for staten. Altså er ikke dette nødvendigvis noe som det må finnes rom til i budsjettene. Mener statsråden at regjeringspartiene har ført velgerne bak lyset ved å svare ja på LOs spørsmål?

Statsråd Hadia Tajik [10:03:22]: I Hurdalsplattformen er me veldig tydelege på at dette er ei endring som me ønsker å gjennomføre. Me seier òg tydeleg at dette skal gjennomførast så snart det er praktisk mogleg, og me har sjølvsagt sett nærmare på kor raskt det vil vera mogleg å gjennomføre pensjon frå fyrste krone. Sann som situasjonen er i dag, ligg det eit lovforslag til behandling om dette spørsmålet i Stortinget, og det er vanskeleg å sjå for seg at det lèt seg gjennomføre raskare enn 1. januar 2023. Når forslaget vert vedteke, vil nok òg bedriftene trenga noko tid på å gjera dei endringane som skal til for at det skal vera klart til gjennomføring i 2023.

Det er ingen tvil om at Arbeidarpartiet heile vegen har vore oppteke av å få gjennomført denne saka. Det har me vore i fleire omgangar i opposisjon. Me har drive fram det nødvendige vedtaket på Stortinget mens me sat i opposisjon, for at det skulle vera mogleg å gjennomføre pensjon frå fyrste krone allereie i 2023. Noko av bakteppet for at dette i det heile skal kunna vera mogleg – det har ikkje vore prioritert av den førre regjeringa – er det påtrykket som Arbeidarpartiet i opposisjon var med på å danna saman med andre parti.

Henrik Asheim (H) [10:04:40]: Det som egentlig var mitt spørsmål til statsråden, var om man opplever at man har ført LO-medlemmene og velgerne bak lyset ved å svare med skråsikkerhet at dette kan innføres fra 1. januar 2022. Grunnen til det er at alle de forbehold som statsråden nå tar fra talerstolen, er de samme forbehold som den tidligere statsministeren og statsrådene i den forrige regjeringen tok, nemlig at det er mer komplisert enn bare å innføre det fra 1. januar 2022. Arbeiderpartiets daværende arbeidspolitiske talskvinne, nå parlamentarisk leder, Rigmor Aasrud uttalte at hun ikke kunne forstå hvorfor man måtte vente til 1. januar 2023.

Mitt spørsmål er egentlig: Har man ført LO-medlemmene bak lyset, og hva er det man har innsett nå, som man ikke forsto i forrige periode?

Statsråd Hadia Tajik [10:05:23]: Det eg framleis ikkje forstår, er kvifor høgreregjeringa ikkje gjennomførte dette mens dei faktisk kunne. Dei sat i regjering i åtte år. Dei kunne gjennomført pensjon frå fyrste krone på eit tidlegare tidspunkt. Det har dei altså valt å ikkje gjera. Det gjer at me i dag er i den situasjonen at det å signalisera, no i november, at me skal gjennomføra denne endringa i januar, er praktisk vanskeleg – òg knytt til at det ligg eit lovforslag på Stortinget som strengt teke må behandlast før me kan ta dei neste skritta. Eg meiner at representanten Asheim må ta ansvar for at me er i ein situasjon der pensjon frå fyrste krone vanskeleg lèt seg gjennomføra før 1. januar 2023.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [10:06:01]: Grunnen til at jeg stiller dette spørsmålet, er at de bedriftene som særlig kommer til å få en økt kostnad ved å innføre opptjening fra første krone, er de arbeidsintensive bedriftene, f.eks. varehandel, hotell og servering. Dette er også de bedriftene som har hatt de største utfordringene under pandemien som vi nå har lagt bak oss.

Er statsråden enig med Høyre og den forrige regjeringen i at dette ville være en for stor kostnad for arbeidsgiversiden – allerede fra 1. januar 2022 – med tanke på den økonomiske situasjonen vi er i? Og ser statsråden at det kan være nødvendig med midlertidige, kompenserende tiltak overfor arbeidsgiverne når dette skal innføres?

Statsråd Hadia Tajik [10:06:41]: Det er ei freidig form for ansvarsfraskrivning frå ein representant for ei regjering som sat i åtte år og valde ikkje å gjennomføra dette, å leggja det på ei regjering som har sete i 27 dagar. Det har ikkje vore mogleg å gjennomføra dei praktiske endringane som skal til for å innføra pensjon frå fyrste krone allereie i løpet av kort tid. Ansaret for at dette ikkje er ein realitet i dag, ber representanten Henrik Asheim og andre som sat i høgreregjeringa.

Det som er viktig for oss i dagens regjering, er sjølv sagt å få gjennomført pensjon frå fyrste krone, som er ei rettferdig og god ordning, så raskt det er praktisk mogleg å gjera det – som me òg skriv i Hurdalsplattforma. Når det gjeld kompensasjonsordninga, er det noko me må koma tilbake til.

Presidenten: Henrik Asheim – til oppfølgingsspørsmål.

Henrik Asheim (H) [10:07:25]: Det som er freidig, er vel strengt tatt å love en ting med skråsikkerhet før valget – og valget var altså i september – for så ikke å gjennomføre det i november. Derfor er det altså grunn til å

stille spørsmål om – når man først har vært så skråsikker på at man kan innføre det fra 1. januar 2022 – hva som nå har gått opp for de nye regjeringspartiene.

Det som egentlig var mitt konkrete spørsmål, i tillegg til om man da har ført LO-medlemmene bak lyset, er om man er positiv til midlertidige, kompenserende tiltak overfor arbeidsgiverne – siden vi vet at det særlig er de bedriftene som har slitt mest under pandemien, som nå også vil få en ekstra kostnad med denne nye ordningen.

Statsråd Hadia Tajik [10:08:02]: Mellombelse, kompenserende tiltak er noko me må koma tilbake til. Det eg er oppteken av, er at me får gjennomført pensjon frå fyrste krone så raskt som mogleg, noko som òg vert omtalt i Hurdalsplattforma, og som det heile tida har vore viktig for Arbeidarpartiet å få gjennomført, fordi me var pådrivarar for dette i opposisjon i alle dei åtte åra Henrik Asheim og regjeringa han var ein del av, ikkje gjennomførte pensjon frå fyrste krone.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:08:44]: I de siste årene har det ikke vært spart på lovnader til vanlige folk fra Arbeiderpartiet og statsråden selv. Det har vært brukt sterke ord, og store lovnader er blitt gitt: Vanlige folk skulle ha mer igjen i pengeboka. Sist mandag kom fasiten: Til sommeren vil tusenvis av mennesker som har gått arbeidsledige i 2021, merke det på lommeboka når feriepengene uteblir. Det blir kanskje ikke noe av den planlagte familieferien.

Stortinget vedtok i fjor midlertidig å innføre feriepenger på dagpenger for 2020 og 2021. Arbeiderpartiet støttet forslaget fra Fremskrittspartiet. Statsråden har tidligere gått hardt ut mot dem som har vært motstandere av denne ordningen, og Arbeiderpartiet lovet i sin hundredagersplan at feriepengetillegget skulle bli permanent. Likevel har ikke Arbeiderpartiet funnet én krone til dette i sitt budsjett – ikke engang til å reversere kuttene fra høyreregjeringen. På samme tid har de funnet milliarder til symbolske klimatiltak og annet sløseri. Sannheten er at Arbeiderpartiet og regjeringen velger å sette de arbeidsledige nederst ved bordet med slike prioriteringer.

Med dette budsjettet svikter Arbeiderpartiet dem som har gått arbeidsledige i år, som har fått lovnader om feriepenger, og som har planlagt familieøkonomien deretter. Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Hvordan skal vanlige folk kunne stole på det vi vedtar i denne salen, og at det blir noe av det, når politikerne springer raskere fra løftene enn Warholm springer 400 meter?

Statsråd Hadia Tajik [10:10:10]: Endeleg har folk i Noreg fått ei regjering som prioriterer nettopp interes-

sene til vanlege folk. Det viser òg budsjettforslaget for 2022. Mens høgreregjeringa, som Framstegspartiet støtta alle budsjetta til, prioriterte store skattekkutt til dei aller rikaste, har me prioritert lommeboka til heilt vanlege folk. Me har bl.a. kutta maksprisen i barnehagane, auka pendlarfrådraget, auka fagforeiningsfrådraget og innretta skattekkutta slik at det treffer lommeboka til heilt vanleg levde liv – heller enn til dei som tener pengane sine på å ha mykje pengar frå før av, som Framstegspartiet er ansvarleg for.

Når det gjeld feriepengar på dagpengar, er det noko regjeringa er oppteken av å gjennomføra. Det står i Hurdalsplattforma, og det betyr at det er politikken til regjeringa. Når det gjeld budsjettet for 2022, var me nøyddet til å gjera ei heilskapleg økonomisk vurdering. Feriepengar på dagpengar ville i praksis innebera 1,6 mrd. kr, og for å skaffa inndekning for 1,6 mrd. kr kan det heilt sikkert vera parti – som f.eks. Framstegspartiet – som meiner at ein burde bruka oljepengar for å berre dekkja det inn, og at det er ein enkel måte å gjera det på. Men med auka oljepengetilskudd hadde det òg vore større fare for at renta går opp, og at det treffer lommeboka til vanlege folk ganske hardt. I den heilskaplege økonomiske vurderinga, som handlar om å vera ansvarleg og visa omsyn til vanlege folk sin økonomi, lèt 1,6 mrd. kr seg vanskeleg innpassa. Men det endrar ikkje på det faktumet at denne regjeringa har det i plattformen si og vil gjennomføra det i løpet av stortingsperioden.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:11:48]: Statsråden sier at det er helhetlige økonomiske hensyn som gjør at man ikke har fått det inn i sin tilleggsproposisjon. Men det hjelper lite for dem som har vært ledige i 2021, at Arbeiderpartiet sier at de fortsatt skal kjempe for det. Handling over ord – her svikter Arbeiderpartiet.

Fremskrittspartiet har alltid vært opptatt av å prioritere det viktigste først. Regjeringen viser med dette budsjettet hva de mener er viktigst: symbolske klimatiltak. De tar seg råd til store, symbolske klimatiltak, mens egenandelene på medisiner, legebeseøk og andre behandlinger øker. Og en av de store lovnadene fra Arbeiderpartiet, feriepenger til arbeidsledige, har blitt bortprioritert.

Folk flest liker å vite hva morgendagen bringer, og derfor blir mitt spørsmål til statsråden: Hvilke andre løftebrudd kan vi vente oss fra Arbeiderpartiet nå som de er i regjering og i posisjon, når man klarte å løse det i opposisjon?

Statsråd Hadia Tajik [10:12:40]: Denne regjeringa har gjeve ein ny kurs for landet, der det er lommeboka til vanlege folk som vert prioritert. Representanten frå Framstegspartiet seier at ein skal gjennomføra det viktigaste fyrst. Vel, det høgreregjeringa, med støtte frå

Framstegspartiet, gjorde, var å gjennomføra store skattekkutt – i milliardklassa – for dei som har mest pengar frå før av, mens det dagens regjering, med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, no føreslår for 2022, er at pengane skal brukast til å gjera det billegare å pendla, billegare å vera fagorganisert, billegare å ha ungar i barnehagen. Me gjev store beløp òg til Nav for å sikra at dei kan følgja opp brukarane på ein tett måte og ein betre måte enn dei har kunna når Framstegspartiet har gjennomført store kutt i driftsbudsjetta deira kvart einaste år.

Me vil sjølvstendig òg i tida framover prioritera lommeboka til vanlege folk, slik me viser at me gjer i budsjettet for 2022.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:13:48]: Jeg registrerer i media at arbeidsministeren skal til Tyskland for å studere regulering av bemanningsbransjen. I den forbindelse vil jeg starte med å ønske riktig god tur, og jeg ser fram til et godt samarbeid for å avvike bemanningsbransjen i sin nåværende form.

En viktig del av det å rydde opp i arbeidslivet er å gjøre noe med de skjeve maktforholdene. Hele og faste stillinger er en forutsetning for et organisert arbeidsliv og dermed mer makt til arbeidsfolk, men det er også avgjørende at vi lager et arbeidsliv som folk klarer å stå i med helse i behold. I dag forlater altfor mange arbeidslivet som ufør og ikke som alderspensjonist. Mange – kvinnfolk særlig – jobber deltid og avspises med små stillinger. Samtidig vet vi at problematikken er sammensatt; det er mange grunner til deltidsarbeid.

Kampen for fast, hel stilling, regulert arbeidstid, men også fritid er en sentral del av vår bevegelses kamp, og sekstimersdagen ble løftet opp kort tid etter at kampen om åttetimersdagen var vunnet. Det er også noe sosialdemokrater har løftet fram i Finland. Det er gjennomført i kommuner i Sverige, og det er en diskusjon i Danmark om bedre fordeling av arbeidstid. Her kan vi gå tilbake til en NOU fra 1987 for å se hvordan seks timers arbeidsdag ble løftet fram som et fullt ut realiserbart veivalg. Jeg lurer på om arbeidsministeren ser at nettopp redusert arbeidstid kan være en av de løsningene som trengs for å få en mer rettferdig fordeling av både helse, arbeid, fritid og inntekt.

Statsråd Hadia Tajik [10:15:46]: Eg deler store delar av analysen til representanten Bergstø, både knytt til behovet for å sikra meir makt til arbeidsfolk over sin eigen arbeidskvardag og ikkje minst at me må leggja til rette for at folk har jobbar å gå til som gjer at dei har ei inntekt å leva av.

Ein av dei tinga som denne regjeringa kjem til å prioritera, er fleire heiltidsprosjekt. Me skriv òg i Hurdals-

plattforma at me set av pengar til ein heiltidspott, at me ønskjer å styrkja fortrinnsretten til heiltidsstillingar, og ikkje minst òg innføra eit dokumentasjonskrav knytt til dei som utlyser deltidssstillingar, men der ein kunne dekkja opp behovet gjennom meir bruk av heiltid. Så behovet for å leggja til rette for gode og trygge arbeidsforhold som gjer at ein kan leva eit langt og godt liv i arbeidslivet, er viktig for denne regjeringa.

Når det gjeld seks timars arbeidsdag, vil eg seia at eg ikkje er avvisande til at ein har prøveprosjekt knytte til det, men det er viktig for denne regjeringa at ein innanfor ramma av det som er ein normalarbeidsdag, i mykje større grad opplever at ein har trygge, ordna og seriøse arbeidsforhold.

Kirsti Bergstø (SV) [10:16:58]: Jeg er glad for at arbeidsministeren er imøtekommande til initiativer knyttet til flere erfaringer rundt sekstimersdagen. I Sverige, der man gjennomførte dette i flere kommuner, erfarte man at kvinner, som jo jobber deltid i de tunge velferdsyrkene, opplevde å komme hjem fra arbeid med overskudd. Det er en sjeldenhet for dem som er vant til å komme hjem med dårlig samvittighet og verkende skuldre.

Vi vet at i deler av arbeidslivet også i Norge er det mer vanlig og normalt å bli ufør av arbeidet enn å bli alderspensjonist. Jeg lurer på om arbeidsministeren ser at også redusert arbeidstid kan gjøre noe med hvor lenge vi varer, og hvor lenge kompetansen holder, og at vi kan gå ut av arbeidslivet som alderspensjonist framfor ufør.

Statsråd Hadia Tajik [10:18:00]: Eg er oppteken av at det skal vera godt å vera i arbeid, at ein opplever at det gjev helse og meirverdi, ikkje at det øydelegg helsa. Så når ein ser at enkelte yrkesgrupper opplever stor belastning knytt til den arbeidssituasjonen dei er i, er det noko eg er oppteken av, og som eg vil vera med på å følgja opp.

Ein del av dei kvinne­dominerte yrka opplever òg at grunnbemanninga på arbeidsplassen er for dårleg, fordi det ikkje har vorte sett av nok pengar til det. Det kan handla om at ein har for lite pengar i den enkelte kommunen til å ha ei god nok grunnbemanning, og det kan handla om at ein ikkje har sikra nok pengar på andre måtar. Denne regjeringa har iallfall vore oppteken av at ein har gode nok økonomiske rammer til å sikra ei grunnbemanning som gjer at dei som er på jobben, ikkje opplever at dei må springa helsa av seg for å gjera den jobben dei skal. Det kjem me til å prioritera, saman med auka organisasjonsgrad, og me vil vera opne for å sjå på moglege prøveprosjekt knytte til sekstimersdagen.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [10:19:21]: I Franz Kafkas novelle «Forvandlingen» skjer det noe merkelig med Gregor Samsa. Han våkner opp en dag, klarer ikke å snu seg, han ligger på sin panseraktige rygg og spreller hjelpeløst med beina sine. Han er blitt forvandlet.

Etter 13. september har det skjedd noe lignende med Arbeiderpartiet. Partiet synes å være forvandlet. Før valget lovte partiet – og Senterpartiet, som de samarbeider med – å gjeninnføre feriepenger til de arbeidsløse fordi de forsto, klokkelig, at det å ta feriepenger fra mennesker som mistet jobben under korona, som kommer tilbake til arbeid og blir nektet ferie, er usosialt og dypt urettferdig.

Denne salen har jo allerede vedtatt, slik representanten fra Fremskrittspartiet også var inne på, at de arbeidsløse skulle ha feriepenger neste år. Men dette har Solberg-regjeringen forsøkt å omgå ved å kutte i feriepenger til arbeidsløse, og Støre-regjeringen gjentar denne omgåelsen. Det er altså tydeligvis ikke mulig for regjeringen å innføre noe det er overveldende flertall for i denne salen, nemlig at de arbeidsløse skal ha feriepenger neste år, slik de fortjener.

Og hvorfor ikke? Jo, problemet – som sagt – er at Arbeiderpartiet er blitt forvandlet. De ligger dessverre som Gregor Samsa på sin panseraktige rygg og spreller hjelpeløst med beina, og hevder at det nå ikke er mulighet eller tid til å skaffe penger til de arbeidsløse. Dette ser ut som et løftebrudd, og det høres ut som et løftebrudd, og det er fordi det er et løftebrudd.

Derfor vil jeg utfordre statsråden, og jeg ber om at statsråden er helt konkret: Hva er det som har hindret Arbeiderpartiet i å gjennomføre det de lovte før valgkampen, nemlig at de arbeidsløse skulle få feriepenger i 2022?

Statsråd Hadia Tajik [10:21:19]: Det kan vera at dei orda eg no skal bruka, er framandord for representanten Kristjánsson, men det handlar om trygg økonomisk styring. Trygg økonomisk styring har gjort at 1,6 mrd. kr knytte til feriepengar på dagpengar vanskeleg lét seg innpassa i eit ansvarleg økonomisk opplegg – eit opplegg som rett nok prioriterer lommebøkene til vanlege folk på ein tydeleg måte på ei rekkje område, både gjennom korleis me sørgjer for at skattekutta kjem vanlege folk til gode, og ved at me reduserer maksprisen i barnehagane, doblar fagforeiningsfrådraget og aukar pendlarfrådraget.

No veit eg at representanten Kristjánsson har eit litt anna syn på oljepengebruk enn det eg sjølv, og det partiet og den regjeringa eg er ein del av, har. Det kan vera at representanten Kristjánsson tek lett på det å bruka 1,6 mrd. kr frå oljefondet for å dekkja opp for feriepengar på dagpengar allereie frå 2022, men det tek altså

ikkje eg eller denne regjeringa lett på. Risikoen ville ha vore for stor for at ein får ein renteoppgang som vil treffa akkurat dei same familiene som feriepengar på dagpengar er meint å vera eit gode for.

Men eg kan forsikra både representanten Kristjánsson og absolutt alle andre om at det å innføra feriepengar på dagpengar framleis er noko denne regjeringa vil gjera. Det står i regjeringserklæringa vår, og det vil verta gjennomført i løpet av stortingsperioden.

Mímir Kristjánsson (R) [10:22:41]: Takk for svaret.

Representanten Kristjánsson representerer et parti som har brukt – og vil bruke – akkurat like mye oljepenger som det regjeringen gjør, i sitt alternative budsjett. Men det som ikke er fremmedord for representanten Kristjánsson, men derimot synonymmer, er når statsråden snakker om helhetlig inndekning og ansvarlig økonomisk opplegg. Situasjonen er jo at denne regjeringen har valgt å frede 30 mrd. kr av skatteuttene til den foregående regjeringen – det aller meste av det til mennesker med stor inntekt og stor formue. Da er spørsmålet: Hvorfor var det ikke mulig innenfor et økonomisk ansvarlig opplegg å øke skattene for de rike mer, slik at de arbeidsløse kunne få ferie neste år?

Statsråd Hadia Tajik [10:23:28]: Eg vil minna om at detaljane i skatteopplegget høyrer inn under finansministeren sitt konstitusjonelle ansvarsområde. Men på generelt grunnlag kan eg seia at for denne regjeringa har det vore viktig å ha eit skatteopplegg som sikrar at det er føreseieleg for vanlege levde liv og for bedrifter, men som òg ikkje minst bidreg til auka fordeling, og det er det ingen tvil om at dette skatteopplegget gjer. Det er eit skatteopplegg som sørgjer for at det er dei som har dei høge inntektene og dei store formuane, som betaler meir i skatt, mens vanlege levde liv opplever at dei får skatteutt.

Så må eg berre seia at representanten har rett i at me ikkje har lagt opp til nokon skatterevolusjon, men det har heller ikkje vore politikken til Arbeidarpartiet eller Senterpartiet på dette området. Me er opptekne av å sikra lommeboka til vanlege folk, og gjennom budsjettet for 2022 gjer me det på ein veldig tydeleg måte.

Feriepengar på dagpengar ser eg fram til å koma tilbake til på eit seinare tidspunkt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Mímir Kristjánsson.

Mímir Kristjánsson (R) [10:24:23]: Jeg registrerer at regjeringens og statsrådets forutsigbarhet er veldig selektiv. Det er åpenbart viktig at det er forutsigbart for de rike, at man ikke øker skattene mer enn man har lovet dem, men det er åpenbart ikke viktig at det er forutsig-

bart for de arbeidsløse, at det man har lovet i hundredagersgarantien til Arbeiderpartiet, blir gjennomført. Deres forutsigbarhet er åpenbart ikke avgjørende for regjeringen.

Så ser også jeg med glede fram til at statsråden og regjeringen skal fikse dette på et senere tidspunkt, men spørsmålet er jo: Når har statsråden og regjeringen tenkt å fikse dette, og vil de garantere at det skjer i revidert budsjett allerede neste år, slik at de som har vært arbeidsløse, faktisk får ferie til sommeren?

Statsråd Hadia Tajik [10:25:08]: Tradisjonelt er revidert nasjonalbudsjett ein arena for å revidera budsjettet, ikkje for å koma med nysatsingar. Når representanten her raljerer med omgrepet «forutsigbarhet», må eg minna om at det er denne regjeringa som sikrar at det er føreseieleg for dei som har inntekter under 750 000 kr ved å seia at dei får skatteutt, mens dei som har inntekter over det, må rekna med ei skatteskjerpning.

Når det gjeld feriepengar på dagpengar, er det ei viktig sak for Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa. Det står i Hurdalsplattforma, og det betyr at me legg til grunn at det skal gjennomførast. Så må gjennomføringa av det sjølv sagt gjerast i samband med det enkelte budsjettet. Igjen: Hadde det vore mogleg å gjennomføra det innanfor eit ansvarleg opplegg for 2022, med dei rammene som var lagde til grunn, ville me sjølv sagt ha gjort det, men risikoen for renteoppgang knytt til oljepengebruk var såpass stor at me tok han på alvor og skjerma lommeboka til vanlege folk mot den konsekvensen som det ville kunna fått.

Presidenten: Mímir Kristjánsson – til oppfølgingsspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [10:26:13]: Jeg registrerer at statsråden nå svarer at dette heller ikke blir ordnet i neste revidert budsjett, hvilket betyr at de som har vært arbeidsløse i fjor, ikke kommer til å få noe feriepenger den kommende sommeren – eller at mange av dem kommer til å falle ut av feriepengeordningen, i tråd med Solberg-regjeringens kutt og i strid med Stortingets vedtak.

Samtidig er det veldig vanskelig å forstå akkurat konkret hvorfor det var umulig å finne penger til dette, når regjeringen helt åpenbart har vært i stand til å finne penger til mange andre prioriteringer i sitt budsjett. Det er vanskelig å forstå på noen annen måte enn at de arbeidsløse ikke har vært først i prioriteringskøen når regjeringen har begynt å flytte millioner og milliarder på Solberg-regjeringens budsjett.

Spørsmålet til statsråden er: Hva er grunnen til at de arbeidsløse har blitt prioritert ned av regjeringen på denne måten?

Statsråd Hadia Tajik [10:27:08]: Det må jo vera deilig å ha uavgrensa med pengar, og det kan godt tenkjast at det er deilig for representanten Kristjánsson å ikkje ha noko ansvar heller. Han representerer i alle fall eit parti som har sagt at dei ikkje ønskjer ansvar, for dei ønskjer ikkje å vera ein del av ei regjering og ta det ansvaret som det inneber.

Denne regjeringa har vore oppteken av å ha ein tydeleg sosial profil, og ein del av satsinga vår har f.eks. vore at me sørgjer for at dei som går på arbeidsavklaringspengar, har fått forlenging, ikkje berre til nyttår, men mange av dei har fått forlenging heilt fram til 1. juli, sånn at me òg kan jobba med eit regelverk som sikrar at dei som treng tettare oppfølging og betre tid på å få den arbeidsavklaringa som dei treng, faktisk får det. På ei rekkje andre område har me òg vist at me lyftar nettopp den sosiale profilen.

Eg må berre innrømme at representanten Kristjánsson har veldig lite truverd i gjennomføringsevna si når det gjeld feriepengar på dagpengar, når han ikkje viser den ansvarlegheita som skal til for å få på plass eit heilskapleg og ansvarleg budsjett.

Presidenten: Mimir Kristjánsson – til oppfølgings-spørsmål.

Mimir Kristjánsson (R) [10:28:12]: Statsråden har rett i at det er mye som er deilig med å være representanten Kristjánsson, men en ting jeg aldri har hatt, er ubegrenset med penger, og det har heller aldri Rødt hatt. Rødt har derimot foreslått å øke skattene til de rikeste, slik Arbeiderpartiet også foreslo før de gjennomgikk Gregor Samsas forvandling og ble et hjelpeløst dyr som lå og sprellet med beina.

Da er spørsmålet: Hvorfor i alle dager var det ikke mulig for statsråden og regjeringen å hente inn en økning i skattene til landets aller rikeste, slik at de arbeidsløse kunne få det som Arbeiderpartiet hadde lovet dem at de skulle gjennomføre allerede innen 100 dager, dvs. i sitt første budsjett, og det som statsråden nå bekrefter at heller ikke vil komme i det reviderte budsjettet?

Statsråd Hadia Tajik [10:28:57]: Eg må igjen minna om at når det gjeld skatteopplegget, er det finansministeren sitt konstitusjonelle ansvarsområde. No trekker representanten Kristjánsson samanlikninga mellom Raudts alternative budsjett og dei alternative budsjetta som Arbeidarpartiet og Senterpartiet har hatt, men der må eg berre minna om at våre alternative skatteopplegg ikkje har likna på kvarandre. Raudt har hatt ei heilt anna tilnærming til korleis skatteopplegget bør leggjast opp enn det Arbeidarpartiet og Senterpartiet har hatt i opposisjon, og som me no er føreseielege på òg når me er i regjering. Me har ein tydeleg fordelings-

profil på skatteopplegget vårt, og me prioriterer lommeboka til vanlege folk.

Igjen: Eg må berre understreka at feriepengar på dagpengar er ei viktig sak for denne regjeringa, og eg ser fram til å få det gjennomført.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:30:00]: I Hurdalsplattformen står det at regjeringa vil «styrke den utenriks- og sikkerhetspolitiske dialogen i nord og etablere felles møteplasser for å diskutere sikkerhetspolitiske utfordringer». Dette er en veldig vag formulering, som har både uklart innhold og uklar rekkevidde. Avhengig av hva regjeringa legger i dette, kan formuleringen enten være uproblematisk, eller den kan representere et betydelig linjeskift i norsk sikkerhetspolitikk.

I tråd med de lange linjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk foregår den sikkerhetspolitiske dialogen for Norges del sammen med våre allierte i NATO og med våre nordiske naboer utenfor NATO. Det er helt bevisst ikke lagt opp til sikkerhetspolitisk diskusjon i Arktisk råd, som er en linje sju av de åtte medlemmene av rådet til nå har stått sammen om, og der Russland altså har ønsket seg en annen linje.

Hvilke land og aktører skal inkluderes i denne sikkerhetspolitiske møteplassen og dialogen, og hva skal diskuteres?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:31:10]: Mens de andre statsrådene snakker om at det nå er en helt ny kurs for Norge, har jeg hatt et litt annet budskap, og det er at i utenrikspolitikken og i sikkerhetspolitikken ligger hovedlinjene fast. Det representanten er inne på i sitt spørsmål, representerer heller ikke noen dreining. Det kom også klart fram på mitt møte med utenriksminister Lavrov at vi, til tross for at vi ønsker å øke det bilaterale samarbeidet, har andre sikkerhetspolitiske interesser i nord. Men det som er viktig for meg, er det samarbeidet som har vært mellom forsvarssjefene, for å være forutsigbare, enten det gjelder øvelser eller annen militær aktivitet i nord. Norge skal være forutsigbare, vi skal være til å kjenne igjen, og russerne og andre aktører skal vite hvor de har oss. Det vil også være grunnlaget for den dialogen som vi vil legge opp med vårt største naboland.

Vi ønsker ikke at sikkerhetspolitikk skal være en del av samarbeidet i Arktisk råd. Vi har fått fornyet tro på dette samarbeidet etter presidentskiftet i USA, for nå kan vi legge til rette for en mye mer tydelig diskusjon om miljøutfordringene og klimautfordringene i dette området, og det ser jeg fram til at vi også kan samarbeide med Russland om. Men vi ønsker altså, som forsvarsministe-

ren også sikkert kan redegjøre nærmere for, at vi skal være forutsigbare når vi har øvelser i nord.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:33:03]: Jeg syns nok det er litt oppsiktsvekkende at utenriksministeren ikke kan svare på det som jeg mener var et nokså enkelt spørsmål: Hvilke land skal inkluderes i denne nye sikkerhetspolitiske dialogen, og hva skal diskuteres? Derfor forsøker jeg meg med en litt annen inngang til spørsmålet. Det har jo, på samme måte som de lange linjene som både utenriksministeren og jeg nettopp har snakket om, vært et like grunnleggende prinsipp at Norge ikke konsulterer med noe land om myndighetsutøvelse i noen del av Norge, inkludert Svalbard. Kommer Svalbard til å være en del av dialogen på disse felles møteplassene?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:33:46]: Norsk svalbardpolitikk har ligget fast siden Svalbardtraktaten i 1920, og dette sikrer Norge full suverenitet over denne øygruppa. Det er ingen endringer i norsk svalbardpolitikk fra denne regjeringa. Vi konsulterer ikke med noen land om hvordan vi utfører vår politikk her.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ine Eriksen Søreide.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:34:14]: Den sikkerhetspolitiske linja som jeg omtalte innledningsvis, har tjent norske interesser veldig godt. Det har også gjort det mulig for oss å utvikle en pragmatisk og velfungerende samarbeidsform med Russland på en lang rekke områder der vi har felles interesser – eller som Jens Stoltenberg skriver i «Min historie»:

«Dette har vært mulig ikke på tross av at Norge har vært NATO-medlem, men på grunn av dette medlemskapet. Det er ingen motsetning mellom dialog og styrke. Tvert imot; når du er forutsigbar og trygg på deg selv, skaper du grunnlag for politisk samarbeid. Vår allianse med sterke, vestlige land har gitt oss den tryggheten som gjør at Norge kan diskutere fiskekvoter, energispørsmål og grenselinjer med Russland på like fot.»

Dette synes jeg er et godt sitat, men i likhet med punktet om at Norge skal delta som observatør på statspartskonferansen, har også dette punktet i Hurdalsplattformen skapt noe undring blant allierte. Kan utenriksministeren forklare hvordan våre allierte har blitt konsultert om dette nye initiativet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:35:17]: I denne salen har det ved en rekke anledninger vært diskutert hvordan vi skal kombinere rollen som NATO-alliert med å være en pådriver for nedrustning, og den

tidligere regjeringa fikk en god del kritikk fra stortingsflertallet på dette punktet.

Jeg og den tidligere utenriksministeren er helt enige om én ting: Når det gjelder å slutte seg til forbudstraktaten, vil det vært i strid med våre NATO-forpliktelser. Det fikk derimot ikke den tidligere utenriksministeren gjennomslag for blant sine regjeringskollegaer. Både Venstre og Kristelig Folkeparti ønsket å undertegne avtalen. Jeg mener at våre allierte forstår veldig godt det som er Norges posisjon, og vi har jo hatt en spesiell posisjon med vår atompolitikk i nord. Det er ingen atomvåpen på norsk jord. At vi skal delta som observatør, er en erkjennelse av at denne traktaten eksisterer. Det er mange vi konsulterer med, det er mange vi har ulike møter med, og det gjelder også i denne saken.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgingsspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:36:24]: Nå spurte jeg ikke om reaksjoner på at vi skal delta som observatør på statspartskonferansen, men på dette nye initiativet om den nye sikkerhetspolitiske dialogen i nord. Den nåværende regjeringa har jo sin erfaring med Russland fra før Russland annekterte Krim. Da var samarbeidsklimaet et annet. Siden den russiske annekteringen av Krim har vi sett en klar dreining i retning av en mer selvhevdende utenriks- og forsvarspolitik fra Russlands side, en betydelig økt militær aktivitet i våre nærområder, utvikling av nye våpensystemer og kapasitet og en kraftig tilstramming overfor sivilt samfunn.

Jeg forventer at Stortinget blir konsultert før det eventuelt blir invitert til et slikt nytt format, men jeg gjentar da to av mine spørsmål: Hvem skal delta i denne dialogen, og hvordan har våre allierte blitt konsultert?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:37:21]: Jeg har hatt flere møter med ulike allierte, og de har full forståelse for det som er Norges linje her. Vi har en trygg, forutsigbar politikk innenfor NATO. Det er det ingen reaksjoner på fra våre allierte. Tvert imot er det slik at i NATOs reformarbeid fram mot 2020 er det også tatt høyde for at medlemsland kan ha ulike posisjoner i ulike spørsmål. Men det at vi ønsker å intensivere dialogen med Russland, står ikke i motsetning til den forutsigbarheten vi har i sikkerhetspolitikken. Så jeg syns jo denne spørsmålsstillingen som den tidligere utenriksministeren nå kommer med, er noe pussig, for dette er jo områder vi er enige om, og det er i vår felles interesse å ikke så tvil om det som er våre sikkerhetspolitiske prioriteringer.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgingsspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:38:18]: Jeg er helt enig i at det er i vår felles interesse å ikke så tvil om norsk sikkerhetspolitikk, men da forventer jeg i det minste at en utenriksminister fra Arbeiderpartiet, som nettopp har lansert en regjeringsplattform, kan svare på helt enkle spørsmål om et ganske vesentlig punkt i plattformen der man skal introdusere et nytt sikkerhetspolitisk format i nord. Som jeg sier: Potensielt kan det være uproblematisk, men potensielt kan det også representere et betydelig linjeskift.

Jeg har fortsatt ikke fått svar på hvem denne dialogen skal inkludere. Jeg har fortsatt ikke fått svar på på hvilken måte vi har konsultert allierte om dette initiativet. Jeg syns også det er et nokså pussig utsagn fra utenriksministeren å si at det ikke har kommet noen reaksjoner på vår politikk i NATO etter at den nye regjeringa tiltrådte. Snarere tvert imot har både utenriksministeren og forsvarsministeren sagt også utad at det har kommet reaksjoner på enkelte deler av den nye politikken.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:39:17]: Jeg mener jeg har svart ganske godt på spørsmålet om vi skal endre vår sikkerhetspolitikk i nord. Det som er viktig for oss, er de konsultasjonene vi tidlig har hatt mot Russland, for at de skal vite hvor de har oss, og at vi skal være forutsigbare. Vi har et felles ansvar for både å ha en troverdig avskrekking i samarbeid med våre allierte, og også bidra til færre misforståelser og en forutsigbarhet når det gjelder samarbeidet med Russland i nord. Derfor ønsker jeg å styrke den dialogen, men det har også kommet relativt klart fram at det ikke på noen som helst slags måte innebærer at vi svekker det som er avskrekkingen i nord. Det er ikke lagt opp til noen nye formater utover at vi ønsker å styrke dialogen i større grad enn det som var tilfellet for den tidligere regjeringa.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:40:32]: I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil:

«samarbeide med Kina langs en nordisk og europeisk linje, om felles interesser, og stå opp for norske samfunnsverdier og de internasjonale menneskerettighetene.»

Dette er svært kryptisk og rimelig vanskelig å forstå. Forhandlingene med Kina om en frihandelsavtale har pågått helt siden 2008, altså i 13 år, men nå går de forhandlingene mot en slutfase, etter det vi i Fremskrittspartiet har forstått, og det er utenrikspolitikk på høyeste plan. Det blir svært krevende, sannsynligvis den mest krevende avgjørelsen en norsk regjering skal ta, om vi skal drive med disse forhandlingene, og når vi skal konkludere.

Mener utenriksministeren at det er en klok strategi å fortsette forhandlingene, eller bør Norges strategi være å avvente og eventuelt avslutte forhandlingene?

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at man skal forholde seg til hovedspørsmålet, men utenriksministeren kan selvsagt velge å svare.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:41:34]: Jeg føler i hvert fall behov for å kommentere det representanten sier om Hurdalsplattformen, og at det er kryptisk. Det som er viktig for Norge og vårt forhold til Kina, er at vi også på dette området skal framstå forutsigbare. Når det gjelder spørsmålet om menneskerettigheter, er det viktig at vi tar det opp sammen med våre allierte. Derfor står det veldig klart i Hurdalsplattformen at vi vil samkjøre oss bedre med Norden og ulike europeiske land. Det mener jeg ikke er kryptisk; det mener jeg tvert imot er veldig tydelig. For i disse spørsmålene må vi ha en felles linje. Så jeg vil bare argumentere mot representantens karakteristikk av regjeringas klimapolitikk.

Når det gjelder handelsavtalen med Kina, var det noe Venstres statsråd forhandlet fram i den forrige regjeringa, og som man ikke ble ferdig med. Jeg regner med at nærings- og handelsministeren kan redegjøre nærmere for det til representanten fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:42:38]: Jeg vil først minne om at forholdet til Kina er relatert til det forrige spørsmålet. Det er jo så avgjort et forhold til Kina i nordområdene også, og derfor er forholdet til Kina en del av dette.

Når det gjelder svaret eller ikke svaret fra utenriksministeren, registrerer jeg at hun peker på en annen minister. Jeg mener at dette er utenrikspolitikk mer enn det er næringspolitikk. Da ønsker jeg gjerne å vite fra utenriksministeren om USA er informert om disse forhandlingene, om de går inn i en slutfase, og om hvilke reaksjoner USA har hatt, ettersom konkurransen mot Kina er blitt stadig mer vanskelig, og man har fått sanksjoner fra USA mot Kina, ikke minst når det gjelder 5G og Huawei. Og er det slik at USA har en vetorett i disse forhandlingene – ikke minst fordi vi sikkerhetspolitisk er helt avhengig av USAs hjelp, både gjennom NATO og bilateralt? Vil utenriksministeren konsultere med USA, og hvilken makt over Norge vil USA ha i eventuelle sluttforhandlinger om en frihandelsavtale?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:43:40]: Jeg tror jeg må gjøre det klart at når det gjelder norsk handelspolitikk, har ikke USA vetorett. Vi har et veldig

godt samarbeid med våre viktigste allierte på ulike områder, men når det gjelder norsk handelspolitikk, skal vi ta vare på det som er norske interesser. Norske selskaper har gjennom de siste årene økt sin handel med Kina, og mange av dem har uttrykt at de ønsker mer forutsigbarhet i disse handelsavtalene, og at de dermed ønsker en framforhandlet frihandelsavtale.

Vi har heller ikke vært enig i en del av de tiltakene som er innført fra amerikansk side. Det er opp til USA hva slags handelspolitikk de vil gjennomføre. Det som er viktig for meg når det gjelder norsk handelspolitikk overfor Kina, er å ta vare på norske interesser, både norsk næringsliv og norske politiske verdier – som menneskerettigheter og arbeidstakerstandarder – som en del av handelsavtalene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [10:45:00]: I valgkampen reiste de rød-grønne rundt og snakket om «vanlige folk». Mange løfter ble gitt der ute, og det var ikke måte på hvor mange vanlige folk som skulle få sitt. Mandag denne uken hadde regjeringen sin første store mulighet til å levere. Det viser seg imidlertid at det kanskje ikke alltid er så lett å få øye på hvem som – i regjeringens øyne – er vanlige folk. Da tenker jeg spesielt på en gruppe som står mitt hjerte nær, barn og unge, kanskje spesielt dem som har det krevende, og dem som vokser opp i fattigdom. Derfor har det vært en stor ambisjon for meg som politiker å være en ombudskvinne for disse: forenkle hverdagen og prøve å legge til rette for at flere kan få det godt. Og som barn av en stortingsrepresentant kjenner jeg kanskje et ekstra stort ansvar for å tale deres sak i denne salen.

Forrige gang den rød-grønne regjeringen satset på dette, endte det med et mageplask. I Soria Moria-erklæringen var det en målsetting om å legge fram en helhetlig plan for avskaffelse av fattigdom. Det viste seg å være urealistisk og ble endret i Soria Moria II-erklæringen, hvor man skulle avskaffe fattigdom.

I Hurdalserklæringen står det ikke noe særlig konkret om hvordan den nåværende rød-grønne regjeringen vil bekjempe barnefattigdom. Jeg lurer på om det egentlig finnes noen strategi, for det ble presentert et kunststykke her på mandag med f.eks. å kutte fritidskortet til vanlige barn, det at man kan delta i fritidsaktiviteter. Det ble det prioritert å kutte, mens man heller skulle prioritere f.eks. økte kunstnerstipend og symbolske klimatiltak.

Mitt spørsmål er om statsråden vil prioritere arbeidet for barn og unge i vedvarende lavinntektsfamilier.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det er litt klokt å si hvilken statsråd man stiller spørsmål til.

Silje Hjemdal (FrP) [10:47:22]: Jeg beklager det. Det er til barne- og familieministeren.

Statsråd Kjersti Toppe (Sp) [10:47:38]: Først vil eg takka for spørsmålet. Dette er eit enormt viktig tema, eg er glad for representanten sitt engasjement for oppvekstvilkåra til barn og unge. Så er eg ueinig i premissen i spørsmålet. Eg tenkjer at tilleggsproposisjonen som vi fremja på måndag, er eit veldig godt budsjett for barn og unge.

Representanten trekkjer fram fritidskortet: Ja, der vil denne regjeringa avslutta prøveprosjektet når det går ut i juli, og ikkje lova ei nasjonal utrulling av det. Vi føreslår i staden å styrkja ei tilskotsordning for å inkludera barn og unge, og at vi òg utvidar denne slik at kommunar kan søkja om tilskot til bl.a. å dekkja deltakaravgifter, og den tilskotsordninga er, med vår auke, på over ein halv milliard kroner. Det tenkjer eg vil koma godt med ute i kommunane i deira arbeid.

Når det gjeld å kjempa mot fattigdom, er vi i plattformforma veldig tydelege på at vi skal redusera fattigdom, og spesielt barnefattigdom. Vi gjer fleire grep i dette budsjettet som kan bidra til det, bl.a. gjer vi barnehagebillegare, vi har auka bustøtta, vi varslar òg at vi skal setja ned ein låginntektskommisjon, og vi vil innføra skulemåltid og billegare SFO. Det er mange ting som bidrar til at barnefamiliar kan få større økonomisk handlingsrom. Ikkje minst har vi òg føreslått ei omlegging til ein meir sosial skatte- og avgiftspolitik.

Silje Hjemdal (FrP) [10:49:43]: Det er små forskjeller i Norge sammenlignet med en rekke andre land, men ulikhetene i Norge skyldes kanskje først og fremst en naiv innvandringspolitikk over flere tiår, noe som dessverre har rammet barna hardt. Derfor mener jeg og Fremskrittspartiet at man må ha bremsene på i innvandringspolitikken og først og fremst integrere dem som er her. Perspektivmeldingen omtaler bl.a. at det har vært en stor økning i barnefattigdom og sosiale forskjeller de siste årene, mer presist omtalt i SSBs rapport fra 29. mars 2021, som viser at 115 000 barn bodde i lavinntektsfamilier. SSB-rapporten beskriver også at det er først og fremst barn med innvandrerbakgrunn som stadig oftere er representert i denne statistikken.

Er statsråden enig i at det viktigste virkemiddelet i kampen mot barnefattigdom er en streng og rettferdig innvandringspolitikk?

Statsråd Kjersti Toppe [10:50:49]: Eg er ein barne- minister for alle barn i Noreg, uansett om dei bur i innvandrarfamiliar, eller om det er andre barn. Det som Framstegspartiet antyder her, er i alle fall langt frå den linja eg har tenkt å vera tydeleg på og kjempa for. Det er jo slik at barn er barn, og vi skal sikra at norske barn –

barn som bur i Noreg – slepp å veksa opp i fattige familier. Det er ikkje slik at barn er fattige, det er vaksne som er fattige, og det er der vi må endra politikken.

Ja, eg veit at det er mange barn frå innvandrarfamilier som er i den statistikken. Det er noko vi skal vera klar over, og vi må kanskje setja inn ekstra ordningar der, men eg tar avstand frå den vinklinga som representanten har spørsmålet sitt.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Silje Hjemdal.

Silje Hjemdal (FrP) [10:51:54]: Jeg mener nettopp dette er litt av utfordringen, for den statistikken viser faktisk at det er seks av ti barn i den kategorien som har en slik bakgrunn. Det tror jeg man skal være veldig bevisst på for å kunne hjelpe best mulig.

Etter hva jeg har forstått, har Oslo Economics, på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet, nå gjennomført en analyse av de samfunnsøkonomiske kostnadene ved marginalisering og utenforskap hos barn og unge. Rapporten er nå lagt fram og viser at lav inntekt, omsorgssvikt, vold, overgrep, funksjonsnedsettelser osv. gir en betydelig økt risiko for å oppleve marginalisering. Dette koster det norske samfunnet store summer, for ikke å snakke om de kostnadene det blir for barn og unge, og det man ikke alltid kan måle i form av kroner og øre.

Jeg lurer da på: Hvordan vil statsråden følge opp denne rapporten, konkret?

Statsråd Kjersti Toppe [10:52:58]: Ja, dette er eit veldig viktig arbeid som vi allereie har starta på, for vi har tydelege mål i Hurdalsplattforma om at vi skal kjempa mot fattigdom blant barnefamilier, og den rapporten som representanten viser til, er viktig i det arbeidet.

Barn som veks opp i vedvarande fattigdom, har auka risiko for utanforskap og marginalisering. Det er fleire ting som må til for å hindra dette. Representanten var inne på det i sitt første spørsmål, at ein har prøvd i mange år. Under den regjeringa som Framstegspartiet var ein del av eller støtta, har det heller ikkje gått riktig veg.

Eg har nemnt alle tiltaka våre som allereie har kome fram i tilleggsproposisjonen, og så skal vi arbeida vidare med dette. Det er ei veldig viktig sak for meg.

Presidenten: Tage Pettersen – til oppfølgingsspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:54:13]: I 2020 la Solberg-regjeringen fram en samarbeidsstrategi som skal fremme deltakelse og styrke mulighetene for barn i lavinntektsfamilier. Strategien tok for seg tiltak som gir barn like muligheter som sine jevnaldrende til å gjennomføre ut-

danningsløp, ha gode og trygge boforhold, delta i organiserte fritidsaktiviteter og få bedre tilgang til helsetjenester. Og i budsjettet for 2022 foreslo vi ytterligere 400 mill. kr til tiltak som skal bygge opp under dette.

Den nye regjeringen har – som vi har hørt – allerede avlyst fritidskortet, noe som vil ramme veldig mange, samtidig som de skryter av at de har brukt 50 av de 300 millionene på å styrke en annen ordning. Jeg vil spørre statsråden: Hvilke konkrete punkter i regjeringsplattformen vil statsråden trekke fram som deres målrettede tiltak for å hjelpe barn som vokser opp i familier med vedvarende vanskelig økonomi?

Statsråd Kjersti Toppe [10:55:09]: Vi har fleire ting i tilleggsproposisjonen, som eg nemnde for førre spørsmålsstillar, og at vi styrkjar kommuneøkonomien med 2,5 mrd. kr vil jo sjølsagt vera positivt for denne gruppa. Det at vi innfører momskompensasjon for frivillige lag og organisasjonar, vil bidra til at frivilligheita i enda større grad kan gi tilbod som òg hjelper denne gruppa. Det at vi gjer barnehage billegare, vil sjølsagt òg vera ein konkret ting som mange foreldre er glade for. Vi har ei betre bustøtteordning, som er varsla, og vi har òg mål om å gjera SFO billegare og ha eit skulemåltid. Dette er eit arbeid som vi skal koma tilbake til med enda fleire konkrete tiltak for å nå denne målgruppa.

Presidenten: Grunde Almeland – til oppfølgings-spørsmål.

Grunde Almeland (V) [10:56:26]: De fleste barn som vokser opp i fattigdom, bor i storbyene. Tidligere i år understreket Jenssen-utvalget med sin NoU nettopp dette og kom med en rekke forslag til tiltak for hvordan vi kan bøte på situasjonen for nettopp disse barna. For fattigdom må lindres, og senere fattigdom må hindres, fordi det fratar menneske frihet og muligheter i livet. Og skal vi få til dette, krever det en offensiv satsing på storbyene og på tiltak for de familiene som trenger det mest.

Denne regjeringen svarte ganske raskt med å stemme ned forslaget om å følge opp Jenssen-utvalget og legge utvalgsrapporten i skuffen. Samtidig ser vi i tilleggsproposisjonen at de velger å gi noen hundrelapper billigere barnehager til alle – kontra det som var bl.a. Venstres prioritering, å sørge for at pengene skulle gå til de familiene som trenger det mest.

Har statsråden noen konkrete tiltak for å følge opp barn som bor i storbyer?

Statsråd Kjersti Toppe [10:57:29]: Denne regjeringa har auka områdesatsingane i bl.a. Oslo, Bergen og Trondheim – var det vel – så det er eit konkret løfte som vil kunne verka positivt.

Når det gjeld om det skal vera ordningar for dei som treng det mest, var det faktisk ei av våre vurderingar av det fritidskortet, som òg har vorte kritisert for å ha mykje administrasjon, ei dyr ordning der ein er usikker på korleis ho treffer, for ho går jo til alle. Vår tilskotsordning, som vi vil styrkja, går meir målretta mot dei som har det største behovet. Så ja, vi tenkjer veldig nøye gjennom når ei ordning skal gå ut til alle.

Når det er sagt, er det dei store universelle ordningane, som barnetrygd, vi skal styrkje, for det er viktig for å bekjempe fattigdom blant barnefamilier.

Presidenten: Grunde Almeland – til oppfølgings-spørsmål.

Grunde Almeland (V) [10:58:35]: Det kom ikke fram noen tydelige signaler om hvilke tiltak som faktisk treffer barna i storbyene.

Men en ting vi er enige om, som er viktig for absolutt alle familier, er foreldrepengordningen. Noe av det viktigste vi kan gjøre for å hindre at barn vokser opp i fattigdom, er å sørge for at begge foreldrene er i jobb og har en inntekt. Derfor må vi lage velferdsordninger som stimulerer til arbeid. Venstre har jobbet og fått gjennomslag for en foreldrepengordning som nå er likestilt, som er god, og som sørger for at man arbeider også for reell økonomisk likestilling og tetter lønnsgapet mellom kjønnene. Lang pappaperm er viktig for å sikre begge foreldrenes tilknytning til barnet og likestilling i hjemmet og i arbeidslivet.

Vil statsråden sørge for at de familiene som har havnet i den omtalte såkalte fedrekvotefellen, også før oktober i år, skal få utbetalingen sin, slik bl.a. Sivilombudet mener er riktig, og hindre at disse familiene kommer i en veldig vanskelig økonomisk situasjon?

Statsråd Kjersti Toppe [10:59:42]: Først til at eg ikkje har kome med nokon konkrete forslag til kva ein gjer for barna i storbyar: Billegare barnehagar er eit veldig konkret og eit stort løfte, og ein kan ikkje seia at det ikkje har betydning.

Når det gjeld saka om fedrekvota, er nok representanten Almeland kjent med at eg har svart på skriftleg spørsmål bl.a. til spørsmålsstillaren. Det er òg kome spørsmål frå kontrollkomiteen. Poenget i den saka er at Venstre har sjølv sete i regjering to gongar når Stortinget har sagt at det var nødvendig å endra lova for å unngå den fedrekvotefella, seinast no i vår. Men eg er kjend med Sivilombodets brev, og eg vurderer dette no opp mot Nav og vil koma tilbake til det.

Presidenten: Vi går da vidare til neste hovedspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:01:02]: Mitt spørsmål går til barne- og familieminister Kjersti Toppe.

Familiepolitikk er viktig. Familien er vårt første og viktigste fellesskap. Her møter vi trygghet, kjærlighet og omsorg. Her utvikler vi oss og får en tilhørighet. Mye av grunnlaget for hvordan vi blir senere i livet, legges i de første årene. Det sies at en god barndom varer livet ut. Dessverre kan vi også se at en vond barndom kan gå i arv.

Familiepolitikk er viktig fordi vi mener at familien er så viktig. Derfor prioriterer Kristelig Folkeparti familiene alltid, men for Senterpartiet synes det til tider å være bare ord, for i regjering har de nærmest abdisert og gitt Arbeiderpartiet vetorett i familiepolitikken. Det synes Kristelig Folkeparti er trist – ikke for Kristelig Folkeparti sin del, men for alle familiene som nå ikke lenger har noen som kjemper for dem i regjeringen. Det burde ikke overraske noen. Hver gang de sitter i regjering, kuttes det dramatisk i kontantstøtten, og de har til og med gått med på å innføre ventestøtte – eller småbarnsstøtte, som jeg vet statsråden så fint kalte det. Med all respekt å melde hjelper det ingen småbarnsfamilier hva vi kaller ordningen, så lenge tilbudet raseres. Arbeidslinjen trumfer alltid familiepolitikken.

Mitt spørsmål er: Hva konkret vil statsråden gjøre som barne- og familieminister for å styrke familiens posisjon, sånn at familiepolitikken ikke først og fremst handler om arbeidslinjen, men om å gi familiene fleksibilitet og valgfrihet til å leve det livet de selv ønsker å leve?

Statsråd Kjersti Toppe [11:03:07]: Takk for spørsmålet. Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har delt engasjement for ein del tiltak i familiepolitikken, og eg forventa at eg kunne verta utfordra på kontantstøtta, som eg opplever at spørsmålet i hovudsak dreier seg om. Eg vil svara ut på det.

Eg er ein barne- og familieminister som meiner at vi må ta innover oss at kontantstøtta slik ho var, ikkje har fleirtal i denne salen. Eg er opptatt av at vi lagar ei ordning for barnefamilier som ikkje vert utsett for kritikk i det uendelege, som kan vara over tid, som kan sikra at det vert føreseieleg for barnefamiliane, og som prioriterer familiane med dei yngste barna, der eg meiner at behovet er aller størst for å sikra valfridom. Med vår ordning, som eg håpar kan få støtte i Stortinget, vil ein framleis vidareføra kontantstøtteordninga for dei yngste barna, altså dei mellom 12 månader og 18 månader.

Eg er ueinig i at dette ikkje hjelper nokon småbarnsfamilier, som det kunne høyrast ut som representanten antyda. Eg trur det vil vera ei veldig viktig ordning for dei som står der med ein eittåring og lurar på om dei kan-skje skal utsetja barnehagestart ein månad eller to eller

kanskje opp til eit halvt år. Da kan denne småbarnsstøtta eller kontantstøtta vera noko som gjer at nokon fleire familiar får den valfridomen. Saman med at vi gjer barnehagane billegare, meiner eg at dette er med på å auka valfridomen og gjera det meir tilgjengeleg for fleire familiar.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:05:11]: Mener statsråden at dette er forutsigbart for familiene? Den dagen man får barnehageplass, mister man kontantstøtten. Er det forutsigbart for familien? Er det forutsigbart for barnehagen? Er det forutsigbart for arbeidslivet? Hvor lenge skal en småbarnsfamilie – en mor eller en far – søke permisjon? Hvor er forutsigbarheten for alle parter, når man gjør det på denne måten?

Statsråd Kjersti Toppe [11:05:43]: Det er veldig føreseieleg for småbarnsfamiliar, for vi er tydelege på at kontantstøtta for barna som er mellom 12 og 18 månader, står fast. Det er veldig føreseieleg.

Det representanten spør om, er innretninga på det som vert kalla småbarnsstøtte for barn mellom 18 månader og 2 år. Korleis innretninga vert på den, må eg få lov å koma tilbake til, men eg er opptatt av at det skal vera innordna slik at det vert føreseieleg og enkelt å forstå, at det ikkje skal verta veldig masse ulike innretningar og forhold som gjer at det kan verka uføreseieleg. Men det tenkjer eg at vi skal klara å få til og vil koma tilbake igjen til Stortinget med korleis det endeleg vert.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Olaug Vervik Bollestad.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:06:47]: Jeg ser fram til at man kommer tilbake igjen med det.

Statsråden har også sagt flere ganger at maksprisen i barnehagen er redusert, og det er flott. Men det foreslås også ganske mange andre kutt for barnefamiliene. Men det som opprører meg aller mest, er at regjeringen kutter i fritidskortet – fritidskortet som basketguttene kaller for gullkortet, for det gjør at de kan spille basket. Regjeringen har hevdet at kortet er byråkratisk, men realiteten er at regjeringen tar fra dem som trenger det mest. Vi investerer i ungene, regjeringen investerer i organisasjonene. Men en ekstra ball til organisasjonene gir ikke flere muligheter for den enkelte ungdom til å delta i fritidsaktiviteter. Det er fritidskortet som gjør at de kan delta.

Så mitt spørsmål er: Hva vil barne- og familieministeren gjøre for å sikre at ingen barn og unge må stå med lua i hånda og be om å få lov til å være med på fritidsaktiviteter, når fritidskortet blir borte?

Statsråd Kjersti Toppe [11:07:56]: Gode oppvekstvilkår for barn og unge er ei av dei aller viktigaste opp-

gåvene i samfunnet vårt. Eg skal ikkje bagatellisera forslaget vårt om å redusera barnehageprisane, for under den regjeringa som Kristeleg Folkeparti var med i eller støtta, gjekk barnehageprisen opp med 50 000 kr for eit barnehageløp. Det er ganske mykje pengar for ein barnefamilie.

Når det gjeld fritidskortet, er representanten og eg einige om at det er veldig viktig at alle barn og unge skal få anledning til å delta i ein fritidsaktivitet. Så er vi ueinige i at fritidskortet er den eine løysinga som skal ordna dette. Det er ikkje til å stikke under stol at denne ordninga er dyr. Totalt sett vil det vera ei satsing på 1,7 mrd. kr. Ordninga er òg vorten kritisert for å vera byråkratisk. Så det er vår prioritering.

Presidenten: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:09:03]: Jeg skal ha en siste oppfølging når det gjelder fritidskortet. Det var en tanke fra den forrige regjeringen, og Kristelig Folkeparti spesielt, at dette skulle være en universell ordning for de eldste ungene. Nå kutter en dette for de eldste ungene. En øker barnetrygden, med indeksregulering, for null- til seksåringene, en gjør ikke det for de største ungene. Hva tenker statsråden om at en egentlig kutter til de største ungene, som også trenger mange ressurser og penger, og ikke minst deltakelse i organisasjonslivet, for å dannes til gode ungdommer som også skal være en del av vårt samfunn?

Statsråd Kjersti Toppe [11:09:47]: No kom jo representanten inn på det som ikkje har vore tatt opp så ofte. Det er at den førre regjeringa faktisk ikkje prioriterte pris- og lønssstigning i barnetrygda, for å finansiera fritidskortet. Vi vil koma tilbake igjen i neste budsjett når det gjeld barnetrygda. Men det vi såg på, var nettopp om det var riktig å ta frå barnefamiliar éi til velferds-teneste, for å prioritera eit fritidskort, utan at dei eingong har fått til ei følgjeevaluering, som kostar veldig mykje. Vi har styrkt den nye tilskotsordninga for å inkludera barn og unge, slik at òg kommunar kan søkja om tilskot for å dekkja deltakaravgift. Eg trur at det er ei mykje betre ordning, som er meir treffsikker, som er mindre byråkratisk, og som òg treffer dei ungane som har dei største behova.

Presidenten: Olaug Vervik Bollestad – til siste oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:10:51]: Jeg klarte ikke å holde meg. Jeg skjønner at statsråden sier at det at vi ikke økte barnetrygden, var grunnen til at man ga fritidskortet til alle – sånn at det skulle være en reell økning for de eldste ungene. Vi prioriterte det fordi vi vet

at unger er så solidariske at de faktisk sier at de ikke har råd, og så blir de stående utenfor den sosiale sammenheng.

Jeg er enig i at vi kan ha spesielle pottar som familier kan søke fra. Men vi vet også at skammen ved å gjøre det er så stor at det å ha universelle ordninger for dette er viktigst – ikke for Kristelig Folkeparti, ikke for den som sitter og skal fordele det, men for de ungdommene som faktisk vet at de får den aktiviteten de har lyst til å være med på, fordi de får den dekket, uten at noen andre vet at de er under spesielle søknadsregimer.

Statsråd Kjersti Toppe [11:11:51]: Spørsmålet er egentleg litt uklart. Eg har gått gjennom at vi meiner at vi ikkje kan gå inn for ei nasjonal utrulling av fritidskortordninga. Vi har føreslått å styrkja andre ordningar. Éin ting er tilskotsordninga, men vi styrkjer kommuneøkonomien med 2,5 mrd. kr, og vi innfører full momskompensasjon for frivillige lag og organisasjonar. Dette vil òg vera med og bidra til at alle barn og unge kan delta i ein fritidsaktivitet. Vi har altså ein annan måte å nå det målet på enn det Kristeleg Folkeparti og den gamle regjeringa meinte var rett.

Presidenten: Turid Kristensen – til oppfølgings-spørsmål.

Turid Kristensen (H) [11:12:54]: I Hurdalsplattformen er overskriften på kapittelet om barn og familier «Gode universelle ordningar for alle familiar». Det står at dette er fordi man vil styrke det universelle velferdstilbudet til barn og unge for å sikre frihet til alle familier og redusere forskjellene i Norge.

Når jeg leser tilleggsproposisjonen, må jeg si at jeg synes regjeringen har en underlig lite prinsipiell holdning til universelle ordninger. Regjeringen foreslår f.eks. å senke barnehageprisen til alle, uavhengig av familiens inntektsnivå, som en universell ordning. Når det gjelder fritidskortet, som ble innført av regjeringen Solberg som en universell ordning, og som har kommet mange til gode, sier regjeringen nå at man vil fjerne ordningen fordi den ikke er målrettet nok. Jeg hørte at statsråden på tidligere spørsmål her i dag heller forsøkte å vise til mer generelle ordninger, som styrking av kommuneøkonomien eller tiltak i andre departementer enn sitt eget.

Hvordan mener statsråden at fjerning av fritidskortet samsvarer med egne målsettinger i Hurdalsplattformen, og hvordan kan statsråden forsvare at regjeringen fjerner nesten 300 mill. kr og øker med bare 50 mill. kr på andre ordninger – noe som klart vil gå ut over mange barn og unge?

Statsråd Kjersti Toppe [11:14:01]: No er det slik at fritidskortet var eit prøveprosjekt, og prosjektet går ut i

juli i år. Da skal det koma ei følgjeevaluering. Det er klart at vi òg skal ta med oss dei positive erfaringane med det – korleis vi kan arbeida for å inkludera barn og unge og sikra fritidsaktiviteter for alle. Men å gå inn for ei utrulling av dette til ei nasjonal ordning på bakgrunn av det vi no veit, meiner vi ikkje var ei rett økonomisk prioritering. Vi meiner det ikkje var ei rett prioritering for å kunna få mest mogleg ut av pengane når det gjeld barn og unge.

Av andre ordningar må eg seia at det å styrkja kommuneøkonomien, når alle. Momskompensasjon for frivillige organisasjonar er òg noko som når breitt ut. Vi skal styrkja dei universelle velferdsordningane, men vi skal ikkje hoppa på alle forslag, spesielt ikkje dei som kom frå den gamle regjeringa.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen omme, og vi går til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:15:11]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

Endringene var som følger:

Spørsmål 3, fra representanten Lars Haltbrekken til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Hilde Marie Gaebpie Danielsen.

Spørsmål 8, fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren, utsettes til neste spørretime da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9, fra representanten Frank Edvard Sve til klima- og miljøministeren, utsettes til neste spørretime da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Tage Pettersen til barne- og familieministerens, er overført til justis- og beredskapsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir, etter anmodning fra justis- og beredskapsministeren, flyttet og besvart før spørsmål 29, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 11, fra representanten Mari Holm Lønseth til kommunal- og distriktsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 15, fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende. Spørsmålet besvares imidlertid av samferdselsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmål 23, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende. Spørsmålet må imid-

lertid utsettes til neste spørretime da klima- og miljøministeren er bortreist.

Spørsmål 24, fra representanten Audun Lysbakken til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sara Bell.

Spørsmål 25, fra representanten Bård Ludvig Thorheim til næringsministeren, er overført til olje- og energiministerens som rette vedkommende. Spørsmålet blir, etter anmodning fra olje- og energiministeren, flyttet og besvart etter spørsmål 17, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 27, fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Kari-Anne Jønnes (H) [11:15:43]: «Jeg viser til statsrådets svar på mitt skriftlige spørsmål nr. 111 (2021–2022) angående bruk av engelsk i høyere utdanning og forskning.

Mener statsråden at alle internasjonale forskere og undervisere skal kunne flytende norsk og kjenne norsk kultur før de kan forske og undervise ved norske universitet og høyskoler, og hvordan vil statsråden sikre dette uten at det svekker ambisjonene om utdanning og forskning på et høyt internasjonalt nivå?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:16:25]: Jeg takker for representantens spørsmål. Den store gruppen av internasjonalt ansatte i forskning og høyere utdanning skiller seg på mange måter fra andre som kommer til Norge: De har ofte fått jobb før de har tilegnet seg det norske språket, og de møter ikke like høye krav til norsk-kunnskaper.

Funn fra prosjektet Norsk i academia ved Universitetet i Bergen viser at de internasjonalt ansatte opplever lite tilrettelegging for språklæring. Dette skjer til tross for at mange av dem ønsker å lære seg norsk. Regjeringen mener at dette er uheldig.

Det norske språket er en viktig del av vår felles kulturarv og er noe vi må aktivt verne om også i framtiden. Norsk forskning og høyere utdanning er intet unntak. Universitets- og høyskoleloven slår dessuten fast at institusjonene har et ansvar for å både vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk.

Det å ikke beherske norsk kan gi forskere og undervisere ulemper på flere plan, bl.a. i møte med studenter og i kontakten med norsk samfunns- og arbeidsliv. Gode norsk-kunnskaper er nødvendig for at de skal bli godt integrert i både samfunnet og arbeidslivet. Det trengs også gode ferdigheter for å kunne undervise, veilede, sensurere og skrive akademiske tekster på norsk.

Universiteter og høyskoler skal utvikle strategier eller retningslinjer for språkarbeidet sitt. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet gjennomgått disse strategiene. Et av hovedproblemene de trekker fram, er nettopp mangler ved norskopplæringen som tilbys internasjonalt ansatte. Til tross for at et stort flertall av institusjonene krever at internasjonalt ansatte lærer seg norsk, viser gjennomgangen at de ikke følger opp kravet godt nok. Heller ikke gjennomføringen av språkopplæringen er god nok. Det er tydelig at institusjonene er nødt til å prioritere språkopplæring av sine ansatte høyere.

Noen vil hevde at det er en motsetning mellom utdanning og forskning på høyt internasjonalt nivå og institusjonenes ansvar for å ivareta og videreutvikle norsk fagspråk. Det er jeg uenig i – for her må vi prioritere begge deler. Valg av undervisnings- og publiseringsspråk må være faglig begrunnet, og ikke som det ofte er i dag: en konsekvens av at underviseren ikke behersker norsk.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:19:02]: Takk for svaret. Jeg er selvfølgelig enig i at utviklingen av norsk fagspråk er viktig, og at bruk av norsk språk er viktig, men jeg ser det som en utfordring dersom statsråden prioriterer språket framfor forskning og forskningsresultater. I Hurdalsplattformen står det at man vil fortsette å utvikle Norges utdannings- og forskningssamarbeid med Europa.

Howdan ser statsråden for seg å utvikle samarbeidet med Europa og resten av verden dersom fokus på og krav til bruk av språk som ikke krysser våre landegrenser, skal være et hovedsatsingsområde for regjeringen?

Statsråd Ola Borten Moe [11:19:49]: Premisset for problemstillingen er at det er et naturlig motsetningsforhold mellom på den ene siden internasjonalisering av norsk forskning og høyere utdanning, som det er et felles engasjement for i denne salen, og det å ivareta norsk både som et dagligspråk og som et fagspråk for videreutvikling av akademisk språk. Jeg er uenig i det premisset. Jeg mener det er både naturlig, viktig og fullt mulig å gjøre begge deler. Jeg vil til og med mene at det er helt avgjørende at vi klarer å gjøre begge deler.

Et av de viktigste samfunnsoppdragene norsk forskning og høyere utdanning har, er å tilgjengeliggjøre resultatene sine for det norske samfunnet, som tross alt betaler for det som skjer. Da kommer man ikke unna at man trenger å bruke norsk som språk, og at man må videreutvikle fagspråket.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:20:48]: Det er selvfølgelig veldig viktig at det som publiseres, også skal publiseres på norsk. Universitets- og høyskolesektoren har flere oppdrag: forskning, formidling og undervisning. Det er ulike, men veldig viktige oppgaver, alle tre. Det å jobbe i internasjonale nettverk er veldig verdifullt for forskningsmiljøene, for Norge som land og for oss som befolkning. Gjennom sine uttalelser har statsråden vakt litt uro. Da lurer jeg på: Er det slik at statsråden virkelig mener det han så tydelig har signalisert? Og dersom statsråden ønsker å endre styringsprinsippene, vil det ikke da være klokt å behandle det i Stortinget?

Statsråd Ola Borten Moe [11:21:38]: For det første er jeg helt enig i det representanten sier om at det er viktig å løfte både norsk forskning og for så vidt utdanning inn i det internasjonale samfunn. Jeg er selvsagt også helt enig i at det krever at man snakker samme språk. Ofte vil det være engelsk, og det er ingen som har sagt – heller ikke jeg – at man skal slutte å snakke engelsk ved norske utdanningsinstitusjoner eller forskningsinstitusjoner, bare for å ha lagt det helt på plass.

Det er også slik at Stortinget gjennom flere lovarbeid, både universitets- og høyskoleloven og språkløven, har gitt universitets- og høyskolesektoren en helt særskilt oppgave knyttet til å ta vare på og videreutvikle det norske fagspråket. Det vil jeg mene er en helt naturlig oppfølging av det Stortinget allerede har vedtatt.

Spørsmål 2

Jan Tore Sanner (H) [11:22:46]: Jeg har den ære å stille følgende spørsmål til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Regjeringen varslet i Hurdalsplattformen en tillitsreform for universitets- og høyskolesektoren, men i statsrådens første uttalelser melder han nå at institusjonene vil få strammere politiske rammer og føringer. Et av de første grepene fra regjeringen er å i brev form be Nord universitet videreføre sin aktivitet på Nesna.

Er statsråden enig i at økt grad av overprøving av styrevedtak og en innsnevring av styrenes handlingsrom ikke er i samsvar med løftene om å gi mer tillit til sektoren?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:23:38]: Jeg takker for spørsmålet.

La meg først presisere at regjeringen ikke har bedt Nord universitet om å videreføre aktiviteten på Nesna. Det Kunnskapsdepartementet har gjort, er å sende et brev til Nord universitet, der vi ber universitetet om å

vurdere å la ansatte ved Nesna fortsatt ha kontorsted der fram til 1. august 2023.

Regjeringen vil at det fortsatt skal være aktivitet på Nesna. Nesna er viktig for lokalsamfunnet langs Helgelandskysten og for å sikre tilgang på lærere, noe det er et stadig behov for. Vi ser på og diskuterer ulike løsninger og ba derfor Nord universitet om å vurdere å ikke flytte arbeidsplasser fra Nesna nå.

Styret for Nord universitet har behandlet henvendelsen fra departementet og gitt en positiv og konstruktiv tilbakemelding. Det er god dialog mellom departementet og universitetet, og departementet har altså ikke gitt noe pålegg eller noen instruks.

Et av regjeringens viktigste prosjekter er en tillitsreform i offentlig sektor, inkludert universitets- og høyskolesektoren. Tillitsreformen innebærer bl.a. at regjeringen ikke vil sette i gang sentraliserende reformer som skaper store enheter med store avstander fra dem som bestemmer, til dem som står i første linje for å utføre jobben – i skarp kontrast til det som var praksis i forrige regjering. Videre er dette vårt alternativ til den såkalte ABE-reformen, som er osthøvelkutt gjennom hele den statlige sektoren.

Vi vil gjennomføre en slik tillitsreform uten at dette skal være til hinder for at vi også kan styre viktige samfunnssektorer – som universitets- og høyskolesektoren – på en slik måte at vi har god tilgang til utdanning over hele landet.

Hvilke studiesteder et universitet eller en høyskole har, kan være av stor nasjonal betydning. Det er ikke gitt at en så sentral beslutning som nedleggelse av et studiested bør være opp til styret i gjeldende institusjon å bestemme alene. Som eksempel kan jeg nevne at hvis Universitetet i Oslo skulle finne på at de ville flytte hele sin virksomhet til f.eks. Gardermoen, vil jeg anta at det kunne dukke opp et spørsmål fra representanten Sanner knyttet til om jeg mente at det var en god idé.

Regjeringen vil vurdere om slike beslutninger bør være gjenstand for en form for demokratisk kontroll, og da i tråd med Grunnloven. I Grunnloven § 28 står det at «saker av viktighet» skal besluttet av Kongen i statsråd. Jeg vil komme tilbake til dette og hvordan det konkret kan følges opp.

Jan Tore Sanner (H) [11:26:15]: Statsråden sier nå to ting. På den ene side sier han at det ikke er gitt noen instruks, ikke noe pålegg, og på den annen side sier statsråden at konklusjonen er gitt. Beslutningen i Nord universitets styre var begrunnet i hensynet til kvalitet. Regjeringen er åpenbart mer opptatt av struktur. Ordene om tillitsreform blir fine ord uten innhold når statsråden er så tydelig i sine signaler om mer styring. Dette har skapt bekymring i sektoren, ikke bare ved Nord

universitet, men generelt i universitets- og høyskolesektoren, fordi man ser at regjeringen nå varsler en sterkere styring av sektoren.

Er det slik at statsråden mener at struktur er viktigere enn kvalitet, når styret ved Nord universitet har sagt at kvalitet tilsier at strukturen må endres?

Statsråd Ola Borten Moe [11:27:24]: La meg starte med å henvise til Grunnloven § 28, som slår fast at «saker av viktighet» for nasjonen skal besluttet av Kongen i statsråd. Det er også slik at de aller fleste utdanningssteder og -institusjoner i kongeriket er et resultat av aktive politiske vedtak, veldig mange av dem fattet i denne sal. Så det er åpenbart at både sektoren som sådan og geografien knyttet til den har vært og er viktige politiske områder.

Som generell betraktning vil jeg tilføye at det for denne regjeringen er viktig å politisere viktige strukturelle spørsmål. Det skal ikke lenger være slik at dette er et ansvar som man kan skyve ut i direktorater og ytre etater, og så slipper man å ta belastningen ved å ha politiske oppfatninger om det som åpenbart er et helt grunnleggende politisk ansvar.

Jan Tore Sanner (H) [11:28:28]: Det er interessant at statsråden sammenligner et universitet med et direktorat. Vi har en lang tradisjon i Norge for at våre universiteter er viktige institusjoner, viktige samfunnsinstitusjoner som ikke kan styres på samme måte som et direktorat. Det har vært en bekymring også i sektoren for at denne overstyringen, som det i realiteten er, vil innebære at ressurser flyttes bort fra universitets- og høyskolesektorens satsing på kvalitet, og over til struktur. Det ser vi nå i forslaget til budsjett. Det er riktig at det prioriteres 100 mill. kr ekstra til desentralisert utdanning, men de pengene tas fra studentvelferd, de tas fra universitets- og høyskolesektoren og forskningen på andre områder.

Ser statsråden at sektorens bekymring er reell, når man ser at dette kan gå ut over både kvalitet og de prioriteringene som sektoren har gjort av kvalitet og innhold i utdanningene?

Statsråd Ola Borten Moe [11:29:33]: Jeg sammenlignet ikke universitetene med direktorater. Jeg sa at forrige regjering hadde som prosjekt å skyve beslutningsmyndighet bort fra det politiske nivå, altså regjeringen, og utover i direktorat for å slippe å ta ansvar. Det er ikke en retning som denne regjeringen kommer til å bygge opp under og fortsette å gå i.

Det budsjettet som ble lagt fram på mandag, ligner i veldig stor grad det budsjettet som forrige regjering la fram, og bygger på de prioriteringene. Det å tilby god utdanning, etter- og videreutdanning og kompetanseløft

for hele landet er etter mitt skjønn et svært viktig tiltak for å klare å utnytte det potensialet nasjonen har for å bygge kunnskapsgrunnlaget vårt videre. Det henger definitivt sammen med å klare å gi et kvalitativt godt tilbud for hele Norge. Dette er bare en fortsettelse av den samme diskusjonen vi bestandig har hatt knyttet til nye utdanningsinstitusjoner, der noen er bekymret for at kaken blir mindre, mens kaken faktisk blir større.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lars Haltbrekken til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Hilde Marie Gaebpie Danielsen.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [11:30:55]: «Samiske barn i barnehage og skole mangler lærere og pedagoger med samisk språkkompetanse. På Røros har vi en samisk barnehageavdeling hvor bare to av fem ansatte innehar den språklige kompetansen. Røros er ikke den eneste kommunen som har denne utfordringen.

Hvordan vil statsråden møte krisen i samisk språkopplæringen, har statsråden oversikt over hvor mange barnehager og skoler som mangler samisk språkkompetanse, og hvilke tiltak vil statsråden sette i verk for å sørge for at samiske barn får opplæring i sitt samiske språk i barnehage og skole?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:31:37]: La meg først takke for et godt, relevant og viktig spørsmål.

Samiske barn og unge har rett til å få utviklet sitt samiske språk og sin kultur. Barna må møte ansatte i barnehager og skoler som kan bidra til dette. Det bekymrer meg at barnehager og skoler har utfordringer med å rekruttere personale som har tilstrekkelig og relevant kompetanse i samisk. Det er stor etterspørsel etter lærere med samiskspråklig utdanning, og det utdannes for få. God samiskopplæring er avgjørende for framtidig rekruttering til samiske utdanninger.

Som det står i Hurdalsplattformen, vil regjeringen gjennomføre et krafttak for samisk språk og bidra til å utdanne flere samisktalende lærere og barnehagelærere og sikre samiske læremidler av høy kvalitet. Dette vil vi diskutere med bl.a. Sametinget og Samisk høyskole. Kunnskapsministeren og jeg må derfor komme tilbake med konkrete tiltak.

Bedre samisk språkkompetanse forutsetter at vi lykkes med å rekruttere til lærerutdanningen, men det krever en helhetlig innsats rettet mot alle ledd i utdanningsløpet. Vi vil bidra til en positiv spiral, der bedre skoler og barnehager gjør at flere fullfører videregående og kan ta samiskspråklig lærerutdanning. Sametinget og

staten har f.eks. gunstige ordninger for stipend og sletting av studielån for dem som tar samisk lærerutdanning. Institusjonene jobber med rekruttering og legger til rette for fleksibilitet i utdanningene. Jeg synes det å bruke studiesentre i etter- og videreutdanning av lærere er en interessant mulighet som regjeringen kan komme tilbake til.

Ved Samisk høyskole og Nord universitet er det i dag til sammen 34 studenter som er i gang med samisk femårig grunnskolelærerutdanning. I tillegg kommer studenter som velger samisk som fag i lærerutdanningen ved Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet. I de samiske barnehagelærerutdanningene er det til sammen 45 aktive studenter. 7 av disse går på den nye arbeidsplassbaserte barnehagelærerutdanningen med samisk profil ved Nord universitet. Det er et tilbud til assistenter og barnehage- og ungdomsarbeidere i barnehagene som kombinerer studier og jobb.

Samisk høyskole har i høst tatt opp fire studenter til en forsøksordning for at de som har fullført mesteparten av den fireårige lærerutdanningen, kan fullføre. De fleste jobber allerede som lærere. Ordningen løper til 2025.

Jeg vil avslutningsvis gi ros til Røros kommune for satsingen på sørsamisk språk og kultur. I utviklingsplanen for 2020–2029 står skole og barnehage helt sentralt i dette arbeidet. Jeg har også merket meg at utviklingsplanen er knyttet opp mot målene og satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel. I tillegg er det inngått et viktig samarbeid med Statsforvalteren i Trøndelag og Universitetet i Nordland.

Jeg tror at denne typen solid og helhetlig satsing er en god vei å gå i det regionale arbeidet, og vi vil se på hvordan regjeringen kan bidra.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [11:34:39]: Ved Nord universitet i Levanger har den samiske lærerstudenten Ramona sin samiske lærerutdanning. Hun beskriver sitt valg av yrke slik: Manne mov vaajmoegielem baaastede vaaltam juktie mov maanah hillem aadtjoeh dej gielem lieredh jih gieleguedtjinie sjidtedh. Jeg tillater meg å oversette: Jeg tar tilbake hjertespråket mitt, slik at andre barn skal få muligheten til å lære sitt hjertespråk for å bli språkbærere.

Pedagogmangelen er en krise for revitaliseringen av det samiske språket, og jeg tror og håper at statsråden har gjort seg noen flere tanker om dette – vi har hørt noen eksempler på det her – men jeg vil spørre: Vil det komme en lærersatsing fra statsråden for samisk lærerutdanning og samisk barnehagelærerutdanning? Vil statsråden konkretisere hvilke lærersatsinger som vil komme, og hvordan vil satsingen se ut?

Statsråd Ola Borten Moe [11:35:36]: Jeg tror jeg skal starte med å si at jeg er hjertens enig i det som jeg legger til grunn er et felles mål, nemlig tilstrekkelig tilgang på relevant kompetanse for de barna som skal ha samisk språk og samisk kultur gjennom sitt barnehageløp og utdanningsløp. Det er vi nødt til å komme tilbake til – gjerne i samarbeid med alle gode krefter på Stortinget, men også med Samisk høyskole, Sametinget, de ulike fylkeskommunene og berørte kommuner – for å se hvordan vi kan bøte på dette på en god og effektiv måte. Regjeringen er opptatt av å få på plass det.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [11:36:27]: I 2019 kom Riksrevisjonen med en rapport om samiske elevers rett til opplæring i og på samisk. Riksrevisor Per-Kristian Foss kommenterte ved overleveringen av rapporten at det syntes å være liten interesse for opplæring i og på samisk fra daværende regjerings side, siden daværende statsråd Jan Tore Sanner pekte på at mye av det som framkom i rapporten, er skoleeiers ansvar. Riksrevisor Foss viste da til at dette er et så spesielt felt at det burde interessere daværende statsråd mer.

Mener statsråden at kommunene skal stå alene i å møte utfordringene, eller vil statsråden ta grep for å løfte den samiske kompetansekrisen fra å være fragmentert til kommunene til et nasjonalt nivå?

Statsråd Ola Borten Moe [11:37:23]: Jeg kan ikke uttale meg om hvordan tidligere statsråder har prioritert dette feltet, men for min egen del kan jeg si at jeg synes dette er viktig, og det er noe jeg ser fram til å arbeide mer med for å løse felles utfordringer.

Dette er ikke bare et statlig, kommunalt eller fylkeskommunalt ansvar og heller ikke bare et ansvar for Samisk høyskole og Sametinget. Det er et felles ansvar vi som samfunn har, og alle gode krefter er nødt til å trekke framover for å få det til. Det er naturlig at vi på nasjonalt nivå har et ansvar for å koordinere og sette mål, men jeg tror ikke at vi når dem uten at vi klarer å samarbeide godt med alle som ønsker å komme i samme retning.

Spørsmål 4

Fra representanten Abid Q. Raja til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Det har vært ulike signaler fra regjeringens medlemmer og støttespillere rundt justering av støtten til studentene i Norge. Hurdalsplattformen legger vekt på at studentene skal få mer omfattende støtte til studiene, men uten å tidfeste og tallfeste dette.

Ser regjeringen studentenes behov, og hva er regjeringens politiske linje når det gjelder støtten til studentenes studier, og mener statsråden denne skal økes for or-

dinære studenter, ikke bare for studenter med barn, og i så fall når og hvor mye?»

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja er ikke til stede i salen, og vi går da til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Ine Eriksen Søreide (H) [11:38:49]: «I Hurdalsplattformen er det bestemt at regjeringen «så raskt som mulig» skal «gå i dialog med EU med mål om å sikre Norge unntak fra deler av bestemmelsene i EUs fjerde jernbanepakke». Utenriksministeren har opplyst om at Norges representant på møtet i EØS-komiteen 29. oktober skulle gjøre EU-siden oppmerksom på dette punktet i regjeringsplattformen.

Hvilke reaksjoner ble gitt fra EU-siden, Island og Liechtenstein på regjeringens krav om unntak fra deler av fjerde jernbanepakke?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:39:19]: I Hurdalsplattformen sa vi tydelig at regjeringa så raskt som mulig ville gå i dialog med EU med mål om å sikre unntak fra deler av bestemmelsene i EUs fjerde jernbanepakke. Hensikten er å oppnå de ambisiøse målene for jernbanen vår som framkommer av Hurdalsplattformen, særlig mulighetsrommet for organisering av jernbanesektoren og muligheten for unntak fra kravene som omhandler anbudsutsetting av persontogtrafikken.

Møtet i EØS-komiteen 29. oktober var det første etter regjeringsskiftet. Norges representant gjorde der oppmerksom på dette punktet i regjeringsplattformen. Islands og Liechtensteins representanter var informert på forhånd. De tok dette til etterretning. Representanten fra EUs utenriktjeneste svarte at man ville gjøre Kommisjonen kjent med norske holdninger. Man regnet med at Kommisjonen vil være tilgjengelig for klarføring om EUs rettslige rammeverk for jernbaner.

Regjeringa vil bruke handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre nasjonal kontroll på viktige områder, herunder jernbane. For regjeringa er det derfor et naturlig første skritt på veien å kartlegge det som er handlingsrom og unntaksmuligheter innenfor regelverket, og å vurdere om de er anvendelige for norske forhold. Vi er nå i gang med å skaffe oversikt over hvilke rammer og føringer som man må ta hensyn til, og over nasjonale valg man kan ta ved gjennomføringen og praktiseringen av regelverket.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:41:21]: Det betyr, slik jeg tolker utenriksministeren, at det det primært søkes unntak fra, er reglene om anbudsutsetting. Der er fjerde

jernbanepakke konstruert på den måten at man fram til 31. desember 2023 kan gi unntak fra anbudsutsetting og direktetildele ruter, og det skal kunne ha en varighet på ti år. Men et slikt unntak for Norge vil også medføre at f.eks. Vy ikke kan konkurrere på europeiske jernbanetilbud eller -pakker.

Spørsmålet er da videre hvor store konsekvenser regjeringa er villig til å ta for å få gjennomført disse unntakene. Potensielt sett kan vi snakke om konsekvenser på dette området, men selvfølgelig også på andre områder av EØS-avtalen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:42:15]: Det blir et svært hypotetisk spørsmål, og i spørsmålet om forhandlinger om handlingsrom er det noe vi vil få klarhet i underveis. Men det er jo den tidligere regjeringa som har satt oss i denne situasjonen. Da den tidligere regjeringa tiltrådte i 2013, var det første den regjeringa gjorde, å trekke oss fra det som var ostetollen, uten flertall i Stortinget – et område man senere måtte trekke seg fra. Det siste denne regjeringa gjorde, til tross for at Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV sendte brev til den tidligere utenriksministeren om at vi ikke var enig i fjerde jernbanepakke, var at den ville tilslutte seg dette etter at valget var avholdt, og det var stort flertall i Stortinget mot fjerde jernbanepakke. Så dette er en krevende situasjon, og vi forsøker å gjøre det beste ut av det og undersøker hva vi kan samles om. Vi er uenig i anbudspolitikken. Vi mener at den ikke er til fordel for norsk jernbanedrift, og vi søker å ta vare på norske bedrifter i den sammenheng.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:43:23]: Den forrige regjeringa gjennomførte et lovlig vedtak i Stortinget om at Norge skulle slutte seg til, og all lovgivning var også klar. Det hadde jo ikke blitt mindre krevende for regjeringa om man skulle ha latt være å slutte seg til i ettertid. Da ville jo mange av de samme utfordringene oppstått, så lenge regjeringa er uenig i deler av fjerde jernbanepakke.

Men mitt spørsmål var ikke hypotetisk, for det er uomtvistet at dersom man f.eks. skal bruke reservasjonsretten eller be om unntak fra deler av et direktiv eller en direktivpakke, må man påregne at den aktuelle delen av EØS-avtalen settes ut av spill. Det er den konsekvensen som vi for så vidt ikke har sett ennå, fordi reservasjonsretten aldri har vært brukt, og vi har heller aldri sett at en regjering har søkt unntak for spesifikke deler av en direktivpakke. Så spørsmålet er rett og slett ikke hypotetisk, det er helt reelt. Hvilke konsekvenser og hvor store konsekvenser er regjeringa villig til å leve med for å få gjennomført disse unntakene for Norge?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:44:22]:

Jeg er veldig uenig i representantens analyse her, at det ikke er et hypotetisk spørsmål. Vi er opptatt av å ta vare på EØS-avtalen, men i motsetning til den forrige regjeringa er vi opptatt av å finne ut hva som er handlingsrommet. Det var den tidligere regjeringa litt for lite opptatt av. Det handler om å ta vare på norske interesser, det handler om at beslutninger om norsk jernbanepolitikk bør ligge i Stortinget, og det er på den måten vi søker å få kunnskap om hva som er det norske handlingsrommet. Og da den tidligere regjeringa valgte, etter at stortingsvalget var avholdt, å gjennomføre fjerde jernbanepakke, var de – etter min mening – med på å sette nasjonalforsamlingen i en vanskelig situasjon. Så vi vil gå videre i en prosess med EU for å se hva som er det norske handlingsrommet i denne sammenheng. Men EØS-avtalen, den ligger fast.

Spørsmål 6

Guri Melby (V) [11:45:38]: Mitt spørsmål til statsråden er: «Vil regjeringen fryse alle overføringer av EØS-midler til Polen i lys av den polske grunnlovsdomstolens uttalelse om at den polske regjeringen kan sette polsk lov over EU-lovgiving?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:45:55]:

EØS-midlene er en forpliktelse Norge har påtatt seg gjennom avtale med EU og hvert av de 15 mottakerlandene. Disse avtalene samt regelverk og forskrifter danner det juridiske rammeverket for denne ordningen. Dette inkluderer også bestemmelser om når vi som giverland eventuelt kan gripe inn for å stanse overføringer, programmer eller ulike prosjekter.

I tråd med gode rettsstatsprinsipper forholder vi oss til dette rammeverket når vi gjør våre vurderinger, og når vi iverksetter sanksjoner. Den forrige regjeringa har tatt i bruk sanksjonsmulighetene som ligger i EØS-regelverket, når det har vært grunnlag for det. Den sittende regjeringa vil videreføre denne linja. I tilfeller der landene ikke respekterer de grunnleggende forutsetningene for midlene, vil det føre til reaksjoner fra norske myndigheter.

Det er med stor bekymring vi ser den negative utviklingen for rettsstaten og demokrati i Polen og den økende konflikten mellom Polen og EUs institusjoner knyttet til rettsstat, grunnleggende prinsipper og EU-domstolens avgjørelser. Da jeg satt på Stortinget, sendte jeg et skriftlig spørsmål til den tidligere utenriksministeren om støtte til såkalte LHBTI-frie kommuner i Polen. Den forrige regjeringa gjorde det da klart at disse polske kommunene og regionene vil være avskåret fra støtte gjennom EØS-midlene. Det er et tiltak vi vil videreføre.

Polske myndigheter er godt kjent med det som er våre bekymringer. Det har også vært et økende press mot den polske regjeringa fra europeiske partnere og EU-kommisjonen. Vi merker oss at polske myndigheter har begynt å signalisere justeringer. Dette er positivt, men det er likevel fortsatt grunn til å følge kritisk med på om utviklingen går i feil retning over mange år. Det kan jeg forsikre om at vi gjør, og vi vil fortløpende vurdere hvilke tiltak som er best egnet framover.

Avslutningsvis er det viktig å få fram at EØS-midlene ikke er en direkte økonomisk støtte til den polske regjeringa. EØS-midlene er fordelt på programmer og utført i samarbeid med norske partnere, med tydelige resultatkrav godkjent av Utenriksdepartementet. Riktignok er polske myndigheter ansvarlig for den daglige forvaltningen av brotparten av midlene. EØS-midlene er imidlertid flerårige og ikke penger sittende regjeringer kan benytte som de vil. Vi har kontroll på hvordan midlene brukes, og følger opp om de oppnår avtalte mål og resultater.

Guri Melby (V) [11:48:59]: Jeg forstår at statsråden kvier seg for å ta det skrittet å fryse EØS-midler til Polen. Det er jo et veldig alvorlig signal å sende. Men når den polske grunnlovsdomstolen gir regjeringen rom til å sette polsk lov før EU-lov, mener jeg likevel at det er på tide å vurdere dette tiltaket. Det at europeisk rett skal ha forrang, er hele garantien for at EU skal forbli en union av demokratier. Dette handler ikke bare om hva som skjer i Polen, det handler også om troverdigheten til EØS-midlene og det signalet det sender til andre mottakerland hvis vi ikke viser helt tydelig at dette er et uakseptabelt prinsipp å leve etter for et medlem av EU.

Hvordan ser statsråden på effekten av å fortsette EØS-utbetalinger til Polen, sett i lys av det signalet det vil sende andre mottakere av EØS-midler?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:49:58]:

Jeg tror det er viktig at vi på dette punktet viderefører det som var den tidligere regjeringas politikk. Da EØS-midlene til Ungarn ble stoppet, var ikke det noen generell protest. Det var fordi vi ikke hadde sikret en uavhengig fondsforvalter, som gjorde at vi ikke hadde kontroll på at disse pengene gikk til sivilt samfunn. Det er i en slik sammenheng vi må se disse midlene. Dersom disse midlene ikke blir brukt til det de skal, vil ikke jeg kvie meg for å stanse utbetalinger, men det må være på det grunnlaget vi gjør det, at vi vet at pengene ikke går til det vi har ment at de skal gå til.

Jeg mener den rollen Norge har hatt med hensyn til uavhengig domstol og menneskerettighetsspørsmål – som vi har hatt en veldig klar profil på, og som vi vil fortsette med – er helt uomtvistelig, men jeg synes det er veldig vanskelig å trekke paralleller mellom det som har

skjedd i Polen og i Ungarn, fordi vi i hvert fall inntil nå har sett at disse pengene har vært viktig for utviklingen av sivilt samfunn i Polen.

Guri Melby (V) [11:51:01]: Jeg forstår statsråden dithen at statsråden ikke ønsker å stoppe disse utbetalingene så lenge vi vet hva pengene går til, og at de går til det de skal. Betyr det at statsråden ikke mener det er en hensiktsmessig sanksjon – hvis man skal kalle det det – knyttet til det som nå skjer i Polen, det at rettssystemet i praksis bryter sammen? Har statsråden i så fall andre forslag til ting en stat som Norge kan gjøre? Utfordringen her er jo, som jeg sa i mitt forrige spørsmål, ikke bare knyttet til utviklingen i Polen, men også hva slags effekt dette kan ha på andre EU-land.

Spørsmålet mitt er da: Hvis man ikke ønsker å bruke dette virkemiddelet, hvilke virkemidler kan man da bruke?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:51:53]: Dette er et spørsmål som har mange dilemmaer, ikke bare når det gjelder Polen, men også når det gjelder norske bistandsmidler. Skal man fryse all bistand, også til sivilt samfunn, når et land går i feil retning? Det er veldig mange negative effekter ved det. Det som har vært norsk holdning i disse sammenhengene, er at når vi har midler vi skal bruke gjennom sivilt samfunn, så er det til fordel for menneskerettighetene.

Det vi har gjort overfor Ungarn, har vi møtt forståelse for blant andre EU-land. Vi har hatt støtte for en del av de skrittene vi har tatt overfor Ungarn. Det vil også gjelde i vårt forhold til Polen. Det er økende oppmerksomhet fra EU omkring rettsstatsutviklingen i Polen. Vi støtter EUs arbeid med det. Vi er også tydelige i hva vi formidler i kontakt med polske myndigheter. Så må vi til enhver tid vurdere hva som er hensiktsmessig når det gjelder norske midler. Hvis det går til sivilt samfunn, er det en fordel for den demokratiske utviklingen i Polen og andre land vi samarbeider med.

Spørsmål 7

Sylvi Listhaug (FrP) [11:53:09]: «Den tidligere utenriksministeren mener at innholdet i palestinske skolebøker er forbedret, og utbetalte fryste midler til palestinsk utdanningssektor. Men rapporten fra Georg Eckert-Instituttet sier at undervisningsmaterialet fremdeles glorifiserer vold og fremmer holdninger mot Israel og jøder som er uakseptable.

Kan regjeringen være bekjent av å bidra til å finansiere et undervisningssystem som bruker skolebøker som fremmer disse holdningene, og som dermed undergra-

ver en fredelig løsning på konflikten mellom israelere og palestinere?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:53:44]: Jeg deler synet til tidligere utenriksminister Eriksen Søreide om at innholdet i palestinske skolebøker har blitt forbedret fra 2017 og til i dag. Georg Eckert-instituttet, som representanten henviser til, har levert en rapport som også viser dette. Det er likevel klart at det fortsatt er eksempler på problematisk innhold i palestinske skolebøker, og vi jobber for ytterligere forbedringer av pensumbøker selv om utviklingen har gått i riktig retning, noe som også understrekes i den rapporten som representanten henviser til. Det at EU, som bestiller av denne rapporten, også har opprettholdt utdanningsstøtten til Palestina, forsterker også dette inntrykket.

Utdanning er en grunnleggende menneskerett og høyt prioritert i norsk utviklingssamarbeid. I Palestina har Norge gjennom flere regjeringer støttet bygging og renovering av skoler og opplæring av lærerstab og lærere. Norge finansierer ikke palestinske skolebøker eller pensumutvikling. De norske midlene til utdanningssektoren kanaliseres gjennom flegivermekanismen, der flere land er med, bl.a. Finland, Irland og Tyskland, og det er også etablert kontrollmekanismer i samarbeid for å sikre at midlene brukes i tråd med det som er formålet.

Regjeringa ønsker å bidra til å heve kvaliteten på utdanning i Palestina. I samme periode som innholdet i de palestinske skolebøkene har blitt bedre, har også sentrale givere til utdanningssektoren, deriblant Norge og EU, hatt god dialog med palestinske myndigheter. Denne dialogen har også fortsatt etter at denne rapporten ble offentliggjort. Ifølge rapporten er det fortsatt innhold i skolebøkene som bør forbedres, men skolebøkene er i hovedsak i tråd med det som er UNESCOs standarder, og dette vises det også til i Europaparlamentets utenrikskomité's innstilling til budsjett for 2022. Palestinske utdanningsmyndigheter er også tydelige på at de ønsker å heve kvaliteten på sitt eget pensum. Så er det en del som er fjernet og justert i lærebøkene, men det er altså et betydelig forbedringspotensial.

Utdanningsstøtte er et område som regjeringa har prioritert, for vi mener at det er viktig for at palestinske barn skal få god utdanning, og også få opplæring i menneskerettigheter.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:56:38]: Det er 83 år siden krystallnatten, og dessverre lever jødehat og antisemittisme i beste velgående – dessverre også i palestinske skolebøker. Om det har vært noe forbedring, er det forferdelig langt igjen til man er i mål med dette. Tien-deklassinger blir altså bedt om å tenke og reflektere over i hvilke tilfeller jihad er viktig for frigjøringen av Palestina, og hvordan dette er en individuell forpliktelse.

se for enhver muslim. Niendeklassinger blir opplært til at de som dør som martyrer når de dreper vantro, vil få stor belønning. Femteklassinger blir oppmuntret til jihad og til å ofre livet for å frigjøre Al-Aqsa-moskeen.

Hvordan kan utenriksministeren godta at norske skattepenger går – øremerket – til palestinsk utdanningssektor, som vi vet, til tross for forbedring, fremmer jihad og jødehat?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:57:40]:

Jeg er vel ikke uten videre enig i disse kraftige påstandene om at palestinske skoler finansiert av Norge, Tyskland, Storbritannia, og også UNRWA, bidrar til å fremme jødehat. Med tanke på disse eksemplene som det vises til: Vel, nå har vi hatt en rapport som viser at det har vært forbedring på dette området. Jeg tror det er viktig at vi er kritiske, men å stemple et helt palestinsk skolesystem mener jeg heller ikke er hensiktsmessig i denne sammenhengen. Vi tar selvfølgelig skarpt avstand fra ethvert uttrykk for antisemittisme og hatefulle ytringer, og det vil vi også gjøre i det videre. Men en sånn generell stempling av de skolene som Norge er med på å finansiere, er jeg ikke med på.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:58:41]: At man unnskylder sånt som foregår i den palestinske skolen, og prøver å minimere det, får stå for utenriksministerens regning.

Regjeringen har nå varslet ytterligere økt bistand til UNRWA, 50 mill. kr i 2022. 60 pst. av budsjettet går til utdanning av palestinske barn og tenåringer. Det er sånn at det fremdeles pågår jødehat og antisemittisme, og Georg Eckert-instituttet har påpekt at det fremdeles ikke holder UNESCO-standard når man ser på det som går på jøder og Israel. Antisemittisme og glorifisering av vold er ikke kompatibelt med UNESCO-standard, som de selv sier. IMPACT-se har hatt en mer fullstendig analyse, og den viser det samme. Det er langt igjen.

Hvorfor vil regjeringen på toppen av det hele øke støtten til å markedsføre – noe vi vet skjer – jihad, terrorisme, jødehat og antisemittisme i palestinsk skole? For disse pengene bidrar også til det. Hva skal til for å stoppe denne støtten?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:59:50]:

Jeg tar skarpt avstand fra representantens generelle karakterisering av palestinske skoler. Jeg tror noe av det viktigste vi kan gjøre i kampen for menneskerettigheter, i kampen mot antisemittisme og for toleranse, er å gi barn utdanning. Barn uten kunnskap og utdanning er ikke noe godt virkemiddel i arbeidet for fred og en varig tostatsløsning. Jeg er stolt av at denne regjeringa øker støtten til palestinske selvstyremyndigheter gjennom at UNRWA får økt finansiering. Jeg skal også være vert for giverlandskonferansen for palestinske flyktnin-

ger til uka. Det mener jeg er et veldig viktig arbeid. Økonomisk kollaps og mangel på utdanning er ikke noe godt virkemiddel i kampen for toleranse og i kampen mot antisemittisme.

Spørsmål 8

Fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren.

«Heimevernet består av 41 000 soldater, herav 37 000 i områdestrukturen. For langtidsplanen for forsvarssektoren 2021–2024 anbefalte Forsvarssjefens fagmilitære råd i de to mest ambisiøse alternativene B og A en økning til totalt 42 000 soldater i Heimevernet.

Hvilke militærfaglige begrunnelser tilsier en økning på 7 000 soldater i HV-områdestrukturen utover forsvarssjefens anbefaling, slik Hurdalsplattformen legger opp til, og hvorfor prioriteres en så kraftig økning i Heimevernet foran en rekke andre strukturelementer som fagmilitært er gitt høyere prioritet?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9

Fra representanten Frank Edvard Sve til klima- og miljøministeren:

«Statsråden har hevdet at auka drivstoffpriser, meir enn ei tredobling av CO₂-avgifter, forbud mot bensin- og dieslbilar i enkeltsoner i byane, elektrifisering av sokkelen som medfører dyrare straum og nettleige til folk flest og næringslivet, og massiv bygging av vindmølleparker mot folket sin vilje, slik som til dømes vindmøllene på Haramsøya i Møre og Romsdal, ikkje smertar folk flest og næringslivet sin kvardag.

Kan statsråden forklare korleis dette er mogleg?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10 flyttes og besvares før spørsmål 29.

Spørsmål 11

Fra representanten Mari Holm Lønseth til kommunal- og distriktsministeren:

«Nye EØS-regler for regional statsstøtte trer i kraft ved nyttår. Norge må få godkjent ny ordning i samsvar med nytt regelverk. I Prop. 1 LS (2021–2022) varslet regjeringen Solberg at de i hovedsak ville videreføre ordningen. En viktig endring er at regjeringen Solberg var

tydelig på at sammenslåtte kommuner med ulike soner skulle beholde ulike satser også etter sammenslåingen.

Vil dere videreføre Norges posisjon som Solberg-regjeringen slo fast, om at sammenslåtte kommuner skal få beholde samme sats som før sammenslåingen?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 12

André N. Skjelstad (V) [12:01:23]: Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til statsråden:

«Hvordan vil statsråden adressere de store utfordringene gamle Finnmark fylke har, med blant annet frafall for gutter i videregående skole, nå som det går mot oppløsning av Troms og Finnmark?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:01:50]: Alle innbyggere uansett bosted skal ha et godt tjenestetilbud i sitt nærmiljø. Regjeringen vil legge til rette for at folk kan bo der de vil, gjennom å sikre gode, grunnleggende tjenester i hele landet. Finnmark er et område med utfordringer, men også med store muligheter. Gjennom Hurdalsplattformen slår vi fast at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Regjeringen vil fornye og forsterke innsatsen og har store ambisjoner for utviklingen i nord. Gjennom nordområdepolitikken og distriktpolitikken er ambisjonene å utnytte de lokale verdiene til å skape vekst og få større regionale ringvirkninger av virksomhet i nordområdene. De personrettede tiltakene i Finnmark og Nord-Troms skal evalueres, og et program for å øke kunnskapen om personrettede tiltak i distriktpolitikken blir særlig viktig for denne landsdelen.

Representanten Skjelstad nevner spesielt frafall for gutter i videregående skole. Jeg har innhentet informasjon fra Kunnskapsdepartementet. Finnmark har den laveste fullføringen i landet: Om lag sju av ti av elevene fullfører, mot åtte av ti hele landet sett under ett. Dette er et problem vi må ta på alvor. Statistikken tyder imidlertid på at Finnmark beveger seg i riktig retning. Fullføringen blant finnmarkselevne har økt med hele 16,5 prosentpoeng de siste åtte årene, mot en økning på 8 prosentpoeng hele landet sett under ett. Forskjellene har med andre ord blitt betydelig mindre. Regjeringen ønsker å støtte opp om det gode arbeidet som er gjort i Finnmark de siste årene – styrket fylkeskommunal økonomi er et bidrag. Det er nå på høring et forslag om å innføre en utvidet rett til videregående opplæring, som vil gi en rett til opplæring fram til fullført og bestått studie- og yrkeskompetanse. Dette vil gi elevene som trenger noe mer tid, økte muligheter til å fullføre.

Finnmark er blant områdene som over flere år har hatt høyest andel som begynner på yrkesfag, særlig blant gutter. Derfor vil tiltak rettet mot yrkesfag og flere læreplasser være særlig viktig for at flere fullfører og består med fag- eller svennebrev i Finnmark. Regjeringen foreslår i tilleggsproposisjonen en satsing på å styrke fylkeskommunenes arbeid for å sikre flere læreplasser, og at flere skal formidles og kvalifiseres til læreplass.

At gutter fullfører i mindre grad enn jenter, er et nasjonalt problem. Guttene i Finnmark har økt fullføringen sin med hele 22 prosentpoeng de siste åtte årene, og kjønnsforskjellene i fullføring er nå omtrent de samme i Finnmark som i hele landet sett under ett.

André N. Skjelstad (V) [12:04:19]: I Hurdalsplattformen kan vi lese at regjeringen ønsker at det skal være i alt tre folkevalgte nivå i Norge – som i dag. Vi bør forstå det sånn at regjeringen mener at den beste modellen for å sikre innbyggerne er både et lokalt og et fylkeskommunalt nivå, med gode tjenester og best mulig tilbud. Videre bør vi anta at regjeringen ønsker å legge til rette for at alle fylker er store nok og rustet til å ivareta sine innbyggere, men ikke minst sørge for at man i framtiden kan se på nye og spennende oppgaver. Under kommunalkomiteens budsjettføring på mandag fikk vi høre om Agders gode erfaringer etter sammenslåingen. Men det bekymrer hvordan en oppløsning av fylkene til mindre enheter vil påvirke oppgavene til fylkene framover. Er det en bekymring som statsråden også deler?

Så kunne det være interessant å spørre, med tanke på et tidligere spørsmål til statsråden, hvor jeg hørte hva han sa angående videregående skoler: Er det sannsynlig, når man mister et større kompetansemiljø som det som er i Troms og Finnmark, at dette vil bedre situasjonen for de videregående skolene?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:05:20]: Jeg kan absolutt bekrefte at regjeringen ønsker å satse på tre forvaltningsnivå, og fylkeskommunene har en viktig rolle i Norge. Det er også en av grunnene til at vi nettopp nå velger å styrke fylkeskommunenes økonomi så tydelig gjennom tilleggsnummeret til statsbudsjettet, hvor de frie inntektene øker med 0,5 mrd. kr på toppen av det som lå i Solberg-regjeringens forslag.

I tillegg henvises det til Hurdalsplattformen her. Det er veldig bra. Der står det at vi ønsker å se nærmere på hvordan vi ytterligere kan styrke fylkeskommunenes ansvar for å løse flere oppgaver. Det mener jeg er fullt mulig å gjøre innenfor den fylkesstrukturen vi har i dag, og den som eventuelt måtte bli etter at vi har oppløst tvangssammenslåtte fylkeskommuner.

André N. Skjelstad (V) [12:06:20]: Det er vel og bra at man øker den fylkeskommunale rammen. Men statsråden svarer for så vidt ikke på hvordan man skal utvikle kompetansen, som igjen gjør at man får en sterkere gjennomføring på det videregående nivået. Vi kjenner potensialet Troms og Finnmark kunne hatt. Regionreformen har svart på en del av utfordringene til fylkeskommunen. Men på grunn av sterk motstand – hvor også Senterpartiet har bidratt sterkt – har fylket Troms og Finnmark knapt kommet i gang etter sammenslåingen. Deler statsråden min bekymring om at den politiske motstanden, spesielt i Finnmark, frarøver det nye fylket muligheten til faktisk å teste ut hva man kunne fått til som en kraftfull region? Er det sånn å forstå nå av de svarene jeg får fra statsråden, at statsråden mener at man skal fravike generalistprinsippet for fylkeskommunene?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:07:22]: Vi må først konstatere at til tross for den beskrivelsen som representanten Skjelstad nå gir, har mange års godt arbeid i Finnmark gitt resultater. At gjennomføringsgraden har økt så tydelig, må være gledelig.

Så vises det til den uroen som har vært i Troms og Finnmark de siste årene knyttet til regionreformen. Vel, det er et resultat av at den foregående regjeringen har valgt å bruke tvang mot lokaldemokratiet – inkludert det jeg vil si er det gamle folkestyrepartiet Venstre, som har stått i spissen for å bruke tvang mot det som har vært folket i Finnmarks ønske om å kunne styre sin egen utvikling. Jeg synes det har vært en veldig betenkelig politikk, og jeg er i hvert fall glad for at den nye regjeringen legger til rette for at tvangssammenslåtte fylkeskommuner skal kunne løses opp hvis de ønsker det.

Spørsmål 13

Mudassar Kapur (H) [12:08:43]: «20 pst. av norske kommuner har en forventet befolkningsvekst på over 15 pst. innen 2050. Høy befolkningsvekst kan føre med seg store utfordringer for flere store kommuner. Negativ befolkningsutvikling er nevnt mange ganger i regjeringsplattformen, men regjeringen presenterer ikke konkrete løsninger knyttet til befolkningsveksten.

Hvorfor prioriterer ikke regjeringen dette?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:09:21]: I dag bor mer enn 80 pst. av befolkningen i byer og tettsteder, og vi vet at befolkningsveksten er særlig sterk i og rundt de store byene. Det sier seg selv at det forholdet er viktig for regjeringen. Storbypolitikk og politikk for vekstområder kommer til uttrykk på mange vis.

Et viktig virkemiddel i bypolitikken er byvekstavtalen. I de fire største byområdene vil regjeringen tilby kommunene å øke det statlige bidraget til 70 pst. i de store kollektivprosjektene i og rundt de store byene.

Vi skal knytte infrastruktur til boligbygging og øke boligbyggingen rundt kollektivknutepunktene i storbyene. Gjennom statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging legges det føringer for utbygging på en måte som sparer areal, muliggjør bruk av kollektivtransport og legger til rette for enklere tilgang til felles tjenestetilbud.

Vi vet at det er områder i storbyene som har særlige utfordringer, og derfor er vi så tydelige i Hurdalsplattformen på at vi vil forsterke og utvide områdesatsingene. I Hurdalsplattformen pekes det på at gapet i levekår mellom fattige byområder og resten av landet øker. Regjeringen vil bedre levekår, sosial mobilitet og bekjempe barnefattigdom i byene og foreslår derfor allerede i tilleggsnummeret å bevilge 20 mill. kr mer enn den forrige regjeringen til områdesatsingene.

Vi foreslår samtidig å styrke kommunenes frie inntekter med ytterligere 2 mrd. kr neste år, utover den forrige regjeringens forslag. Dette kommer alle kommunene til gode. De ti største kommunene i landet vil til sammen få nesten 580 mill. kr mer med vårt forslag. De frie inntektene blir fordelt gjennom inntektssystemet der en stor del av tilskuddene er fordelt etter innbyggertall. Det betyr at kommuner med høy befolkningsvekst over tid vil få økte inntekter. Det er også et eget veksttilskudd innenfor inntektssystemet som skal fange opp at kommuner med særlig høy befolkningsvekst, på kort sikt kan ha vanskeligheter med å tilpasse tjenestetilbudet til en voksende befolkning. I 2022 vil 12 kommuner få til sammen 146 mill. kr i veksttilskudd. De fleste av disse vekstkommunene ligger i storbyregioner med høyt befolkningspress.

Mudassar Kapur (H) [12:11:30]: Takk for svaret. Her var det mye tall og systemer, men veldig lite om mennesker og innhold i hva regjeringen ønsker. La meg forfølge lite grann dette med områdesatsingene. Regjeringen skryter av at de gir 20 mill. kr mer, men jeg er veldig nysgjerrig på hva dette betyr i innhold. Hvordan ønsker regjeringen å benytte midlene for områdesatsing? Områdesatsingen husker jeg veldig godt at et av regjeringspartiene advarte velgerne mot at Høyre i regjering mest sannsynlig ikke ville videreføre. Den ble fornyet og forlenget under Høyre i regjering. Vi vet samtidig at det meldes, f.eks. her i Oslo, at midlene forblir ubrukt. Det kan sikkert stilles like spørsmål om andre områder. Kan statsråden si noe mer konkret om hvordan man skal bruke midlene på områdesatsingene framover?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:12:33]: Ja, det kan jeg si noe om. I Bergen økes bevilgningen med 5 mill. kr til områdesatsing i Loddefjord og Olsvik, til sammen 17,9 mill. kr. Midlene skal støtte opp under tiltak som oppgradering av nærmiljøanlegg, etablering av sosiale møteplasser og tiltak for at barn og unge ikke skal droppe ut av skolen. I Trondheim har kommunen startet opp arbeidet med to nye områdesatsinger, Lademoen og Tempe/Sorgenfri, som kommunen ønsker et samarbeid med staten om. Regjeringen øker bevilgningen med 5 mill. kr til å støtte opp under den nye satsingen – totalt 8,2 mill. kr. Målet er å skape bedre miljø, boforhold, tjenester og levekår i områder i nært samarbeid med innbyggerne. Når det gjelder Oslo, med 10 mill. kr, er det en økning på 25 pst. av midlene til Groruddalsatsingen. For noen dager siden var jeg og så på det arbeidet som skjer i Groruddalen, og la særlig merke til det arbeidet som skjer knyttet til å bringe ungdommen inn i arbeidslivet – fullføre skole og etter hvert komme inn i arbeidslivet. Det synes jeg var veldig positivt å se.

Mudassar Kapur (H) [12:13:39]: Jeg er enig i en annen ting som statsråden tok opp i sitt første innlegg, og det er at hvis man skal utvikle de store pressområdene hvor befolkningsveksten er høy, må man se på arealutvikling, arbeidsregioner osv. under ett. Men noe av utfordringen i nettopp denne typen regioner er at flere kommuner sitter hver for seg og planlegger i stedet for å trekke sammen. Der ligger det et potensial i å fortsette kommunereformen, i hvert fall legge til rette for at flere kommuner ser det positive i at man i stedet for å sitte på hver sin tue, i større grad kan se på muligheter for å slå seg sammen og levere bedre tjenester sammen, der hvor det er naturlig. På hvilken måte mener statsråden at man i tilleggsnummeret og i regjeringsplattformen – særlig hvis man ser på Senterpartiets politikk – kommer til å legge til rette for den typen ting? Vil statsråden selv ta noen initiativer til at kommunereformen kan fortsette?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:14:42]: Dette er et område hvor det er et tydelig kursskifte fra foregående regjering, der foregående regjering gjennom mange forskjellige grep både aktivt la til rette for kommunesammenslåing og ikke minst brukte tvang mot lokaldemokratiet for å tvangssammenslå kommuner. Det er ikke den nye regjeringens politikk, snarere tvert imot. Vi har tillit til at lokaldemokratiet, det enkelte kommunestyre eller fylkesting, selv kan gjøre avveininger knyttet til sin framtidige selvstendige eksistens. Så er vi enige om at det er behov for å se områder i sammenheng. Hvis vi ser på østlandsområdet og området rundt Oslo, vil det uansett ikke være sann at en kan se for seg at en kommunereform skal kunne svare ut behovet for at kommuner

og fylkeskommuner koordinerer seg i areal- og transportpolitikken.

Spørsmål 14

Erlend Wiborg (FrP) [12:15:46]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren:

«Siden statsrådets parti nå styrer Fredrikstad kommune, Hvaler kommune og Viken fylkeskommune, og er det største partiet i Stortinget og i regjeringen og også har samferdselsministeren, er det en forventning om at det klareste valgløftet til nåværende samferdselsminister og hans parti følges opp.

Kan statsråden garantere at vi får bygget nye Kjøkøysund bro uten bompenger, og når vil den varslede statlige bevilgningen komme?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:16:30]: Dette er veien fra Kråkerøy og ut mot Kjøkøy i Fredrikstad. Denne veien er fylkeskommunal, og det ligger ikke inne statlige bevilgninger til dette prosjektet. Jeg ser det derfor ikke som naturlig å gripe inn i denne saken, men jeg kan opplyse om at det undertegnede bl.a. sa i valgkampen, var at en ny regjering ville bety en bedre fylkeskommunal økonomi og dermed økt handlingsrom for fylkeskommunen til å kunne gjennomføre tiltak. Og det har regjeringen levert på.

Jeg er kjent med at det jobbes med denne saken lokalt, men så vidt jeg kjenner til, er det ikke lagt opp til at prosjektet skal finansieres med bompenger. Det er også gitt veldig tydelig uttrykk for at det ikke er ønskelig fra lokale myndigheter.

Erlend Wiborg (FrP) [12:17:18]: Statsrådets parti sitter i fylkesrådet, som nå legger opp til og ivrer for at dette skal finansieres med bompenger. Det var også derfor statsråden senest for noen måneder siden hadde et flott bilde foran den omtalte broen da han uttalte at ny Kjøkøysund bro må regnes som et vedlikeholdsprosjekt, ikke en forbindelse, og da blir det feil å kreve inn bompenger, og at han forventer at det kommer mer penger til fylkesveier og broer fra den nye regjeringen, slik at vi ikke får en utfordring her, og at dette kan løses. Han sa at en ny regjering rett og slett ville fikse dette. Nå er det en ny regjering, og statsråden har nå full mulighet til å følge opp det helt entydige, klare valgløftet. Så jeg må spørre igjen: Når kommer bevilgningen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:18:21]: Nå er det slik at vi har sittet i regjering i litt over tre uker, og vi har levert et tilleggsnummer, vi har ikke levert en fullstendig budsjettproposisjon fra vår hånd. Det som står i Hur-

dalsplattformen, er at vi skal lage en forpliktende plan for vedlikehold av fylkesveier sammen med fylkene.

Erlend Wiborg (FrP) [12:18:35]: Slik jeg tolker statsråden, sier han at pengene kommer fra staten og fra regjeringen – og det er eventuelt veldig gledelig – men at statsråden ikke vil tidfeste eksakt når det kommer. Men jeg håper da at statsråden kan være veldig tydelig her og nå på at jeg har forstått det riktig, for det betyr at fylkeskommunen kan gå videre med å fremskynne også dette arbeidet, og man kan også være tydelig på at bompenger er helt uaktuelt. For situasjonen er ganske akutt, vi så nylig i Fredrikstad Blad at det er fareskilt oppe på broen. Jeg tror heller ikke at det er Senterpartiet som holder igjen, og når det er en ren Arbeiderparti- og Senterparti-regjering, kan man få dette til.

Men jeg ber statsråden klargjøre dette. Er det da snakk om i neste hele statsbudsjett at han har tenkt å bevilge pengene han for to måneder siden lovte skulle komme?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:19:41]: Jeg sa ganske tydelig at dette er et fylkeskommunalt prosjekt, og det vil være fylkeskommunen som prioriterer sine veiprojekter. Jeg sa også at vi, i tråd med det jeg sa i valgkampen, har styrket fylkeskommunens økonomi. Og så vil det selvfølgelig alltid være opp til lokale myndigheter hvordan de prioriterer de pengene de får tilført.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet besvares imidlertid av samferdselsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Ingjerd Schou (H) [12:20:22]: «Rudskogen motorsenter ble åpnet i 1990 og har siden opplevd en enorm utvikling. Nå risikerer landets nasjonalanlegg for motorsport å måtte stenge portene, fordi Statsforvalteren i Oslo og Viken vil legge kraftige begrensninger på aktiviteten ved Rudskogen ved å forby all kjøring på banen i hele juni måned samt begrense konkurransekjøring til kun åtte søndager i året.

Støtter statsråden disse innstrammingene?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:20:56]: Det er den ansvarlige for støykilden, her motorsportsenteret, som også har ansvar for sine støyutslipp. Statsforvalteren er forurensningsmyndighet i denne saken og kan etter forurensningsloven stille krav til bl.a. drift og støy i utslippstillatelser. Når Statsforvalteren setter vilkår, må

de ulemper som støyen medfører, veies opp mot andre fordeler og ulemper som motorsenteret har med seg. Det må også gjøres en interesseavveining, hvor f.eks. de positive sidene motorsportsenteret har med seg for lokalsamfunnet, også vil ha betydning. Statsforvalteren i Oslo og Viken har ikke fattet endelig vedtak i saken ennå, og har sendt et utkast til endret tillatelse til Rudskogen motorsenter, som de da har kommet med en kommentar til. Det har tidligere i saken også vært en høringsprosess hvor andre berørte har fått mulighet til å komme med sine innspill.

Jeg kan ikke uttale meg nærmere om de konkrete vilkårene eller kravene som Statsforvalteren har foreslått i denne saken. Slik jeg oppfatter prosessen, har siktemålet vært å finne gode løsninger både for støyutsatte naboer og for motorsenteret. Det mener jeg er bra.

Ingjerd Schou (H) [12:22:08]: Dette er en klage og en situasjon som har pågått i alle de årene Rudskogen motorsenter har eksistert. Dette er et nasjonalt motorsportanlegg, og jeg forstår også at det har vært en viss diskusjon om hvilken statsråd som skal svare på dette. Statsråden som nå besvarer på vegne av klima- og miljøministeren, har også en aksje i denne saken, og det har også kommunalstatsråden og statsråden for kultur og idrett. Det er så langt alt i alt fire statsråder som har aksjer i denne saken. Jeg hører at statsråden som svarer, toer sine hender og venter og venter på Statsforvalteren. Men mitt ringe spørsmål handler om statsråden og regjeringen politisk støtter de innstramningene som Statsforvalteren midlertidig har kommet med.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:23:05]: Som jeg sa, er det Statsforvalteren som er forurensningsmyndighet i denne saken, og som måtte vurdere saken etter forurensningsloven. Det er også grunn til å understreke at det ikke er fattet endelig vedtak i denne saken. Så vil det jo kunne være sånn at dersom man ikke blir enig, vil man kunne påklage det, og da vil det gå videre i prosess. Det vil være uriktig av en statsråd å blande seg inn i en sånn pågående prosess.

Ingjerd Schou (H) [12:23:34]: Da håper jeg virkelig at statsråden og regjeringen blander seg inn når Statsforvalteren har sagt sitt, for med denne type kvelertak på et nasjonalt motorsportsenter risikerer både statsråd og regjering å parkere hele det nasjonale motorsportanlegget, for inntjeningsmulighetene ligger jo på disse søndagene, og de ligger også i den måneden som er omtalt som juni. På et eller annet tidspunkt tror også jeg det er nødvendig å sette ned foten og si at hvis man bor i et område med et nasjonalt motorsportsenter, er det som i landet for øvrig når man er på landsbygda: Man må tåle både kumøkk og motorstøy. Det hører

med, og man får gjøre sine valg ut fra at man muligens da må flytte fra stedet – hvis man ikke orker å ha et nasjonalt motorsportanlegg i nærheten. Så mitt avsluttede spørsmål er: Når kan vi forvente en beslutning? Sommeren står snart for døren.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:24:38]: Det har ikke statsråden innsikt i, jeg er kjent med at det er kommet kommentarer tilbake fra motorsportsenteret til Statsforvalteren, og at Statsforvalteren på et tidspunkt vil fatte en avgjørelse i saken. Vi kan jo selvfølgelig avvente den avgjørelsen, og så får vi se hvordan motorsportsenteret innretter seg etter det. Så vil det, litt avhengig av hva man velger, bli en pågående prosess.

Spørsmål 16

Helge André Njåstad (FrP) [12:25:12]: Eg ønskjer å stilla følgjande spørsmål, som startar med eit sitat frå samferdselsministeren i lokalavisa i Bergen, der han seier:

««- Det statlige tilskuddet skal ikke gå til fordyrende løsninger, og det skal planlegges som om kommunen selv betalte for løsningen», er statsråden sitert på i avisene i Bergen. Her blander man seg inn i en lokal regulerings sak der Arbeiderpartiets syn ser ut til å være i mindretall i bystyret.

Synes statsråden det er rett å komme med et slikt utsagn som kan påvirke den lokale reguleringsprosessen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:25:42]: I Nasjonal transportplan for 2022–2033 er det lagt til grunn et tilskudd for å delfinansiere den videre utbyggingen av bybane til Åsane som et nytt 50–50-prosjekt. I NTP er det foreløpig lagt til grunn et anslag for de samlede kostnadene på 12 mrd. kr. Oppstart av byggingen avhenger av videre utvikling av prosjektet. En bybane til Åsane er ikke en del av inngått byvekstavtale med Bergensområdet. Det er også en forutsetning for fastsettelsen av det endelige statlige bidraget til prosjektet at det foreligger en ekstern kvalitetssikring av kostnadene, en KS2.

Det ble fastsatt retningslinjer for statlig delfinansiering av slike 50–50-prosjekter av den forrige regjeringen i 2014. Av disse retningslinjene framgår det bl.a., som representanten Njåstad påpeker, at det statlige tilskuddet ikke skal gå til fordyrende løsninger, at det skal planlegges som om den lokale myndighet selv skulle stått for finansieringen. Jeg synes det er gode retningslinjer, og jeg merker meg også at det var en tidligere Fremskrittsparti-statsråd som sto bak det forslaget.

Jeg blander meg ikke inn i lokale reguleringsprosesser for dette prosjektet, men siden dette er et prosjekt der halvparten av kostnadene skal betales av staten og

den andre halvparten skal dekkes fra lokalt hold, noe som i praksis vil bety bompenger, vil jeg også tro at representanten Njåstad er enig med meg i at det er viktig å fokusere på kostnadene. Det er dette som framgår av retningslinjene som den forrige regjeringen fastsatte for 50–50-ordningen.

Dette er bakgrunnen for at jeg mener beslutningen om konkret trasévalg gjennom sentrum i Bergen vil kunne få en betydning for fastsettelsen av den statlige andelen til prosjektet. Det er også det jeg svarte Bergen kommune da de kontaktet departementet for å høre om trasévalg ville kunne påvirke fastsettelsen av det statlige bidraget. Men det er som sagt ikke tatt en endelig beslutning om det statlige bidraget per nå.

Helge André Njåstad (FrP) [12:27:47]: Eg vil takka statsråden for svaret.

Eg kan understreke at denne representanten ønsker primært ikkje at det skal bli bygd bybane, fordi eg ønskjer ikkje at bilistane gjennom bompengar skal betala, eller at staten skal bruka så mykje pengar på kollektiv som berre treffer nokre få, når ein kunne brukt eit mindre beløp og fått eit betre kollektivtilbod med metrobuss til fleire. Men når Bergen bystyre den 24. november likevel skal ha reguleringsplanmyndighet og velja trasé, er me sjølvstøtt opptekne av at det blir gjort på ein god måte lokalt for å skåna verdsarven. Er det noko som også statsråden er engasjert i som samferdselsminister, at ein ikkje byggjer infrastruktur på ein måte som set verdsarv i fare? Er det eit moment som han meiner skal leggjast vekt på i ein reguleringsprosess?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:28:37]: Jeg tenker at det er en sak hvor lokale beslutningsmyndigheter må ta med seg alle perspektiver på veien. Det perspektivet vi har bidratt med, er å svare på hvordan kostnader kan løpe på, og hvordan dette kan håndteres fra departementets og Stortingets side i en sann prosess.

Helge André Njåstad (FrP) [12:28:55]: No svarte ikkje statsråden på spørsmålet mitt om verdsarvstatus er noko som han vil leggja vekt på. Ein spelar det vidare til det lokale bystyret som er planmyndigheit. Då må ein kunne ta alle moglege omsyn og så venta at staten stiller opp.

Eg synest det er litt spesielt at ein minister frå eit parti som før ein kom i posisjon, gav eit inntrykk av i Bergen at ein snakka om 70 pst. deltaking frå staten, og at det ikkje skulle stå på pengane, no, i posisjon, viser til den avgåtte regjeringa sine retningslinjer og seier det er 50 pst., og kanskje under det, som er linja. Kva er grunnen til at Arbeidarpartiet før valet snakka om inntil 70 pst., mens ein etter valet snakkar om under 50 pst.?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:29:40]: I Hurdalsplattformen framgår det at den nye regjeringen vil tilby kommunene å øke det tilskuddet i 50–50-ordningen til 70 pst. Det er ikke tatt konkret stilling til hvordan vi skal innrette den økningen. Det er noe vi må komme tilbake til.

Spørsmål 17

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:30:22]: «Regjeringen snakker varmt om elektrifisering av samfunnet; bilparken, norsk sokkel, ferger osv. skal elektrifiseres. I sektor for sektor garanteres det for elektrifisering, og summen kan bli utfordrende med hensyn til tilgang på fornybar kraft. Nylig måtte også olje- og energiministeren innrømme at det vil være vanskelig å elektrifisere sokkelen med havvind innen 2030. NVE estimerer økt kraftbehov på 23 TWh frem mot 2040.

Hvordan vil statsråden sørge for å sikre økt kraftproduksjon når nær sagt hele samfunnet skal elektrifiseres?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:31:03]: Tilgang på rikelig ren og rimelig kraft skal også i framtiden være fortrinnet for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Gjennom økt bruk av fornybar energi legger vi til rette for at vi kan nå våre klimamål.

Som representanten peker på, vil elektrifisering av samfunnet gi økt kraftforbruk. Samtidig vil elektrifisering føre til redusert samlet energibruk siden bruk av elektrisitet er mer energieffektivt enn bruk av fossil energi.

Norge har et godt utgangspunkt for å elektrifisere større deler av energibruken. I dag har vi et kraftoverskudd på 20 TWh i et år med normale værforhold. Vi har også et kraftsystem med stor regulerbarhet. Flere utviklingstrekk, også økt forbruksvekst, kan gjøre det mer lønnsomt å bygge ut ny kraftproduksjon i årene som kommer.

NVE anslår i sin langsiktige kraftmarkedsanalyse en produksjonsøkning på 28 TWh mot 2040. NVE anslår videre at Norge vil ha et overskudd av kraft også i 2030 og 2040. I disse anslagene er det tatt høyde for en økning i norsk kraftforbruk som følge av elektrifisering og ny industri.

Vi ønsker å øke norsk vannkraftproduksjon og peker i Hurdalsplattformen også på muligheter for småkraft og vindkraft på steder der det er lokal aksept og gode vindressurser.

I tilleggsproposisjonen som vi la fram på mandag, har vi foreslått å øke bevilgningene til arbeidet med vindkraft til havs. Dette er nødvendig for å kunne legge

til rette for en storstilt satsing på havvind, som både er godt tilpasset kraftsystemet på land og inkluderer satsing på norsk leverandørindustri.

Vi går i gang med arbeidet for å bygge opp en sammenhengende verdikjede innen hydrogen, der produksjon, distribusjon og bruk utvikles parallelt.

I Hurdalsplattformen har regjeringspartiene lagt fram en rekke tiltak for å møte et økende energibehov som følge av elektrifisering. Dette arbeidet er vi nå i gang med.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:33:14]: Jeg registrerer at statsrådens virkelighetsbeskrivelse ikke helt stemmer med det vi ser i dagens bilde med pressede strømmarkeder, manglende overføringskapasitet og skyhøye strømpriser. Det er bra med vyer, og det er bra man er ambisiøs. Det er enda bedre om det er forankret i virkelighetens verden. I virkelighetens verden ønsker regjeringen å bruke kraft vi ikke har, over linjer vi ikke har, til å gjennomføre kostbare symbolske klimatiltak for at lille Norge skal redde verden. Samtidig rapporteres det fra Vestland, som både representanten og statsråden opprinnelig er fra, at ti kraftkrevende fornybare industriprosjekter står i fare for å kanselleres på grunn av mangel på kraft og robust nok nett. Dette problemet vil bare øke når alt skal elektrifiseres, og da spesielt norsk sokkel, som alene krever all kraft produsert i hele gamle Hordaland fylke, Norges største kraftfylke i 2019.

Mener statsråden det er bedre for klimaet og for sysselsettingen at kraften må prioriteres brukt på elektrifisering av norsk sokkel framfor nye kraftkrevende, grønne industrieventyr, bl.a. i Vestland?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:34:22]: Statsråden er opptatt av at vi skal bygge ut kraftnettet, at vi får en overføringskapasitet som matcher det behovet vi har for kraft i framtiden. Rikelig og fornybar energi har alltid vært et av våre fremste konkurransefortrinn i møte med verden og eksportmarkedene, og det skal det fortsette å være. Vi har en stor prosessindustri på land som er kraftintensiv, og som trenger kraft. Den skal vi også bygge ut videre i framtiden, og vi trenger økt overføringskapasitet for å nå det målet.

Men vi har også en stor industri på sokkelen som vi skal utvikle, og ikke avvike, for det gir oss store inntekter og sysselsetter mange. Det er også viktig for den energitransformasjonen som foregår, ikke bare i Norge, men i hele Europa, at vi produserer norsk gass til bruk både i Europa og i hydrogenproduksjonen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:35:23]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarte på spørsmålet mitt og mente det var greit at man ikke la til rette for fornybar og

kraftkrevende industri på Vestlandet framfor kostbare symboltiltak.

Staten håver inn milliarder. Vi håver inn mye mer enn budsjettet i moms på strøm på grunn av de sky høye strømprisene. Dette hentes direkte fra befolkningens lomme. Fremskrittspartiet foreslo nylig å fjerne moms og elavgift for inneværende budsjettår, men regjeringspartiene stemte imot. Regjeringspartiene mener tydeligvis det er viktig at det står 12 000 mrd. kr og ikke 11 997 mrd. kr på Statens pensjonsfond utland når året er slutt, enn at folk har råd til varmt hus og råd til å kjøpe julegaver.

Slik jeg forstår svarene fra statsråden, er det ikke store planer om å ta ekstra grep i statens regi for raskere statlig finansiert utbygging av bedre nettforbindelser, men at dette skal gjennomføres ved å hente pengene fra befolkningen. Mener virkelig statsråden det er riktig at den norske befolkningen skal tilrettelegge (presidenten klubber) for politisk bestemt elektrifisering av sokkelen?

Presidenten: Presidenten minner om klokken som teller ned. Det er ikke anbefalt tid – det er absolutt tid, så man må holde seg innenfor taletiden.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:36:37]: Det kan være at representanten ikke fikk med seg essensen i svaret mitt. Poenget er at rimelig og rikelig tilgang på kraft skal være vårt konkurransefortrinn for framtiden. Da vil ikke jeg sette opp landbasert viktig industri for å skape nye arbeidsplasser og nye markeder for ny grønn industri, som vi skal leve av i framtiden, mot det som skjer på sokkelen. Vi trenger mer elektrisk kraft både for å elektrifisere og for å produsere og skape ny energi på sokkelen. Det er ikke nødvendigvis en motsetning i dette. Tvert om trenger man overføringskapasitet for å kunne legge til rette for begge deler. Og med all respekt å melde har vi styrt dette departementet i fire uker, og jeg har planer om å styre i fire år – minst – og da skal vi legge på bordet mange konkrete planer. Det underlige er jo at det har skjedd lite på åtte år.

Presidenten: Vi skal da gå til spørsmål 25.

Spørsmål 25

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Bård Ludvig Thorheim til næringsministeren, er overført til olje- og energiministeren som rette vedkomment.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:37:58]: «Under Solberg-regjeringen ble det stilt krav om hydrogen på ferjene mellom Lofoten og Bodø. Sammen med en histo-

risk sterk satsing på infrastruktur, og godt offentlig-privat samarbeid, har det lagt grunnlaget for tusenvis av nye, private jobber i grønn industri i Nordland. Fire steder i fylket planlegges det storskala hydrogenproduksjon. Regjeringens planer om et helstatlig hydrogenselskap synes å være på etterskudd av utviklingen.

Hvilket signal sender det til hydrogenbedriftene i Nordland at de får en helstatlig konkurrent?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:38:42]: I Hurdalsplattformen er regjeringen tydelig på at vi har store ambisjoner for utviklingen av markedet for hydrogen. Vi vil bidra til å bygge opp en sammenhengende verdikjede for hydrogen der produksjon, distribusjon og bruk utvikles i parallell. Videre står det i plattformen at vi vil sette mål om årlig produksjon av blå og grønn hydrogen innen 2030, samt vurdere å etablere et statlig hydrogenselskap.

I regjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet følger vi opp disse ambisjonene. Regjeringen har foreslått økte midler for å sette i gang et helhetlig utredningsarbeid om mulighetene innen hydrogen, herunder et statlig hydrogenselskap. Vi vil komme tilbake til dette når saken er ferdig utredet og vurdert.

Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til Enova med 200 mill. kr til grønn omstilling i næringslivet. Midlene vil bidra til utslippsreduksjoner og grønn teknologiutvikling på en rekke områder, bl.a. hydrogen. Enova har betydelig faglig frihet og fleksibilitet til å tildele støtten slik at midlene utnyttes mest mulig effektivt.

Det er gledelig å se at det allerede er en rask utvikling på hydrogen. Norge har konkurransedyktige og kompetente teknologimiljøer, og det er en lang rekke aktører og prosjekter i Norge under utvikling. Det gjelder også i Nordland.

Regjeringen ønsker å støtte opp under denne utviklingen, slik at hydrogen kan bli et viktig konkurransefortrinn som både kan bidra til å redusere utslipp av klimagasser og gir økt verdiskaping og flere lønnsomme arbeidsplasser i norsk næringsliv.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:40:23]: Jeg noterer meg at statsråden ikke svarer på det spørsmålet som både jeg og industrien i Nordland er opptatt av. Vi har en norsk tradisjon for offentlig og privat samarbeid, det å utløse en etterspørsel, slik Solberg-regjeringen gjorde med Vestfjord-fergene. Når vi da har bedrifter som investerer mange milliarder kroner for å dekke denne etterspørselen, må de få vite hvor mye dette helstatlige hydrogenselskapet skal produsere av hydrogen. Og skal det dekke, og selge på, det samme markedet som de private konkurrentene som vi nå ser dukke opp i Nordland?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:41:15]: Jeg bare presiserer at i Hurdalsplattformen – og jeg har sagt det i svaret jeg allerede har gitt – sier vi at vi vil vurdere å opprette et statlig hydrogenselskap. Vi holder på å utrede dette, og vi vil komme tilbake til hvordan dette skal gjøres. I tilleggsproposisjonen foreslår vi altså økte midler for å sette i gang et helhetlig utredningsarbeid for hydrogen, og målet er nettopp å lage den helhetlige tjenestelinjen der vi både produserer og også har et marked. Jeg tror på at det er viktig å ha et sterkt hjemmemarked for at vi skal kunne klare å produsere, slik at vi også kan eksportere og ha en viktig eksportnæring i dette i framtiden.

Jeg vil altså ikke forskuttere hva utredningen faller ned på. Samtidig har jeg lyst til å si at hensikten altså er at regjeringens arbeid bidrar til å bygge opp hydrogen som en energibærer som kan redusere klimagassutslipp og utvikle norsk næringsliv og leverandørindustri.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:42:18]: Da tolker jeg statsråden dit hen at det skal vurderes, men at hvis det blir et helstatlig hydrogenselskap, da skal man faktisk produsere hydrogen. Da vil det være veldig nyttig for næringslivet å vite nøyaktig i hvilken skala og til hvilke markeder, slik at de har klare ting å forholde seg til, også om et slikt helstatlig selskap kan drive med et dundrende underskudd og dumpe priser. Den typen spørsmål er jeg helt sikker på at veldig mange er interessert i å få en avklaring på.

Synes statsråden det er en god norsk tradisjon for denne typen næringspolitikk?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:42:59]: I likhet med representanten har også jeg reist ganske mye rundt i valgkampen. Det var veldig kjekt, fordi vi har vært nedstengt lenge, og veldig mange næringsaktører – også innenfor denne virksomheten – etterlyser mer statlige bidrag, en mer aktiv politikk fra statens side, som ett av de virkemidlene. Vi skal stille krav, men vi skal også stille opp. Så det er blitt etterlyst i denne valgkampen, og vi jobber nå med å finne ut hvordan vi skal gjøre dette.

I Hurdalsplattformen har vi pekt på en rekke mulige virkemidler for å få dette til, og statlige hydrogenselskaper er noe vi kan vurdere, men det er også andre virkemidler som er viktige – f.eks. CO₂-avgiften, offentlige anskaffelser og å stille langsiktig kapital til rådighet er virkemidler vi skal bruke. Skal vi lykkes i utviklingen av hydrogen, må vi ta i bruk alle nødvendige verktøy i hele verktøykassen, og staten og private aktører må jobbe sammen – som også representanten påpeker.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Bård Hoksrud (FrP) [12:44:24]: «I fjor ble det utført en helseøkonomisk analyse som konkluderer med at tilgang til CGM for insulinbehandlede pasienter med diabetes type 2 ikke vil medføre økte utgifter for det offentlige. Tvert imot: Økt tilgang til CGM, fører til bedre kontroll på blodsukkeret, som igjen gir en stor reduksjon i helserelaterte kostnader.

Hvorfor behandles pasienter med diabetes type 2 som bruker insulin, annerledes enn pasienter med diabetes type 1, når det gjelder tilgang til kontinuerlig glukosemåler?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:44:59]: Jeg vil først starte med å si at det er ikke slik at pasienter med diabetes type 2 systematisk forskjellsbehandles fra pasienter med diabetes type 1. God kunnskap om blodsukkernivået er viktig, og derfor anbefales egenmåling av blodsukker hos alle pasienter som behandles med insulin. Men det finnes ulike typer utstyr som pasientene kan bruke til å måle eget blodsukkernivå. Nasjonale faglige retningslinjer fra Helsedirektoratet anbefaler at personer med diabetes type 1 bør vurderes for bruk av kontinuerlig blodsukkermåler, altså såkalte CGM-målere, som representanten Hoksrud refererer til.

Jeg vil også påpeke at den helseøkonomiske analysen som representanten viser til, er en analyse som er utført av representanter fra industrien. Helsetjenesten har prosesser for kunnskapsvurdering og beslutninger om offentlig finansiering av medisinsk utstyr og forbruksmateriell. Det er de regionale helseforetakene som beslutter tilgang og finansiering av medisinsk utstyr, som glukosemålere for pasienter de har behandlingsansvaret for.

De regionale helseforetakene har opplyst at det er den enkeltes helsetilstand som avgjør hvilken type glukosemåler som tilbys. Det betyr at også personer med diabetes type 2 har fått tilbud om CGM etter individuell vurdering. Innføring av CGM i spesialisthelsetjenesten til en større pasientgruppe skal skje i tråd med prinsippene for prioritering. Det er Folkehelseinstituttet som har ansvar for og kompetanse til å vurdere kunnskapsgrunnlaget for denne typen utstyr.

Det pågår nå prosesser som kan ha betydning for offentlig finansiering av medisinsk utstyr. Evalueringsrapporten om systemet for nye metoder skal leveres den 18. november. Uavhengig av det pågår det et arbeid i de regionale helseforetakene for å klargjøre hvilke typer medisinsk utstyr som skal vurderes i nye metoder. Målet vårt er at alle med diabetes skal ha god behandling og oppfølging i den offentlige helsetjenesten og få vurdert sine behov for hjelpemidler individuelt.

Bård Hoksrud (FrP) [12:47:29]: Jeg takker statsråden for svaret, selv om jeg opplever at det er et helt annet svar enn det hun sto for da hun var i opposisjon for kort tiden siden. Jeg registrerer også at statsråden, da hun var med i helse- og omsorgskomiteen, var med på en flertallsmerknad hvor det sto at man skulle sikre pasienter med type 2-diabetes som bruker insulin, tilgang til kontinuerlig glukosemåler.

Da er det jo interessant om statsråden plutselig har fått et helt annet syn, eller om det er embetsverket som bestemmer hva statsråden skal mene i denne saken. Dette handler om pasienter som ønsker å ta i bruk kontinuerlig glukosemåler. Det ville sørge for at man fikk en mye bedre hverdag ved å ha kontinuerlig glukosemåling, på samme måte som diabetes type 1-pasienter har. Jeg har hørt statsråden flere ganger prate varmt om dette, jeg vet også at statsråden har pratet varmt om kostnadsbildet knyttet til dette, så jeg begynner å lure på om det er embetsverket som har tatt totalt styringen over statsråden, eller om hun mener det hun har ment som opposisjonspolitikere.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:48:34]: Det er ikke riktig, det representanten Hoksrud sier. Jeg sa veldig tydelig i mitt svar at de pasientene som har type 2-diabetes, og som har nytte av CGM-målere, har fått det i den offentlige helsetjenesten, og de bør få det når de har nytte av det.

Det er ikke likhetstegn mellom disse to sykdommene. Jeg skulle egentlig ønsket at diabetes type 1 og diabetes type 2 hadde hett noe helt forskjellig. Det er to ulike sykdommer som behandles ulikt. Det er ikke slik at alle diabetes type 2-pasienter har nytte av en kontinuerlig blodsuktermåler, og da ser jeg heller ikke poenget i at den offentlige helsetjenesten skal gi dem det.

Vi kan ha en lang diskusjon om hvordan vi kom dit at man gjennom de regionale helseforetakene tildelte denne typen gode verktøy for å overvåke egen sykdom. Tidligere gjorde diabetespasientene dette selv med strips og dårligere teknologi.

Bård Hoksrud (FrP) [12:49:43]: Jeg opplever en statsråd i glideflukt bort fra det hun argumenterte for og pratet om som opposisjonspolitikere. Jeg synes det er trist, for vi vet at lavt blodsukker som følge av insulinbehandling fører til store samfunnskostnader og belastning på den enkelte pasient. God kontroll på blodsukkeret er fundamentalt for denne pasientgruppen, og da kunne det vært interessant å utfordre statsråden videre på viktigheten av tilgang på kontinuerlig glukosemåler for pasienter med type 2-diabetes som bruker insulin for å unngå lavt blodsukker og de negative konsekvensene av denne tilstanden.

Statsråden sier at alle som trenger det, og som man mener skal ha det, får det. Men det burde vel også være litt opp til hva pasientene og brukerne tenker og føler om dette. Jeg opplever nok ikke at det er den samme oppfatningen og opplevelsen hos pasienter som ønsker å ta i bruk dette, men som blir nektet det av helsevesenet. Og jeg registrerer som sagt at Kjerkol, etter å ha blitt statsråd, har fått et helt annet syn på denne saken enn hun hadde før. Vi kommer nok ikke til å bli ferdig med dette spørsmålet.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:50:52]: Dette er en historiefortelling som ikke har rot i virkeligheten. Det jeg sa i mitt svar, og som jeg gjerne kan gjenta en tredje gang, er at type 2-diabetespasienter som har nytte av kontinuerlig blodsuktermåling, både har fått det av sitt regionale helseforetak og bør få det. Men det er ikke slik at alle type 2-diabetespasienter har nytte av dette verktøyet. Det som var historien for type 1-pasientene, var at man tidligere, da vi ikke hadde denne typen teknologi, hentet ut strips på blå resept på apoteket, og man belastet ikke sykehusenes budsjetter. Da ny teknologi kom inn, gikk den forrige regjeringen en lang sløyfe gjennom Beslutningsforum før denne teknologien ble tilgjengelig for diabetes type 1-pasienter. For å unngå det har jeg satt i gang et arbeid hvor departementet nå ser på finansieringsansvaret mellom folketrygden og de regionale helseforetakene, særlig for medisinsk utstyr og forbruksmateriell.

Spørsmål 19

Erlend Svardal Bøe (H) [12:52:19]: «Nye tall fra HelseDirektoratet viser at nærmere halvparten av beboere på sykehjem er underernært eller står i fare for å bli det. I Oslo er tallene verst, med seks av ti beboere som får i seg for lite næring. Solberg-regjeringen la frem reformen «Leve hele livet» som har gitt bedre ernæring på sykehjem, blant annet med flytting av middagsmåltidet til vanlige middagstider. Reformen er ikke nevnt i Hurdalsplattformen.

Hva er de konkrete tiltakene regjeringen skal gjennomføre for å sikre at færre eldre på sykehjem blir underernært?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:52:58]: Vi vet godt at riktig mat er grunnleggende for god helse og livskvalitet for alle. Derfor er det en utfordring at mange eldre spiser for lite og feil mat. Med en økende andel eldre vil det bli flere med ernæringsutfordringer i tiden framover.

I Hurdalsplattformen har regjeringen løftet fram god ernæring til eldre som et viktig område og som en del av en reform som skal sikre at eldre får bo i egen bo-

lig lengst mulig dersom de kan og vil. God ernæring på sykehjem er viktig, men det krever nok folk på jobb, og det krever kompetanse. Derfor har Hurdalsplattformen også et eget punkt om en opptrappingsplan for beman- ning i eldreomsorgen.

Vi ser at det er behov for mer kunnskap og kompe- tanse om mat og ernæringsoppfølging i omsorgstje- nesten, slik at den enkelte kan få et individuelt tilpasset mat- og ernæringsstilbud. Det er allerede satt i gang et til- skudd til treårig modellutviklingsprogram for klinisk er- næringsfysiologi som ressurs for omsorgstjenesten.

Det er mange som jobber for å legge til rette for at kommunene kan yte forsvarlige og gode tjenester, også statlige instanser. Samtidig er det viktig å huske at kom- munene er selvstendige rettssubjekter som selv har an- svar for å sikre forsvarlige tjenestetilbud til brukerne ba- sert på deres individuelle behov. Derfor er det også opp til den enkelte kommune å utvikle og implementere lo- kale ernæringsstrategier og se dette i sammenheng med hvordan helseforetakene følger opp ernæringsområdet.

Vi vet at mange kommuner arbeider godt med er- næring, mat og måltider for eldre, og vi vil støtte kom- munene i dette arbeidet. Da Leve hele livet ble lagt fram, omtalte KS den som «Mest mulig politikk for minst mu- lig penger». Denne regjeringen har nå, i tilleggsnumme- ret, foreslått å øke kommunenes frie inntekter med 2,5 mrd. kr utover det forrige regjering la inn. Det gir økt handlingsrom til å følge opp oppgaver lokalt. Samtidig vil vi også se nærmere på ytterligere tiltak som bidrar til god ernæring som er tilpasset den enkeltes ønsker og behov.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:55:16]: Her var det vel- dig mange problembeskrivelser, hvor jeg kan være enig med statsråden. I Hurdalsplattformen er det nevnt ett eneste ord som handler om ernæring; det står kun «god ernæring». Jeg tror at det de pårørende og eldre ikke trenger, er flere problembeskrivelser, når vi vet hva som er problemene, f.eks. tallene fra Helsedirektoratet som viser at halvparten er underernært.

Så er det sånn at kommuneøkonomien har vært vel- dig god under Solberg-regjeringen, og Solberg-regjerin- gen hadde en tydelig retning for hva vi ville med ernæ- ring når det kom til eldre. Vi la fram reformen Leve hele livet, vi sørget for kompetansepåfyll for helsepersonell, vi har lagt fram en nasjonal strategi for godt kosthold og ernæring hos eldre i sykehjem og som mottar hjem- metjenester. Så jeg har lyst til å utfordre statsråden en gang til på hva som er den konkrete retningen og de konkrete tiltakene, annet enn hva som er problembe- skrivelsen, som jeg tror både de pårørende og eldre kjenner veldig godt til.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:56:14]: Kommunene kjenner problembeskrivelsen veldig godt, og det er jo også derfor denne regjeringen har prioritert å styrke dem med 2,5 mrd. kr i tilleggsnummeret. Jeg husker godt da reformen Leve hele livet ble lagt fram. Da sa den daværende eldre- og folkehelseministeren at i denne reformen er det ingen nye bevilgninger og ingen nye paragrafer, og det er jo litt sånn dette også har blitt mot- tatt.

Når det er snakk om kommunesektorens økonomi, så vet også representanten Svardal Bøe at hans regjering påla kommunene bemanningsutfordringer i både bar- nehage og skole, som dessverre ikke var fullfinansiert. Det har satt kommunene i en krevende situasjon med tanke på å nå målene sine for en bedre eldreomsorg.

Når det er snakk om ernæring, tror jeg vi kan gjøre mye med å satse på kompetanse, og det gjør denne re- gjeringen gjennom den statlige innsatsen. Vi ønsker å hjelpe kommunene slik at ernæringen blir god, og at man kan gjøre de riktige vurderingene lokalt.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:57:20]: Når det gjelder Leve hele livet, har en jo sørget for en tilskuddsordning, en har sørget for at en har fått egne koordinatorene, en har flyttet måltidene for eldre, som bl.a. viser at da har medisinenbruken gått ned. Så Leve hele livet har bidratt til veldig mye bedre ernæring på sykehjemmene.

Jeg tror også at skal en lykkes med å få mindre under- ernæring på sykehjem, må en følge opp veldig mange av de satsingene som Solberg-regjeringen satte i gang, bl.a. Leve hele livet. Vi har ikke tid til å begynne det arbeidet på nytt. Det tror jeg ville være fortvilende for de pårøren- de, og det tror jeg også ville bety en større risiko for at fle- re eldre blir underernært.

Så kan jeg være enig med statsråden i at vi må ha kommunene med på laget, og det er kommunene som har ansvaret for å levere gode sykehjemstilbud og hjem- metjenester. De fleste kommunene i Norge er jo styrt av Arbeiderpartiet og Senterpartiet, så mitt siste spørsmål til statsråden er da: Hvordan skal statsråden følge opp sine egne kommuner for å sikre bedre ernæring på syke- hjem og i hjemmetjenesten?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:58:21]: Min forgjenger var veldig opptatt av å si at Leve hele livet er kommune- nes egen reform. De har ansvaret for dette, og tiltakene som er pekt ut i den stortingsmeldingen som Stortinget den gang behandlet, var hentet fra kommunenes egne initiativ og gode erfaringer. For denne regjeringen er det viktig å hjelpe kommunene med å nå sine egne mål. Hele grunnlaget i Leve hele livet-reformen er jo at de gode løsningene vokser nedenfra. Vi foreslår å styrke dem økonomisk, og vi foreslår også kompetansetiltak

slik at man kan treffe bedre på måltidsopplevelsen og det å sikre eldre god ernæring.

Jeg har lyst til å trekke fram den kommunen vi er i, Oslo, som har en veldig god ordning hvor de bruker frivillige ressurser, «spisevenn» for eldre hjemmeboende. Vi vet at den sosiale rammen rundt måltidet gir et godt grunnlag for god ernæring. Flere slike tiltak kommer vi til å hjelpe kommunene til å kunne nå.

Sverre Myrli hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 20

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:59:45]: «Flere sykehus melder om større press enn på lang tid. Koronapandemien har medført at mange planlagte behandlinger ble utsatt og pasienter måtte vente lenger på nødvendig behandling.

Hvordan vil statsråden sikre at sykehusene kan håndtere en tilstrømming av pasienter som trenger akuttbehandling for covid-19 eller andre luftveis- og influensasykdommer, og samtidig holde den planlagte aktiviteten i gang?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:00:17]: Det er ikke uventet at antall sykehusinnleggelser øker, i og med at samfunnet er åpnet opp og smitten har økt. Vi vet også at antallet innleggelser øker i vintersesongen på grunn av andre luftveisinfeksjoner. I år har denne økningen kommet tidligere i enkelte områder av landet, og i tillegg er mange barn innlagt med RS-virus. Legevaktene og fastlegene opplever også større pågang på grunn av sykdom. Samlet sett fører dette til økt liggetid i akuttmottakene, økt press på sengepostene og lengre ventetid på fastlegekontorene og hos legevaktene.

Sykehusene har satt i verk flere tiltak for å øke kapasiteten i tråd med de lokale beredskapsplanene deres. Det er ikke uvanlig i vintersesongen. En del av utfordringen er at det noen steder også er utskrivningsklare pasienter som kommunene ikke klarer å ta imot. Dersom presset på helsetjenesten blir for stort, må vi vurdere lokale, regionale eller nasjonale tiltak – i den rekkefølgen.

Jeg har bedt helseregionene om å rapportere om den totale kapasiteten framover, sånn at vi får en fullstendig oversikt. Dette er nytt, og det vil gi oss enda bedre oversikt over belastningen på spesialisthelsetjenesten, både intensivkapasitet, sengeposter og ikke minst barneavdelingene, som nå også opplever stor tilstrømming. Vi har også gjeninnført unntak fra fraværs grensen ut skoleåret, sånn at syke elever holder seg hjemme og belastningen på fastlegene blir mindre.

Alle innbyggere i Norge over 16 år har nå fått tilbud om to doser koronavaksine. Vi vet at god vaksineringsredukerer smitte og alvorlig sykdom i betydelig grad, og dermed også presset på sykehusene. I forrige uke besluttet regjeringen at helsepersonell som over tid har pasientkontakt med sårbare grupper, skal få tilbud om en oppfriskningsdose. Samtidig er kommunene i gang med å gi en tredje dose til immunsupprimerte, sykehjemsboere og alle over 65 år. Vi følger nøye med på situasjonen og vil gjeninnføre tiltak hvis det blir nødvendig.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:02:41]: Jeg har forståelse for at situasjonen nå er krevende der ute. Statsråden avslutter sitt svar med å nevne vaksiner. Jeg er glad for at statsråden i forrige uke ga signal om at helsepersonell kan få den tredje dosen, men vi har jo en annen meget stor utfordring, og det er at én av ti blant helsepersonell fortsatt er uvaksinert. Det medfører utfordringer i kommunene, for vi kan jo ikke ha det sånn at helsepersonell må være én meter unna pasientene, i hvert fall ikke de som trenger å jobbe pasientnært.

Har statsråden tenkt seg om siden i går, da helsedirektøren ga sin anbefaling om å se på tiltak for uvaksinert personell? Har statsråden noe å dele som kan bidra til at den situasjonen endrer seg?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:03:45]: Nå uttalte nok helsedirektøren seg på bakgrunn av oppdrag han har fått av undertegnede. Det vi har vært opptatt av, er at arbeidsgiverne skal få god orientering, god informasjon og hjelp til å håndtere situasjonen knyttet til uvaksinert personell i tjenesten.

Jeg mener at helsepersonell bør vaksinere seg, men vi har en frivillig linje for hele befolkningen, som jeg oppfatter at også partiet Høyre har stått for. De styrte jo inntil nylig det departementet jeg nå styrer. Men det er viktig at man da omplasserer helsepersonell, og det vil naturlig nok føre til kapasitetsutfordringer i tjenesten. Derfor er det viktig at man bruker det handlingsrommet som er mulig – her er det Arbeidstilsynets bestemmelser som legger begrensninger – sånn at vi skjermer pasientene, men at vi også hindrer fravær blant personellet. Her tror jeg økt testing av helsepersonell også må tas i bruk.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:04:51]: Jeg legger merke til at statsråden fortsatt bruker uttrykket: helsepersonell «bør» vaksinere seg. Det kan være at helseministeren bør være tydeligere, for vi må forvente at helsepersonell som skal jobbe nært pasientene, gjennomfører vaksinerings.

Tilbake igjen til det som var innretningen i spørsmålet: Vi vil antakeligvis kunne se et mye større press nå på sykehusene. Både Dagens Medisin og Sykepleien har

nylig hatt oppslag som sier at situasjonen er veldig krevende ved UNN. Vil statsråden vurdere å ta i bruk mer ledig kapasitet i det private for å kunne få sikret at pasienter ikke må vente unødvendig lenge på behandling? Vil ikke ventetidene generelt øke mer enn de kunne gjøre hvis man tok i bruk den kapasiteten?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:05:53]: Nå er jo utfordringene ved sykehusene først og fremst knyttet til bemanning, ikke lokaler og kapasitet. Vi har begrenset med helsepersonell, særlig på sengepostene og intensivplassene. Derfor følger vi med på intensivplassene spesielt, og derfor viser vi også retning i det tilleggsbrevet som denne regjeringen har lagt fram. Det er en forsiktig start med en opptrapping med tanke på å rekruttere spesialsykepleiere.

Det er litt fristende å minne representanten Trøen om at den avgåtte regjeringen ikke et eneste år i sin regjeringssperiode nådde sine egne kandidatmål for antallet nye spesialsykepleiere. Det er også grunnen til at det er vanskelig å oppskalere kapasiteten på kort tid. Dette er et langsiktig arbeid. Jeg opplever at både kommunene og sykehusene nå utviser stor fleksibilitet, avlaster hverandre og håndterer en krevende situasjon på en ganske formidabel måte.

Spørsmål 21

Sandra Bruflot (H) [13:07:08]: «I fjor ble det registrert 324 overdosedødsfall i Norge. Det er det høyeste tallet siden 2001, og blant årsakene pekes det på at helseforetak skrev ut pasienter til stengte tilbud i kommunene under koronapandemien. Nå står vi på nytt overfor en situasjon med økende smitte i samfunnet, og det er i stor grad lagt opp til lokale tiltak for å slå ned smitten.

Hvordan vil statsråden ivareta rusavhengige og forhindre at nasjonale og kommunale koronatiltak fører til overdosedødsfall?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:07:46]: Jeg vil takke for spørsmålet.

Jeg ser svært alvorlig på det høye antallet overdosedødsfall. Da samfunnet stengte ned i mars 2020, ble det utarbeidet anbefalinger til kommuner og helseforetak om hvordan sårbare og utsatte grupper skulle følges opp i tjenesten. Det er disse anbefalingene som vil gjelde dersom behovet skulle oppstå på nytt, men jeg vil også vurdere om anbefalingene trenger en oppdatering i den fasen av pandemien vi er i nå, og også med erfaringene fra mars 2020. Vi vil sørge for at kommuner og helseforetak er klar over helsemyndighetenes anbefaling dersom lokale og nasjonale tiltak iverksettes. Det betyr å beholde

ruspasienter i behandling og i så stor grad som mulig opprettholde lavterskeltilbud til personer med omfattende rusproblematikk og rusbrukslidelser.

Når det gjelder tilgang til substitusjonsbehandling under karantene og isolasjon og i andre akutte situasjoner, vil jeg vise til den midlertidige endringen i rekvireringsforskriften om forskrivning ved karantene og isolasjon, som fortsatt gjelder, ut 2021. Forskriften gir anledning til å forskrive et spekter av legemidler som kan brukes i substitusjonsbehandling, under reglene for utprøvende behandling. Dette er for å redusere abstinensen hos personer med rusmiddelavhengighet som er i karantene og isolasjon.

Det er komplekse årsaker som ligger bak økningen i narkotikautløste dødsfall. Arbeidet mot overdoser er også et langsiktig løp. På kort sikt har jeg allerede satt i gang enkelte tiltak. Blant annet skal Helsedirektoratet gjennomgå enkelte anbefalinger vedrørende narkotikautløste dødsfall og rekvirering ved avhengighet av vanedannende legemidler og rusmidler. På noe lengre sikt vil vi vurdere kunnskapsgrunnlaget med tanke på hvilke tiltak som må til for å redusere narkotikautløste dødsfall.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen satt seg fore å styrke det integrerte ettervernet og sikre at legemiddelassistert rehabilitering, LAR, gir et helhetlig og kunnskapsbasert tilbud for rusavhengige.

Sandra Bruflot (H) [13:10:12]: Takk for foreløpig svar.

Det er en del rusavhengige som også fikk raskere og bedre hjelp gjennom ordningen Fritt behandlingsvalg, rett og slett ved at man tok i bruk mer kapasitet enn det man hadde blant kun de offentlige. Under den forrige regjeringen ble ventetiden blant ruspasienter nær halvert. Mitt spørsmål til statsråden er om hun forventer lengre ventetider igjen, nå som det blir kapasitetsutfordringer og økende smitte, og om hun i den forbindelse vil ta i bruk også private for å få ventetidene ned for denne pasientgruppen.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:10:50]: Vi gjør det vi kan for å forhindre presset på helsetjenesten. Det er der vi måler pandemiens belastning nå. Det er fortsatt sånn at vi har samme strategi som foregående regjering: beskytte helse, samfunnet, økonomien – i den rekkefølgen, skulle jeg til å si. Derfor er det viktig at vi ser på helheten i den belastningen de står i nå. Det var også svaret mitt til forrige spørrer. Vi ser ikke isolert på antall covid-innlagte – heldigvis har antall intensivpasienter med covid holdt seg stabilt – vi ser på helheten. Så iverksetter tjenesten sine beredskapsplaner, hvor man har flere tiltak å spille på: tiltak i akuttmottaket, tiltak på sengepost. Det gjelder også for de institusjonene

som har ruspasienter på behandlingsopphold. Så her prøver vi alt vi kan å skjerme den ordinære aktiviteten. Det er viktig i den fasen vi er i nå.

Sandra Bruflot (H) [13:11:53]: I den helheten som statsråden snakker om, havnet vi likevel i den situasjonen at helseforetakene skrev ut ruspasienter til stengte tilbud i kommunene. Jeg forstår at man har lyst til å forsøke å skjerme pasienter, og at man ikke ønsker at koronasituasjonen skal gå ut over pasientgrupper, men det er jo likevel det som tidligere har skjedd. Så jeg vil likevel prøve å stille spørsmålet en gang til: Forventer statsråden at det kan bli lengre ventetider på grunn av den situasjonen vi står i nå, med økende smitte?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:12:28]: Jeg er den første til å beklage den situasjonen som veldig mange ruspasienter havnet i i mars 2020, der de ble utskrevet og mistet behandlingstilbudet sitt. Det var jo en annen situasjon enn den vi har i dag. I dag har vi flere godkjente vaksiner, vi har en vaksinert befolkning – vi ønsker selvsagt at vi skal komme over denne magiske 90-prosenten, så vi får enda bedre flokkbeskyttelse – og så har vi mange flere verktøy i verktøykassen for å håndtere press på tjenestene og kapasitetsutfordringer. Så mitt mål er at ventetiden ikke skal øke, ventetiden skal gå ned, og at man tar i bruk alle virkemidlene basert på den kunnskapen og den tryggheten vi har, gjennom vaksiner, men også gjennom de verktøyene som er utviklet gjennom snart to år med pandemi, for å unngå slike til dels fatale situasjoner for pasienter som mister behandlingstilbudet.

Spørsmål 22

Turid Kristensen (H) [13:13:45]: «De siste ukene har vi kunnet lese svært urovekkende historier om spiseforstyrrelser i idretten, ikke minst i langrennssporten. Både Dagbladet, VG og andre medier har avdekket dystre funn om omfattende spiseforstyrrelser og slankepress. Flere av historiene handler om utøvere som slet eller sliter med spiseforstyrrelser, slankepress fra trenere og tap av menstruasjon.

Hva vil statsråden gjøre for at vi skal få bukt med det statsråden selv har uttalt at er en ekstremt urovekkende situasjon?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:14:21]: Jeg er glad for at representanten tar opp disse sakene og den viktige problemstillingen. Jeg deler representantens bekymring, og jeg kan melde om at allerede på mitt første møte med idrettspresidenten og Norsk idrettsforbund var nettopp spiseforstyrrelser i idretten et viktig

tema jeg tok opp. Jeg kommer i fortsettelsen til å være tydelig på at dette arbeidet skal prioriteres når vi om noen uker sender NIF tilskuddsbrevet for 2022.

Nesten alle barn og unge er innom den organiserte idretten i løpet av oppveksten sin. Idretten er den absolutt viktigste arenaen for fellesskap og for deltakelse i de mest sårbare årene av oppveksten. Når vi som foreldre sender ungene våre til idrettslag, skal vi være trygge på at de møter sunne miljøer og gode verdier. Idrett skal være god helse, ikke en helserisiko.

Så har, som representanten peker på, mediene den siste tiden satt søkelyset på toppidretten og miljøer som hele tiden jobber med å prestere bedre, og som stiller store krav til utøvere, trenere og støtteapparat. I et slikt treningsmiljø er det viktig å passe på utøvernes helse. I dag er det heldigvis satt inn ressurser og systemer for kontroll og oppfølging som ikke var der på 1980- og 1990-tallet, og dette skal NIF, Olympiatoppen og særforbundene håndheve, og dette vil også vi følge opp.

Samtidig er det de færreste som driver med idrett, som driver med idrett på toppidrettsnivå. Vel så bekymringsfullt som det vi har fått høre fra toppidretten, er det som skjer under toppen, i de miljøene som overhodet ikke har noe profesjonelt apparat rundt seg, og de gruppene er mer utfordrende nå og mer utfordrende å følge. Idrettsforbundet har etablert prosjektet Sunn idrett. Vi vet at den satsingen har bidratt til økt kunnskap, og vi skal bidra til å styrke den satsingen, slik at alle ledd i organisasjonen har kunnskap om forebygging og ivaretagelse av utøvernes helse.

Så er det viktig å peke på at en frivillig medlemsorganisasjon som det NIF er, selvsagt ikke skal ha noe ansvar for å drive et behandlingstilbud. Det arbeidet og den kompetansen må ligge hos helsevesenet, og helse- og omsorgsministeren har også vært tydelig på at det er behov for å styrke den delen av spesialisthelsetjenesten også i kommunene.

Oppsummert: Mitt ansvar som idrettsminister er å sørge for at idretten har rammer som gjør NIF i stand til å gjøre ansvarlige prioriteringer, ikke minst prioritere arbeidet med sunn idrett. Som idrettsminister kommer jeg også til å kreve at arbeidet prioriteres, og jeg kommer til å følge med, og jeg kommer til å følge opp.

Turid Kristensen (H) [13:17:22]: Takk for svaret, og jeg er glad for at statsråden allerede er på ballen i dialog med idretten og bevegelsen.

Som statsråden er inne på, gjelder dette ikke bare toppidretten. Det gjelder heller ikke bare langrenn. Det gjelder bredde, men de som først og fremst er i faresonen, er kanskje de som er oppe og nikker, som har klart å ta steget opp til toppidretten, eller de som satser på

idrett som unge elever, og som går på toppidrettsgymnaser.

Vi har hatt doktorgradsprosjekter som har hatt gode resultater, f.eks. på toppidrettsgymnasene, hvor 0 pst. av dem som var med i prosjektene, utviklet spiseforstyrrelser, mot 14 pst. av de andre. Dette har ikke vært tilstrekkelig fulgt opp, ifølge de som har jobbet med denne problemstillingen. Så har skolene noen kostholdsveiledere og andre ting, men hvordan ser statsråden for seg at hun kan samarbeide f.eks. med Kunnskapsdepartementet om å få innført dette bedre i skolene og med klubbene på breddenivå?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:18:30]: Dette er, som representanten peker på, komplekse problemstillinger. Når det er snakk om toppidrett, der folk går fra å ha et sunt forhold til idretten til at det blir sykt, og man blir syk av det, handler det om et prestasjonsjag over tid og at man ikke i støtteapparatet rundt passer godt nok på utøvernes sunne helse.

Når vi snakker om idrett på de lavere nivåene, som representanten tar opp her, kanskje ungdom som ønsker å prestere, så er det jo også slik at de driver med idrett i det som er de mest sårbare årene av oppveksten, tenårene f.eks., da mange – også av helt andre grunner – sliter med eget selvbilde, eget forhold til kropp og mat, ikke minst hvordan de blir fortalt at de egentlig bør se ut og bør være trent. Dette er komplekse problemstillinger. Jeg som idretts- og kulturminister har ansvaret for noe, og vil selvfølgelig ta initiativ overfor mine kollegaer om hvordan vi kan styrke dette arbeidet.

Turid Kristensen (H) [13:19:36]: Jeg er glad statsråden fikk inn det siste etter at lyset slukket, om at hun skal ta initiativ overfor sine kollegaer, for her tror jeg det trengs en tverrfaglig tilnærming, både med Kunnskapsdepartementet og med helseministeren.

Jeg har også lyst til å høre hva statsråden tenker om at dette også er en form for strukturelt problem. Det har også vært oppe i mediene den siste tiden, f.eks. innen langrenn, hvor løypeprofiler er mer tilrettelagt for dem som er små og lette, og at dette er noe som også yngre utsettes for, eller f.eks. i vektklassebaserte idretter som bryting hvor det er færre vektklasser for kvinner. Kunne statsråden tenke seg å ta dette opp mer internasjonalt, å støtte idretten internasjonalt, overfor de internasjonale organisasjonene, statsråden overfor sine politiske kollegaer, eller hvordan tenker statsråden at hun kan være med og bidra til at vi også får bukt med de strukturelle problemene. For det hjelper jo ikke hva vi gjør bare her i lille Norge, selv om vi er en stor skinasjon.

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:20:41]: Jeg er opptatt av å stå opp for en mer likestilt og for en sunne-

re idrett, og mye av dette henger jo sammen, som representanten også påpeker. De norske særiddrettene er tydelige overfor de internasjonale særforbundene når det kommer til urimelige krav til vekt eller til bekledning, som vi også har hatt diskusjoner om det siste halve året. Dette er selvsagt posisjoner og krav jeg støtter, og dette er også diskusjoner jeg har med idrettspresidenten og med forbundet. Det er gode diskusjoner, og det er viktig at jeg som kultur- og idrettsminister viser at jeg står bak idretten i deres kamp for de sunne verdiene som de skal forfekte.

Så er det helt riktig, som representanten sier, at dette dreier seg om strukturelle problemer som er mye bredere enn idretten selv. Det handler om en stor likestillingsutfordring, om det skjønnhetspresset og det presset som veldig mange barn og unge hele tiden møter fra den kommersielle del av mediene om å være tynne og trente osv. Så her må vi jobbe langs mange spor.

Spørsmål 23

Fra representanten Alfred Jens Bjørlo til klima- og miljøministeren:

«Etter 2023 er Noreg saman med Papua Ny-Guinea og Tyrkia dei einaste landa i verda som opnar for dumping av gruveavfall i sjø, med dei skadeverknadene det fører med seg for sårbare fjord- og havmiljø.

Ser statsråden det som aktuell politikk å gje nye løyve til dumping av gruveavfall i sjø (sjødeponi) i komande stortingsperiode?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 24

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Audun Lysbakken til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sara Bell.

Sara Bell (SV) [13:22:04]: «Hurdalsplattformen nevner ideelle aktører en rekke ganger. Definisjonen av hva en ideell aktør er, er viktig. Etter tiår med anbudsregimer i offentlig sektor har mange ideelle aktører foretatt markedstilpasninger for å hevde seg i konkurranser om oppdrag, særlig når det gjelder lønn og pensjon for sine ansatte.

Er statsråden enig i viktigheten av å sette i gang et arbeid med å avgrense hva en ideell aktør er, som i tillegg til krav om organisasjonsform vil se på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkårene for dem som jobber der?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:22:51]: Hurdalsplattformen staker ut kursen for regjeringens arbeid med ideell sektor, og i plattformen understreker vi at regjeringen vil støtte opp om ideell sektor og ideelle tilbydere i helse- og omsorgstjenesten, og betydningen av gode rammevilkår og forutsigbar drift for disse ideelle aktørene. Som et ledd i dette arbeidet kan handlingsrommet i anskaffelsesregelverket utnyttes for å prioritere ideelle tjenesteytere og langsiktige avtaler basert på kvalitet.

Regjeringsplattformen legger videre vekt på behovet for samarbeid med ideelle aktører innenfor en rekke ulike velferdstjenester. Videreutvikling av det gode samarbeidet med ideelle aktører innenfor helse- og omsorgssektoren er særlig viktig. I dette ligger også å sikre rammevilkårene for ideelle utføringsbedrifter og ideelle barnehager, og ikke minst å videreføre det gode samarbeidet med ideelle aktører innenfor eldreomsorgen.

Hurdalsplattformen framhever viktigheten av å sikre arbeidstakernes rettigheter, slik at lønns- og arbeidsvilkår ikke svekkes ved anbudsprosesser. I arbeidet videre er gode og rettferdige lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår for alle, inkludert de ideelle, veldig viktig for regjeringen.

I fjor leverte velferdstjenesteutvalget sin NOU «Private aktører i velferdsstaten» til den forrige regjeringen. I denne rapporten kartlegges reguleringer for offentlig finansierte velferdstjenester samt pengestrømmer og lønnsomhet hos både kommersielle og ideelle private leverandører av velferdstjenestene. Rapporten analyserer også funn fra kartleggingen og foreslår tiltak som skal bidra til at offentlige midler i størst mulig grad går til produksjon av velferd.

Ett av forslagene i rapporten er at det lages en nasjonal legaldefinisjon av ideelle organisasjoner, og at det opprettes et register over slike. Rapporten gir et kunnskapsgrunnlag og beskriver tiltak som kan bidra til mer velferd for de kronene vi bruker på velferd. Det er naturlig at vi nå i regjeringen vurderer hvordan disse funnene og rådene som ekspertutvalget foreslo, bør og kan eller eventuelt skal følges opp.

De ideelle aktørene er viktige bidragsytere i velferdssamfunnet. De drives av engasjement og vilje til å bidra til en velferd som er tilgjengelig for alle mennesker. Samarbeidet mellom offentlige og ideelle aktører er særlig viktig i dag, med de utfordringene som velferdsstaten står overfor.

Sara Bell (SV) [13:24:59]: Takk for svaret – jeg setter pris på signalene som er gitt.

Representanten er selv mangeårig fagforeningsleder og er spesielt opptatt av arbeidsvilkårene til velferdsstatens arbeidere. Så mitt oppfølgingsspørsmål er

da: Når vil statsråden utrede for Stortinget mulige definisjonsformer for ideell virksomhet, slik at det offentlig trygt kan inngå avtaler uten å være underlagt reglene knyttet til anbud og konkurranse?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:25:29]: Takk for godt oppfølgingsspørsmål.

Velferdstjenesteutvalgets rapport foreslo flere tiltak for økt transparens, som eierskap, organisering og økonomi innenfor velferdstjenestene. Utvalget foreslo som sagt bl.a. at det vurderes å opprette en registreringsordning for ideelle organisasjoner, etter modell av den ordningen som eksisterer for frivillige organisasjoner. Hvordan en slik definisjon eventuelt skal utformes, må vi få komme tilbake til etter at denne regjeringen har vurdert spørsmålet nærmere. Vi vil vurdere grundig hvordan vi best mulig kan legge til rette for at ideelle organisasjoner også framover kan være en viktig bidragsyter til det norske samfunnet.

Presidenten: Spørsmål 25 er allerede besvart.

Spørsmål 26

Linda Hofstad Helleland (H) [13:26:36]: «I Klassekampen 2. november forteller statsråden om hvordan et statlig hydrogenselskap kan skape et overskudd som kan brukes på velferdstjenester. Solberg-regjeringen har investert over 1,2 mrd. offentlige kroner i FoU knyttet til hydrogenprosjekter, og Enova har store midler for utvikling av utslippsfrie løsninger. Det er mye kapital og mange store selskaper som nå investerer i hydrogen.

Hvorfor mener statsråden at staten skal starte kommersielle selskaper i konkurranse med andre for å sikre overskudd til å drive velferdsstaten?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:27:19]: Hurdalsplattformen er veldig tydelig på at denne regjeringen har store ambisjoner for utviklingen av hele markedet for hydrogen. Vi vil bidra til å bygge opp en sammenhengende energikjede for hydrogen der både produksjon, distribusjon og ikke minst bruk utvikles parallelt. Videre står det i plattformen at vi vil sette et mål om årlig produksjon av både blå og grønn hydrogen innen 2030 samt vurdere å etablere et statlig hydrogenselskap. La meg da understreke «vurdere» å etablere et statlig hydrogenselskap.

Som olje- og energiministeren redegjorde for i foregående spørsmålsrunde, følger regjeringen opp disse ambisjonene i tilleggsproposisjonen. Regjeringen har derfor foreslått økte midler for å sette i gang et helhetlig utredningsarbeid om mulighetene innenfor hydrogen,

herunder muligheten for et statlig hydrogenselskap. Jeg kan ikke forskuttere dette arbeidet nå. Vi må komme tilbake til dette når saken er ferdig utredet og vurdert, og da vil vi selvfølgelig komme tilbake til Stortinget.

La meg få understreke at privat eierskap er og blir utgangspunktet for norsk næringsliv. Min hovedoppgave som næringsminister er å mobilisere mest mulig privat kapital til det grønne skiftet. Norske bedrifter skal ha gode og forutsigbare rammevilkår som legger til rette for private investeringer og videre vekst. Norge har fantastiske forutsetninger for å lede an i det grønne skiftet, herunder lede an i satsingen på hydrogen. Vi har konkurransedyktige og kompetente teknologimiljøer, og det er i dag flere norske selskaper, både med og uten statlig eierandel, som har betydelige initiativer og satsinger på gang knyttet til hydrogen. Det gjelder innenfor industri, energi og maritim næring.

Overgangen til det grønne skiftet går imidlertid for sakte. Regjeringen er utålmodig, og vi vil bidra til å akselerere omstillingen. Hydrogenprosjekter kan bidra til grønn omstilling, verdiskaping og store framtidige inntekter til fellesskapet. Regjeringen ønsker på denne bakgrunn å vurdere ulike virkemidler som samlet sett kan bidra til at utviklingen knyttet til hydrogen går raskere, og statlig eierskap kan vurderes som et av disse virkemidlene dersom og når det er hensiktsmessig. Jeg vil imidlertid understreke at statlig eierskap bør brukes når dette vurderes å være det beste virkemiddelet, og at et eventuelt statlig eierskap bør vurderes opp mot andre og bredere virkemidler og rammebetingelser.

Linda Hofstad Helleland (H) [13:29:43]: Nå ser vi at mange selskaper som investerer i hydrogen, har gått på børs. Vi ser at det er mange prosjekter rundt omkring i landet der investorer står klar til å gå inn med privat kapital. Det synes Høyre er positivt, og vi er litt bekymret for at et stort statlig eid selskap med uendelig med kapital i ryggen skal virke konkurransevridende i forhold til de andre selskapene.

Næringsministeren har snakket mye om hydrogenselskapet som regjeringen ønsker å etablere. Det håper jeg næringsministeren har fanget opp skaper en del uro i markedet. Det er en del bekymring fra dem som nå står klar til å investere og realisere de prosjektene. Hva er næringsministerens beskjed til disse investorene og selskapene nå?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:30:39]: Beskjeden til alt privat næringsliv er at staten skal være en aktiv medspiller som bidrar til at næringslivet lykkes. Men denne regjeringen er også opptatt av tempo og handlekraft, og at vi ikke risikerer å miste teknologisk forsprang og at store prosjekter bygges i utlandet i stedet for i Norge.

Derfor har ikke denne regjeringen ideologiske skygger med hensyn til hvilke virkemidler vi bruker. Vi har lyst til å bidra til å akselerere overgangen, bidra til å få opp produksjonen, men også eksporten av blått og grønt hydrogen. Det jobber olje- og energiministeren aktivt med. Og vi vil gjerne invitere næringslivet med på et samarbeid om hvordan vi best kan få til dette.

Jeg vil også understreke til representanten at regjeringen ikke har konkludert i dette spørsmålet. Vi har sittet i regjering i fire uker. Vi er utålmodige, og vi vurderer mange virkemidler. Derfor vil jeg understreke at vi vurderer dette dersom det kan være hensiktsmessig for å akselerere overgangen. Hvordan et slikt selskap eventuelt skal se ut, og hvilke oppgaver et slikt selskap skal ha, må vi komme tilbake til.

Linda Hofstad Helleland (H) [13:31:41]: Jeg er for så vidt glad for de presiseringene næringsministeren nå kommer med, for næringsministeren har de siste dagene uttalt at et av de fremste eksemplene på et sterkt statlig eierskap nettopp er å etablere et heleid statlig hydrogenselskap. Vi hørte olje- og energiministeren for noen minutter siden stå her i Stortinget og presisere at dette er en tanke på papiret foreløpig – det er høyst usikkert om det blir etablert – og at man nå skal utrede det. Jeg vil vel si det sann at olje- og energiministeren var litt mindre konkret og også fremstår litt mindre ambisiøs og entusiastisk på vegne av dette hydrogenselskapet som næringsministeren virker å være veldig ivrig etter å etablere. Har regjeringen nå fått kalde føtter etter de sterke signalene og tilbakemeldingene man har fått fra bransjen og andre om etablering av et slikt hydrogenselskap?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:32:43]: Jeg har verken kalde eller varme føtter, men jeg kan si at vi vil gjerne bidra til å få opp tempoet, og da må vi vurdere alle muligheter for å bidra til at det kan skje. De signalene vi har fått etter at vi i Hurdalsplattformen har skrevet at vi vil vurdere dette selskapet, har vært varierte. Men jeg opplever også at flere innenfor hydrogensektoren sier det er spennende å tenke seg en mulighet for et partnerskap og et mer målrettet samarbeid med staten, der et eierskap kan være aktuelt. Vi har statlig deleide selskaper i dag som satser på hydrogen, og vi har andre instrumenter som kan være aktuelle. Staten er fortsatt en stor eier i Equinor, der det blomstrer privat kapital rundt og i selskapet – en fantastisk livskraftig leverandørindustri, som viser at et godt samarbeid mellom private og staten til tider kan være en smart, god investering. I den debatten vil vi holde alle muligheter åpne, men vi akter også å få opp tempoet og komme tilbake så snart vi har noe å melde.

Spørsmål 27

Fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:

«Jeg viser til artikkel i Avisa Oslo, 3. november, hvor det står at byrådet de siste årene har brukt nær 600 millioner kroner på oppkjøp av ti private barnehager for å gjøre dem kommunale.

Synes statsråden at det er rett å bruke hundrevis av millioner på aktive oppkjøp av private barnehager?»

Presidenten: Dette spørsmålet utsettes til neste spørretime.

Spørsmål 28

Lene Westgaard-Halle (H) [13:34:07]: «Metan er en 28 ganger sterkere klimagass enn CO₂. Derfor er det gledelig å se at regjeringen nå har forpliktet seg til å redusere metanutslippene med 30 prosent innen 2030. Norge har allerede redusert metanutslippene med omtrent 25 prosent fra 1990 til 2019, mye på grunn av grepene som er tatt i avfallssektoren og olje- og gassektoren de siste årene. Jordbruk er i dag den største kilden til utslipp av metan i Norge.

Hva vil regjeringens forpliktelse bety med hensyn til konkrete tiltak for norsk landbruk, og når vil de implementeres?»

Statsråd Sandra Borch [13:34:48]: Jeg vil takke for spørsmålet fra representanten Westgaard-Halle.

USA og EU har tatt initiativ til en styrket global innsats for å redusere verdens utslipp av metan. Internasjonale avtaler forplikter land til å samarbeide for å redusere metanutslippene med 30 pst. fra 2020 til 2030 for å holde den globale oppvarmingen innenfor 1,5-graders målet som er satt i Parisavtalen. Norge er med på dette viktige initiativet sammen med over 100 andre land, men det forplikter oss ikke til et bestemt nasjonalt kutt-nivå for metan, da det er forståelse for at ulike land har ulike utgangspunkt. Målet om 30 pst. nedgang er et felles, globalt mål. I initiativet tydeliggjøres det også at det er i energisektoren det er størst potensial for kutt.

Norge har siden 1990 kuttet metanutslippene med over 25 pst. Det har vi oppnådd ved å kutte i unødige lekkasjer fra petroleumsvirksomhet og gamle avfallsdynger. Metanutslippene fra jordbruket er i samme periode redusert med over 6 pst. Vi har som følge av dette mye erfaring i Norge når det gjelder å redusere metanutslipp. Vår deltakelse i dette initiativet er først og fremst for å overføre erfaringer om hvordan vi har lyktes. I tillegg vil vi arbeide for å kutte metanutslippene ytterligere, spesielt utslipp fra fossile kilder. Vi deltar allerede i

internasjonalt arbeid for å redusere utslipp av metan gjennom deltakelse i Koalisjonen for klima og ren luft og i Arktisk råd.

Representanten Westgaard-Halle stiller spørsmål om hva regjeringens forpliktelse vil bety med hensyn til konkrete tiltak for norsk landbruk. Som representanten helt sikkert kjenner til, er det inngått en gjensidig intensjonsavtale mellom staten og organisasjonene i jordbruket om klimakutt og opptak. Målet i avtalen er å redusere de samlede utslippene fra jordbruket med til sammen 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter de neste ti årene. Klimaavtalen ligger til grunn for klimaarbeidet i jordbruket også for denne regjeringen. Metanutslipp fra husdyr utgjør om lag halvparten av de totale utslippene i jordbrukssektoren. Den nedadgående trenden i metanutslippene fra sektoren må fortsette. Dette må i hovedsak skje gjennom å redusere utslippene per produserte enhet. Spannende forskning pågår også på området, særlig innenfor avl og føring. Vi er også opptatt av å redusere matsvinn samt bidra til at matproduksjonen tilpasser seg de endrede forbruksmønstrene over tid.

Alle sektorer må bidra for å nå klimamålene. Når det gjelder dette internasjonale initiativet, skal vi først og fremst bidra med egne erfaringer og kompetanse.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:37:50]: Det var oppklarende. Det betyr altså at initiativet fra USA og EU om en styrket global innsats for å redusere verdens utslipp av metan – som statsminister Jonas Gahr Støre ganske smilende deltok i annonseringen av under klimaforhandlingene i Glasgow, sammen med USAs president Joe Biden og en rekke andre statsledere – egentlig koker ned til at vi ikke skal gjøre noen ting. Vi sier at det er kjempeflott at alle andre tar dette initiativet, men det er ingen plan for å gjøre noe som helst i sektoren som slipper ut mest metan i Norge.

Statsråd Sandra Borch [13:38:28]: Jo, Norge skal selvfølgelig bidra, og Norge bidrar også veldig mye når det gjelder føring – kunnskapsformidling der – og også når det gjelder avl. Dette er et samlet mål på 30 pst. for de 100 landene. Norge er kommet ganske langt på dette området. Jeg vil også framheve den avtalen – jordbruket er faktisk den eneste næringen i Norge som har forpliktet seg til en klimaavtale med staten – som ble gjort under forrige regjering. Den skal vi fylle opp med positive tiltak som er med på å gi jordbruket de virkemidlene det trenger for å få ned sine klimagassutslipp.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:39:10]: Det jeg hører nå, er at regjeringen egentlig ikke har tenkt å foreta seg noe som helst utover det den forrige regjeringen gjorde, og det landbruket gjør selv. For landbruket er veldig mye mer offensivt og veldig mye mer på ballen enn det

statsråden her gir uttrykk for, når det gjelder både reduksjon av matsvinn, effektivisering av landbruket, bedre kvalitet på gresset som høstes – altså grovførkvaliteten – forskning på tilsetningsstoffer i fôr, som det ble gjort en del av under den forrige regjeringen, dyrehelse, avl, biogass og drenering. Alt dette er igangsatt og allerede gjort av bransjen selv. Men regjeringen har da altså ikke tenkt å gjøre noen ting utover dette som allerede gjøres?

Statsråd Sandra Borch [13:39:56]: Denne regjeringen skal selvfølgelig følge opp klimaavtalen med jordbruket. I motsetning til forrige regjering har vi faktisk tenkt å bidra til at jordbruket får de virkemidlene de trenger, de ressursene de trenger for å gjennomføre de klimatiltakene de skal gjennom nå. Det er en kursendring – for å si det sånn – i norsk landbrukspolitik. Vi har på fire uker levert 1 mrd. kr ekstra til norsk landbruk i forhold til forrige regjering. Det er en kursendring i norsk landbrukspolitik, og jeg er sikker på at også landbruket kommer til å ta sin del av de utslippskuttene som skal gjøres. Det skjer mye bra i landbruket. Nå er denne regjeringen veldig opptatt av å fylle verktøykassa med verktøy, for det var totalt fraværende ved forrige regjeringens arbeid. Man inngikk en avtale uten å gi landbruket noen ressurser til å gjennomføre tiltak. Det har denne regjeringen tenkt å gjøre.

Presidenten: Da går vi til spørsmål 10.

Spørsmål 10

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Tage Pettersen til barne- og familieministeren, er overført til justis- og beredskapsministeren som rette vedkommende.

Tage Pettersen (H) [13:41:09]: «Hvordan kan statsråden forsvare reverseringen av domstolsreformen, når Barneombudet mener det vil svekke barnas rettssikkerhet?»

Statsråd Emilie Mehl [13:41:17]: Barns rettssikkerhet er veldig viktig for regjeringen, og det er noe vi vil ha med oss i arbeidet med å gå tilbake til den tidligere strukturen. Det er regjeringens syn at det å gjeninnføre domstolstrukturen slik den var før strukturreformen, ikke vil svekke barns rettssikkerhet.

Rettssikkerhet for barn handler om flere ting, bl.a. at domstolene har god kompetanse i barnesaker. Jeg er enig med Barneombudet i at det er uheldig med domstoler som bare har én embetsdommer og én dommerfullmektig. I tråd med Hurdalsplattformen vil vi styrke domstolene for å gjøre dem mindre sårbare. Regjeringen foreslår derfor i tilleggsproposisjonen til statsbud-

sjettet for 2022 å øke bevilgningsforslaget med 20 mill. kr for å ansette flere embetsdommere ved rettssteder der det er få embetsdommere i dag. Tiltaket vil redusere andelen dommerfullmektiger og sårbarheten i mindre domstoler. Jeg mener at den enkelte dommer allerede har høy kompetanse i barnesaker som følge av at barnesaker utgjør en stor del av domstolenes saksportefølje, og det gjelder også i de mindre domstolene, eller nå rettsstedene. I 2020 var ca. 20 pst. av alle tvistesaker for domstolene barnesaker.

Dette er altså saker dommere har mye erfaring med å håndtere. I tillegg åpner regelverket for at det kan oppnevnes meddommere med kompetanse på barn, eller en ekstern sakkyndig som kan belyse barnefaglige og mellommenneskelige spørsmål. Domstolene har derfor gode forutsetninger for å ivareta hensynet til barns rettssikkerhet.

Det å ha en domstol lokalt er også en del av rettssikkerheten. Jeg er bekymret for at mindre domstoler vil bygges ned over tid dersom domstolene ikke har stedlig ledelse. For barn er det belastende å være involvert i en sak for domstolene i utgangspunktet, og økt reisetid til domstolene kan innebære en ytterligere belastning for barna.

Tage Pettersen (H) [13:43:12]: At Senterpartiet lider av reverseringsmani, er for så vidt ikke noe nytt, men det er jo flere partier i denne regjeringen, og regjeringen bør lytte til fagfolkene. Selv om statsråden har funnet noen sitater fra Barneombudet som hun kan trekke fram, er man tydelig på at å snu domstolsreformen vil svekke rettssikkerheten for barn, og Barneombudet mener at en reversering vil bidra til dette. Det er en alvorlig tilbakemelding som regjeringen bør ta på ramme alvor. Jeg sliter vel egentlig med å se hvem som bedre skulle kunne ivareta og mene noe om dette enn en tidligere dommer som nå er ombud for å ivareta barnas beste. Spørsmålet blir da igjen: I hvilken grad mener statsråden at andre hensyn kan veie mer enn hensynet til barna i disse sakene?

Statsråd Emilie Mehl [13:44:05]: Regjeringen er svært opptatt av barn og barns rettssikkerhet. Det kommer vi også til å være når vi skal jobbe med å ta tilbake den tidligere strukturen for domstolene. Det handler om å sikre stedlig ledelse og lokal forankring i domstolene der hvor det er et lokalt ønske om det.

Tage Pettersen (H) [13:44:31]: Barneombudet er jo ikke alene om å advare mot denne reverseringen. Både Høyesterett, Juristforbundet – Dommerforeningen, Domstoladministrasjonen samt landets førstelagmenn og mange sorenskrivere er for dagens organisering av tingrettene, og regjeringens reversering er på mange

måter en endring som ingen andre enn regjeringen selv vil ha. Domstolsreformen gir jo gode resultater. Ikke bare styrker den rettssikkerheten, men for å sitere sorenskriveren i Agder tingrett, Robert Versland, er den også norgeshistoriens mest distriktsvennlige reform. Det er noe som Senterpartiet bør lytte til. Ingen lokaler er lukket, ingen ansatte er flyttet på, og ingen dommere eller øvrige medarbeidere har mistet jobbene sine.

Ingen har dårligere tid enn et barn i en vanskelig familiesituasjon. Er statsråden mer opptatt av distrikts-hensyn enn av barnas rettssikkerhet? Og hvis hun ikke er det: Hvordan kan hun da forsvare reverseringen av reformen i denne sammenhengen?

Statsråd Emilie Mehl [13:45:27]: Jeg er veldig opptatt av barn og barns rettssikkerhet, og det gjelder uavhengig av om barna bor i Oslo, Bergen, Trondheim eller i en av kommunene våre ute i distriktene. Det kommer jeg til å være opptatt av også når vi skal jobbe med å ta tilbake den tidligere strukturen for domstolene.

Vi vil lytte til alle som blir berørt av dette. Vi kommer tilbake til hvordan vi skal gå fram i den videre prosessen, og da vil både domstolene og offentligheten for øvrig få beskjed om hvordan det skal foregå. For oss er det viktig å høre på både kommuner, lokale tillitsvalgte og lokale sorenskrivere i tillegg til de fagmiljøene som nå har uttalt seg. Dette er en sak det er mange meninger i. Det er delte meninger, og det finner man også innenfor et forbund.

Presidenten: Vi går så til spørsmål 29.

Spørsmål 29

Sveinung Stensland (H) [13:46:37]: «Etter høstens skyteepisoder i Oslo sier politimester Beate Gangås til Avisa Oslo at hun heller ønsker seg dedikerte, flinke politifolk enn flere lokaler.

Hvorfor åpner statsråden for flere politikontor/politiposter i Oslo når Oslo-politiet selv ikke ønsker dette?»

Statsråd Emilie Mehl [13:46:57]: For å sikre bedre forebygging av kriminalitet og raskere respons ved alvorlige hendelser skal det lokale politiet styrkes. Regjeringen har derfor i forslag til endringer i regjeringen Solbergs budsjett foreslått å styrke politiet med 200 mill. kr for å få bedre lokal tilstedeværelse, økt bemanning og styrket kriminalitetsbekjempelse.

Jeg har hatt møter med både politimesteren i Oslo og byrådsleder Raymond Johansen. De har begge gitt meg verdifull innsikt i utfordringene i Oslo, og jeg har et veldig godt inntrykk av samarbeidet mellom kommu-

nen og politiet. Det er den samlede innsatsen som er viktig når denne typen kriminalitet skal bekjempes, ikke bare politiets innsats.

Jeg er enig i at et politi som er nært folk, bygger trygghet. Det gir politiet nødvendig kunnskap om hva som rører seg lokalt. Politiet kan nå ungdommene våre tidlig, og de kan forebygge rekruttering til kriminalitet. Det har både politimesteren og byrådslederen også understreket.

Vi har sagt at regjeringen vil opprette 20 nye polititjenestesteder, og arbeidet starter i 2022. De kan bli opprettet der det lokalt er ønske om det, eller der geografiske faktorer eller kriminalitetsbildet tilsier det. Jeg har sagt at vi skal lytte til kommuner og politi i hele landet. Oslo er også en kommune. Jeg vil også lytte til Oslo hvis det skulle være lokale ønsker om mer tilstedeværelse i form av politiposter, på lik linje med resten av landet.

Jeg tar med meg innspillene fra politimesteren og byrådslederen, og det er for tidlig å konkludere nå. Vi skal ta oss tid til å gjøre et grundig arbeid og involvere berørte parter og ha god dialog med særlig kommunen og politiet over hele landet før vi konkluderer om noe som vil innebære Oslo.

Sveinung Stensland (H) [13:48:50]: Flott, og takk for et utfyllende svar. Jeg er glad for at statsråden har vært ute og møtt alle mulige slags folk, og håper at hun også tar med seg det de sier.

Jeg vil igjen bare understreke: Statsråden svarte vel egentlig ikke helt på hvorfor hun sa at en ville ha flere politiposter. Å ha flere politiposter i Oslo var også et tema for Senterpartiet i valgkampen. Men jeg har selv vært i kontakt med politifolk og forbundet, som sier at de heller vil ha politifolk enn politikontorer.

Jeg vil gjerne spørre om noe annet. De 200 mill. kr til politiet kommer godt med, men er en del av de pengene tenkt brukt til å bygge politikontorer rundt omkring i landet, eller skal de gå til politifolk? Hvor stor andel av dette er tiltenkt Oslo for å møte den voldssituasjonen som vi har i Oslo i dag? Kan justis- og beredskapsministeren gjøre rede for hvordan disse 200 mill. kr i tilleggsnummeret skal fordeles?

Statsråd Emilie Mehl [13:49:51]: Vi må komme tilbake til den helt konkrete fordelingen, men utgangspunktet vårt er at dette skal gå til å frigjøre politiressurser, noe som skal vise seg i form av flere politifolk rundt omkring i landet, også i Oslo, der hvor det er behov for mer lokal tilstedeværelse. Der vil jeg f.eks. se på polititjenestesteder som har blitt bygd ned under høyre-regjeringen, og se på hvor man har mistet politifolk, og hvor det kan være behov for det, eller hvor kriminalitetsbildet tilsier at man trenger en styrking, slik som vi har sett i Oslo.

Så er det viktig for meg at vi klarer å ha to tanker i hodet samtidig. Å si at vi skal ha 20 nye tjenestesteder fordi det har blitt veldig langt til politiet en del steder i landet, står ikke i motsetning til å mene at det er viktig at vi har flere politifolk som kan være ute i hverdagen, snakke med folk og forebygge kriminalitet.

Sveinung Stensland (H) [13:50:51]: Men det som jeg gjennom flere spørsmål har prøvd å få rede på, er hva som er viktigst. Er det politikontorene eller politifolkene? Jeg hører en slags bevegelse fra justisministerens side til at en er enig i at det som faktisk betyr noe, er mer politi ute i gatene. Men justisministeren kan altså ikke forespeile oss hvor stor andel av de 200 mill. kronene som vil gå til bekjempelse av voldskriminalitet i Oslo.

Kan vi forvente oss et svar før budsjettet vedtas, om én måneds tid, eller skal justisministeren bruke hele 2022 til å bestemme seg for hvordan disse pengene skal fordeles?

Statsråd Emilie Mehl [13:51:31]: Vi vil komme tilbake til dette – hvordan pengene skal fordeles – i vår dialog med Politidirektoratet og politidistriktene. Hvis Høyre ønsker å bruke mindre penger på politiet, må de diskutere det i Stortinget. Jeg er veldig glad for at vi har fått prioritert 200 mill. kr mer enn Høyre gjorde, til nettopp å få ansatt flere politifolk. Det kan være aktuelt også å ansette noen i sivile stillinger – vi vet at det i dag sitter politifolk inne på kontorer og løser sivile oppgaver, i mangel på sivile stillinger som kan gjøre det – hvis

man gjennom det kan frigjøre politiressurser til å være ute blant folk.

Så dette er en viktig start på et langsiktig arbeid for å vri ressursene i politiet fra byråkrati og i for stor grad sentrale funksjoner og ut til hverdagen til folk – til forebygging, tilstedeværelse, etterforskning, god etterretning og et godt nærpolti, noe som regjeringen er veldig opptatt av å få til.

Spørsmål 30

Fra representanten Ingvild Wettrhus Thorsvik til justis- og beredskapsministeren:

«Den nye regjeringen ønsker å reversere domstolsreformen i enkelte rettskretser.

Hvorfor ønsker statsråden å prioritere midler til dette fremfor for eksempel fullføring av digitalisering og kompetanseheving i domstolene?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da spørren ikke er til stede.

Sak nr. 3 [13:52:49]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.53.
